

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΙ ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΜΕ
ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ**

*THE LEGAL ASPECTS OF INTERNET WITH EMPHASIS ON
THE METHODOLOGY OF LIMITATIONS*

Σπουδάστριες: Θεάκου Μαρία-Κυριακή

Μαγγίνα Ιωάννα

Εποπτεών

καθηγητής: Μανιάτης Αντώνιος

ΠΥΡΓΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

«Το διαδίκτυο γίνεται η κεντρική πλατεία για το παγκόσμιο χωριό του αύριο.»

Bill Gates, Αμερικανός επιχειρηματίας, ιδρυτής της Microsoft

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα εικόνων.....σελ.6	σελ.6
Ευχαριστίες.....σελ.8	σελ.8
Υπεύθυνες δηλώσεις.....σελ.9	σελ.9
Περίληψη.....σελ.10	σελ.10
Abstract.....σελ.11	σελ.11
Εισαγωγή.....σελ.12	σελ.12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....σελ.14	σελ.14
1.1 ΤΥΠΟΣσελ.14	σελ.14
1.1α Η αρχή του Τύπουσελ.14	σελ.14
1.1β Ο Τύπος στην Ελλάδασελ.17	σελ.17
1.2 ΡΑΔΙΟΦΩΝΟσελ.25	σελ.25
1.2α Η αρχή του ραδιοφώνουσελ.25	σελ.25
1.2β Το ραδιόφωνο στην Ελλάδασελ.27	σελ.27
1.3 ΤΗΛΕΟΡΑΣΗσελ.34	σελ.34
1.3α Η αρχή της τηλεόρασηςσελ.34	σελ.34
1.3β Η τηλεόραση στην Ελλάδασελ.36	σελ.36
1.4 ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣσελ.39	σελ.39
1.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑσελ.42	σελ.42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....σελ.43	σελ.43
2.1 ΔΙΑΔΙΚΤΥΟσελ.43	σελ.43
2.2 ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ.....σελ.48	σελ.48
2.2α Γενικάσελ.48	σελ.48
2.2β Παγκόσμια Νομοθεσίασελ.49	σελ.49
2.2γ Ελληνικό Συνταγματικό και Νομοθετικό πλαίσιοσελ.53	σελ.53
2.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙσελ.58	σελ.58
2.4 ΣΥΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΜΕ ΜΕ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟσελ.63	σελ.63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	σελ.66
3.1ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ	σελ.66
3.1α Γενικά	σελ.66
3.1β Από την Ε.Ι.Ρ.Τ. στην ΝΕΡΙΤ-ΑΕ και το Διαδίκτυο.....	σελ.69
3.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	σελ.79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	σελ.80
4.1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	σελ.80
4.1α Γενικά	σελ.80
4.1β Λόγοι σύστασης Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών	σελ.81
4.2 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.....	σελ.82
4.2α Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.).....	σελ.83
4.2β Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών Και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ).....	σελ.87
4.2γ Αρχή Διασφάλισης Του Απορρήτου Των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).....	σελ.89
4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	σελ.93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	σελ.95
5.1 ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ.....	σελ.95
5.1α Γενικά.....	σελ.95
5.1β Ορισμός και περιγραφή διαδικτυακών παρατατικών συμπεριφορών.....	σελ.96
5.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ-ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ.....	σελ.99
5.3ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	σελ.113
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	σελ.114
6.1 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ3 (COMPUTER FORENSICS).....	σελ.114

6.1αΓενικά.....σελ.	114
6.2 Τεχνικές Συλλογής Αποδεικτικού Υλικού.....σελ.	116
6.3 Τρόπος Συλλογής Αποδεικτικών Στοιχείων.....σελ.	118
6.4ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....σελ.	120
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....σελ.	122
Βιβλιογραφία.....σελ.	125

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Κεφάλαιο 1

- Εικόνα 1:** Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου.....σελ.14
- Εικόνα 2:** Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτησελ.15
- Εικόνα 3:** Η εφημερίδα "L'ami du Peuple"σελ.15
- Εικόνα 4:** Η εφημερίδα "Daily Universal Register" που μετονομάστηκε σε "The Times"σελ.16
- Εικόνα 5:** Το πρώτο φύλλο της "Εφημερίς" των αδελφών Πουλίου.....σελ.17
- Εικόνα 6:** Το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδας όπως εκδόθηκε από το τυπογραφείο του Μεσολογγίου.....σελ.18
- Εικόνα 7:** Η «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος».....σελ.20
- Εικόνα 8:** Η «Εφημερίς της Κυβερνήσεως».....σελ.20
- Εικόνα 9:** Η πρώτη σελίδα της Αναθεώρησης του Συντάγματος το 2008.....σελ.24
- Εικόνα 10:** Εικόνα που δείχνει τον Marconi πίσω από ένα άλλο μοντέλο πομπού με διάκενο σπινθήρα (αριστερά) και ένα μαγνητικό ανιχνευτή που λειτουργεί ως δέκτης (δεξιά, κρυμμένο στο κουτί).....σελ.25
- Εικόνα 11:** Ξύλινο ραδιόφωνο της εταιρίας "BRAUN", μοντέλο -s44 που ζύγιζε 6 κιλά.....σελ.26
- Εικόνα 12:** Ο Ραδιοφωνικός σταθμός του Τσιγγιρίδη στη Θεσσαλονίκη.....σελ.28
- Εικόνα 13:** Δύο εικόνες από τηλεόραση 30 ιντσών το 1930.....σελ.35
- Εικόνα 14:** Το φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με τον αναγκαστικό νόμο 1663.....σελ.36
- Εικόνα 15:** Η Ελένη Κυπραίου στην πρώτη επίσημη ελληνική τηλεοπτική μετάδοση.....σελ.37
- Εικόνα 16:** Ο Ιάσων Μοσχοβίτης, περιγράφει ζωντανά την αποστολή του «Απόλλων 12».....σελ.38
- Εικόνα 17:** Το πρώτο δελτίο ειδήσεων του Mega Channel με παρουσιάστρια τη Λιάνα Κανέλλη.....σελ.38
- Εικόνα 18:** Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.....σελ.39

Κεφάλαιο 2

- Εικόνα 19:** Οι ιδρυτές του Διαδικτύου. Από αριστερά: Vint Cerf, Robert Kahn, Laurence Roberts και John Postel.....σελ.44
- Εικόνα 20:** Το λογότυπο του NSFnet.....σελ.45
- Εικόνα 21:** Η μηχανή αναζήτησης Archie.....σελ.47

Κεφάλαιο 3

- Εικόνα 22 :** Εξέλιξη λογότυπων της ΕΡΤ.....σελ.70

Κεφάλαιο 4

- Εικόνα 23:** Λογότυπο της Α.Π.Δ.Π.Χ.....σελ.83
- Εικόνα 24:** Λογότυπο Ε.Ε.Τ.Τ.....σελ.87
- Εικόνα 25:** Λογότυπο Α.Δ.Α.Ε.....σελ.89

Κεφάλαιο 5

- Εικόνα 26:** Εικόνα σχετική με το χάκινγκ-hacking.....σελ.100
- Εικόνα 27:** Πλατφόρμα «Principality of Sealand».....σελ.110.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η πτυχιακή αυτή εργασία εκπονήθηκε στο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, Τμήμα Πληροφορικής και ΜΜΕ, παράρτημα Πύργου, με θέμα: «Οι Νομικές πτυχές του διαδικτύου με έμφαση στη μεθοδολογία των περιορισμών -The Legal aspects of internet with emphasis on the methodology of limitations».

Επιθυμούμε να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Αντώνιο Μανιάτη, για την εμπιστοσύνη και τις πολύτιμες γνώσεις και συμβουλές που μας παρείχε, δίνοντας μας έτσι τη δυνατότητα να φέρουμε σε πέρας την πτυχιακή μας εργασία.

Τέλος, ευχαριστούμε τις οικογένειές μας που με τη θετική σκέψη, την υπομονή και την ενθάρρυνσή τους μας συμπαραστάθηκαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μας.

Υπεύθυνη Δήλωση Ακαδημαϊκής Ακεραιότητας

Εγώ η Ιωάννα Μαγγίνα σπουδάστρια του τμήματος Πληροφορικής και ΜΜΕ, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, με αριθμό μητρώου: 1156, δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συν-συγγραφέας της πτυχιακής εργασίας αυτής. Ό,που έχω βασιστεί σε ιδέες ή κείμενα άλλων, είτε έχουν αναφερθεί αυτούσια είτε έχω προσπαθήσει με όλες μου τις δυνάμεις να το προσδιορίσω σαφώς, μέσα από την καλή χρήση αναφορών ακολουθώντας την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Η δηλούσα,
Ιωάννα Μαγγίνα

Υπεύθυνη Δήλωση Ακαδημαϊκής Ακεραιότητας

Εγώ η Μαρία- Κυριακή Θεάκου σπουδάστρια του τμήματος Πληροφορικής και ΜΜΕ, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, με αριθμό μητρώου: 1155, δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συν-συγγραφέας της πτυχιακής εργασίας αυτής. Ό,που έχω βασιστεί σε ιδέες ή κείμενα άλλων, είτε έχουν αναφερθεί αυτούσια είτε έχω προσπαθήσει με όλες μου τις δυνάμεις να το προσδιορίσω σαφώς, μέσα από την καλή χρήση αναφορών ακολουθώντας την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Η δηλούσα,
Μαρία- Κυριακή Θεάκου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα αυτής της πτυχιακής εργασίας αφορά στη διερεύνηση των νομικών θεμάτων του Διαδικτύου, σε συνδυασμό με τη νομοθεσία που το διέπει, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και με τις κοινωνικές του διαστάσεις. Επίσης, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον τρόπο που υφίσταται περιορισμούς το Μέσο αυτό.

Προς διευκόλυνση του αναγνώστη η εργασία χωρίζεται σε Κεφάλαια, ως εξής:

Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια σύντομη αναδρομή στα τρία Μέσα που προϋπήρχαν του Διαδικτύου, δηλαδή στον Τύπο, το Ραδιόφωνο και την Τηλεόραση, με την αναγραφή της ιστορίας του καθενός, αλλά και του συνταγματικού και νομοθετικού πλαισίου που ρυθμίζει τη λειτουργία τους.

Μετά ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο που περιλαμβάνει την ιστορία του Διαδικτύου, την παγκόσμια και ελληνική νομοθεσία του, τους περιορισμούς που προκύπτουν μέσα από τη νομοθεσία αυτή και τέλος γίνεται σύγκριση του Μέσου αυτού με τα προηγούμενα Μέσα, όπως αναφέρθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο.

Εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για το πώς το κράτος αξιοποιεί το Διαδίκτυο με σκοπό την διευκόλυνση των πολιτών.

Έπειτα, το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην ύπαρξη των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών που αφορούν στο Διαδίκτυο. Αναγράφεται ποιές είναι αυτές και ποιές είναι οι αρμοδιότητές τους.

Ακολουθεί το πέμπτο κεφάλαιο, όπου γίνεται αναφορά στα αδικήματα νέου τύπου, δηλαδή αυτά που έχουν προκύψει μετά από την ευρεία χρήση του Διαδικτύου.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο περιγράφεται ο τρόπος εντοπισμού και αντιμετώπισης των ηλεκτρονικών-διαδικτυακών αδικημάτων, από Υπηρεσίες σχετικές με το αντικείμενο αυτό.

ABSTRACT

The subject of this diploma concerns the development of legal issues of the Internet, combined with the laws governing it, both nationally and globally, and his social dimensions. It also specifically refers to the way that this media is restricted it.

To facilitate the reader's work is divided into chapters, as follows:

Initially, the first chapter is a brief overview on the three media that existed before the Internet, which are the press, radio and TV, with the history of each, and the constitutional and legislative framework that governs their operation.

Next comes the second chapter includes the history of the Internet, his global and Greek legislation, the limitations arising through this legislation and then comparing this media with previous media, as mentioned in the first chapter.

After that, the third chapter is about how the state utilizes the Internet to facilitate the citizens.

Then, the fourth chapter deals with the existence of Independent Administrative Authorities on the Internet. We indicate what are they and what are their responsibilities. Afterwards is the fifth chapter, where reference is made to a new type of offenses, those that have arisen after the widespread use of the Internet.

Finally, in the sixth chapter describes how services which are related to this subject, manage to identify and deal with the internet offenses.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Τύπος, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση και το Διαδίκτυο αποτελούν την ομάδα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και τέθηκαν στη διάθεση του κοινού με αυτή τη σειρά. Κατέχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη ζωή του ανθρώπου, στον τομέα της πληροφόρησης και ενημέρωσης, αλλά το Διαδίκτυο, ως πιο σύγχρονο, τείνει να επικρατήσει των υπόλοιπων.

Ο όρος Διαδίκτυο προκύπτει από τις λέξεις «διασύνδεση» και «δίκτυο» και αναφέρεται στην σύνδεση υπολογιστών και δικτύων με σκοπό την επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών, με αμεσότητα και ταχύτητα.

Συγκρίνοντας τα Μ.Μ.Ε. με βάση την ιστορία και την εξέλιξή τους, η διαφορά που προκύπτει υπέρ του Διαδικτύου είναι κάτι παραπάνω από εμφανής, λόγω του παγκόσμιου χαρακτήρα και των δυνατοτήτων του. Το Διαδίκτυο έγινε πολύ γρήγορα γνωστό και αποδεκτό από τον κόσμο, η σπουδαιότητα δε και η δύναμή του αναγνωρίστηκε σε τέτοιο βαθμό που πλέον να γίνεται λόγος για την «Κοινωνία της Πληροφορίας».

Η επίδραση του Διαδικτύου στους ανθρώπους είναι τεράστια τόσο σε νεαρές ηλικίες όσο και σε μεγαλύτερες. Οι νέοι, ως περισσότερο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία, μπορούν και το χειρίζονται με μεγαλύτερη ευκολία, ενώ οι μεγαλύτεροι προσπαθούν να καλύψουν το κενό και να μάθουν όσο το δυνατόν καλύτερα αυτό το «φανταχτερό» μέσο. Και στις δύο περιπτώσεις το Διαδίκτυο έχει καταφέρει να «μαγέψει» το κοινό του, προσκαλώντας έτσι όλο κι περισσότερους να συμμετάσχουν στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Τη δύναμη του Διαδικτύου δεν μπόρεσαν να αρνηθούν ούτε οι Κυβερνήσεις, οι οποίες καταβάλουν προσπάθειες να το ελέγξουν, όπως έγινε άλλωστε και με τα άλλα μέσα. Όπως λοιπόν σχεδόν όλα τα κράτη, έτσι και η Ελλάδα, ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής και επαγγελματικής δραστηριότητας, δεν μπορούσε παρά να το εντάξει σε πολλούς τομείς του κρατικού μηχανισμού, για τη διευκόλυνση όχι μόνο της εξυπηρέτησης των πολιτών αλλά και του ίδιου του Κράτους.

Κάθε οργανωμένη κοινωνία όμως, προκειμένου να υπάρχει αρμονική συνύπαρξη όλων των μελών της, είναι ανάγκη να λειτουργεί με ορισμένους κανόνες, που να θέτουν τα όρια μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και να

είναι σεβαστοί από όλους. Οι κανόνες αυτοί δεν είναι άλλοι από τους νόμους και υπεύθυνη για τη θέσπισή τους είναι η Πολιτεία. Το σύνολο των κανόνων αυτών, είτε σε εθνικό είτε σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι οι νόμοι. Οι νόμοι είτε είναι εθνικοί είτε παγκόσμιοι προσπαθούν να θεσπίσουν κάποια όρια ώστε να εξασφαλίσουν την αρμονική συνύπαρξη όλων των πολιτών.

Ο κάθε νόμος αντιστοιχεί σε έναν περιορισμό. Ωστόσο οι περιορισμοί δεν προκύπτουν μόνο από τους νόμους αλλά και μέσω των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών που αφορούν στο Διαδίκτυο οι οποίες βλέπουμε ότι πιο πολύ προστατεύουν τα προσωπικά δεδομένα και τα δικαιώματα των χρηστών του Διαδικτύου.

Παρά τους νόμους όμως και τους περιορισμούς, δυστυχώς ,τα αδικήματα και τα εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο δεν έχουν εκλείψει. Τα αδικήματα αυτά αναφέρονται ως αδικήματα νέου τύπου καθώς τα συναντήσαμε πρώτη φορά στο Διαδίκτυο, όπου βρήκαν εύφορο έδαφος για να αναπτυχθούν.

Την εξιχνίαση αυτών των ηλεκτρονικών εγκλημάτων αναλαμβάνει η Δικαστική των Υπολογιστών. Μέσω διαφόρων τεχνικών γίνεται προσπάθεια να ερευνηθούν τα εγκλήματα αυτά και να συγκεντρωθούν αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να ελεγχθούν και να ερμηνευθούν, με σκοπό την αποκάλυψη της αλήθειας και την μετέπειτα σύλληψη του δράστη.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η δημιουργία μιας σφαιρικής και όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικής εικόνας για το Διαδίκτυο. Έτσι λοιπόν αναλύονται όλα τα παραπάνω ώστε διαβάζοντας κάποιος αυτήν την εργασία να μπορέσει να μάθει πράγματα που δεν ξέρει ή να αποκτήσει μια πιο βαθειά γνώση για το μέσο που χρησιμοποιεί καθημερινά, το Διαδίκτυο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΤΥΠΟΣ

1.1α Η αρχή του Τύπου

Η πρώτη εφημερίδα εμφανίστηκε στα χρόνια του Μέγα Αλέξανδρου. Οι «Βασίλειες Εφημερίδες» ήταν ημερήσια φύλλα που κατέγραφαν οτιδήποτε γινόταν στο Μακεδονικό βασίλειο, από τις προσωπικές ασχολίες του Βασιλιά και τα οικονομικά του κράτους έως και τα επίσημα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα.¹

Επίσης συναντάμε το 48 π.Χ. στην αρχαία Ρώμη μετά από εντολή του Ιούλιου Καίσαρα την έκδοση των acta diurna. Σκοπός τους ήταν να ενημερώσουν τους πολίτες για τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα που λαμβάνουν χώρα.²

Προχωρώντας αρκετά μέσα από τους αιώνες σταματάμε στον 15ο αιώνα και συγκεκριμένα το 1440 όπου συναντάμε τον Ιωάννη Γουτεμβέργιο ο οποίος θεωρείται ο «πατέρας» της τυπογραφίας. Η Βίβλος ήταν ένα από τα πρώτα βιβλία που τύπωσε με 42 γραμμές ανά σελίδα.³

Εικόνα 1: Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου

Στην εποχή της Αναγέννησης οι ειδήσεις και τα νέα διαδίδονταν μέσω χειρόγραφης αλληλογραφίας. Τον 15^ο αιώνα κάνουν την εμφάνισή τους τα feuilles volantes. Ήταν φυλλάδια που τυπώνονταν με την χρήση μεταλλικών στοιχείων και η διανομή τους γινόταν μέσω των βιβλιοπωλείων και των πλανόδιων πωλητών.⁴

¹ <http://e-telescope.gr/history-gr/greek-history/alexander-royal-journals/155-alexander-royal-journals>

² <http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=1636>

³ Εγκυκλοπαίδεια Υδρία Cambridge Έλιος, Εκδόσεις ΤΕΣΣΕΡΑ ΕΨΙΛΟΝ – Αθήνα 1992, τόμος 4, σελ 1110

^{4,5} Κώστας Σμυρνης, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη – Αθήνα 2008, σ. 39

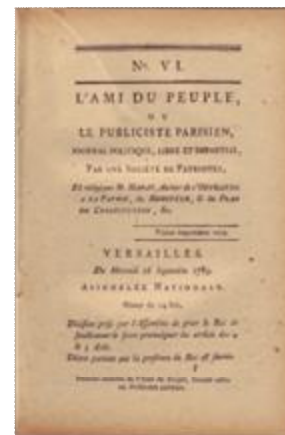
Δύο αιώνες αργότερα κυκλοφόρησαν οι πρώτες ενημερωτικές εφημερίδες. Συγκεκριμένα το 1605 στην Αμβέρσα ενώ αργότερα ακολούθησαν και άλλες πόλεις της Ευρώπης όπως το Βερολίνο, το Στρασβούργο και άλλες.⁵

Στις 26/081789 κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης, η Εθνοσυνέλευση της χώρας εκδίδει τη " Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη". Σύμφωνα με αυτό το έγγραφο, πέρα από το δικαίωμα της ελευθερίας, της ισότητας απέναντι στο νόμο και τη δικαίωση και άλλα, κατοχύρωνε και την ελευθερία του Τύπου με το άρθρο 11 το οποίο έλεγε: "*Η ελεύθερη επικοινωνία των ιδεών και απόψεων είναι ένα από τα πιο πολύτιμα από τα δικαιώματα του ανθρώπου. Κάθε πολίτης μπορεί, κατά συνέπεια, να μιλά, να γράφει και να τυπώνει ελεύθερα, αρκεί να μην κάνει κατάχρηση αυτής της ελευθερίας σε περιπτώσεις που ορίζονται σαφώς από το νόμο*".

Αυτή η ελευθερία του Τύπου, ορίστηκε τότε από την " L' ami du Peuple" του πρώην γιατρού Jean Paul Mara, με εξαιρετική απήχηση.⁶

Εικόνα 2: Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη

Εικόνα 3: Η εφημερίδα "L'ami du Peuple"

Η πρώτη καθημερινή εφημερίδα στην Αγγλία ήταν η "Daily Current " που κυκλοφόρησε στις 11 Μαρτίου του 1702 από την Elizabeth Mallet. Ήταν μια μονόφυλλη εφημερίδα με διαφημίσεις στην πίσω πλευρά. Την 1η Ιανουαρίου του

⁶ The French Revolution, Ντοκιμαντέρ που είχε προβάλλει η ET1 https://www.youtube.com/watch?v=Zg_dsPreszU

1785 κυκλοφόρησε η "Daily Universal Register" από τον John Walter. Μετά από τρία χρόνια και 940 εκδόσεις μετονομάστηκε σε "The Times".⁷

Εικόνα 4: Η εφημερίδα "Daily Universal Register" που μετονομάστηκε σε "The Times"

⁷ Κώστας Σμυρνής, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη – Αθήνα 2008, σ. 40

1.1β Ο Τύπος στην Ελλάδα

Στο τέλος του 18ου αιώνα γεννήθηκε ο Ελληνικός Τύπος στη Βιέννη της Αυστρίας από λόγιους Έλληνες της διασποράς όπως ο Αδαμάντιος Κοραΐς ο Ρήγας Φεραίος και άλλοι. Σκοπός ήταν η καλλιέργεια του ελληνικού πνεύματος, η έκδοση κλασικών συγγραφέων και άλλα. Παρ' όλα αυτά όλοι αυτοί οι σκοποί ήταν επιφανειακοί καθώς βασικός στόχος τους ήταν η προετοιμασία της επανάστασης του '21.⁸

Πριν την έναρξη της ελληνικής επανάστασης κυκλοφόρησαν οι εξής εφημερίδες και περιοδικά:

Με χρονολογική σειρά πρώτη ήταν η «Εφημερίς» που κυκλοφόρησε στις 31 Δεκεμβρίου του 1790 από τους αδερφούς Πουλίου. Στην εφημερίδα αυτή εκδόθηκαν και τα επαναστατικά κηρύγματα του Ρήγα Φεραίου. Δεύτερη εκδόθηκε η εφημερίδα «Ερμής ο Λόγιος» την 1η Ιανουαρίου του 1811 από τον Ανθιμο Γαζή. Στη συνέχεια εκδόθηκε η εφημερίδα «Ειδήσεις δια Ανατολικάς Χώρας» στις 2 Ιουλίου του 1811 από τον Ευφρόνιον Πόποβικ. Ωστόσο σε μια δημοσίευση της εφημερίδας «Ερμής ο Λόγιος» το Δεκέμβρη του 1811 γνωστοποιείται ότι από την αρχή του νέου έτους η εφημερίδα αλλάζει εκδότη και μετονομάζεται σε «Ελληνικό Τηλέγραφος». Την 1η Ιανουαρίου του 1819 κυκλοφόρησε το περιοδικό «Καλλιόπης». Είχε από 8 έως 16 σελίδες και κυκλοφορούσε κάθε 1η και 15η του μήνα από τον Αθανάσιο Σταγειρίτη. Τέλος η «Ιονική» ή «Ιωνικής» της Κέρκυρας η οποία εκδόθηκε στις 23 Ιουλίου του 1814 και κυκλοφόρησε έως τις 20 Δεκέμβρη του 1817. Έπειτα

Εικόνα 5: Το πρώτο φύλλο της "Εφημερίς" των αδελφών Πουλίου

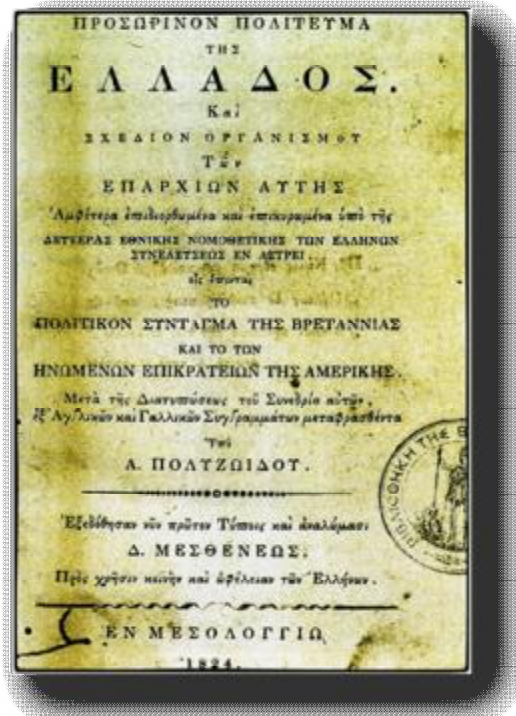
⁸ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 9

μετονομάστηκε σε «Εφημερίς των ηνωμένων επαρχιών την Ιονικήν νήσων» κι συνέχισε να εκδίδεται έως τις 19 Δεκέμβρη του 1818. Παράλληλα με την ελληνική έκδοση κυκλοφορούσε και στα Ιταλικά με τίτλο «Gazzeta Ionia».⁹

Η ύπαρξη της δημοσιογραφίας και των εφημερίδων ήταν αναγκαία κατά τη διάρκεια της επανάστασης τόσο για την εμψύχωση του ελληνικού λαού όσο και για την ενημέρωση του υπόλοιπου κόσμου σχετικά με την πορεία της επανάστασης.¹⁰

Η έλλειψη όμως των τεχνικών μέσων της τυπογραφίας οδήγησε στη χειρόγραφη έκδοση εφημερίδων με την «Αιτωλική» που εκδόθηκε στις 10 Αυγούστου του 1821 στο Μεσολόγγι και τον «Αχελώος» στις 24 Φεβρουαρίου του 1822 στο Αγρίνιο.¹¹

Παρ' όλα ταύτα από την αρχή της επανάστασης γίνονταν προσπάθειες ώστε η Ελλάδα να μπορέσει να εφοδιαστεί με τα απαραίτητα τυπογραφεία. Ο Δημήτριος Υψηλάντης φέρνει το τυπογραφικό εξοπλισμό και με τυπογράφο τον Κώστα Τόμπρα και συντάκτη τον Φαρμακίδη Θεόκλητο ιδρύεται στην Καλαμάτα το πρώτο τυπογραφείο. Εκεί τυπώνεται η πρώτη εφημερίδα σε ελεύθερο ελληνικό έδαφος με τον τίτλο «Σάλπιξ η Ελληνική». Τρία φύλλα εκδόθηκαν την 1^η, 5^η και την 20^η Αυγούστου του 1821. Ύστερά το τυπογραφείο μεταφέρθηκε από την

Εικόνα 6: Το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδας όπως εκδόθηκε από το τυπογραφείο του Μεσολογγίου

⁹ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 10-16

¹⁰ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 17

¹¹ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 17

Καλαμάτα στην Κόρινθο όπου το 1822 ήρθε το τέλος του καθώς καταστράφηκε από τον Δράμαλη.¹²

Το 1822 ήρθαν στην Ελλάδα άλλα πέντε τυπογραφεία. Ένα έφερε στον Μεσολόγγι ο Μαυροκορδάτος και τέσσερα ο φιλέλληνας Άγγλος συνταγματάρχης Στάνχαπ. (Στο Μεσολόγγι, στα Ψαρά, στο Ναύπλιο και στην Αθήνα).¹³ Από το τυπογραφείο που έφερε ο Μαυροκορδάτος εκδόθηκε η εφημερίδα «Ελληνικά Χρονικά» την 1η Ιανουαρίου του 1824 της οποίας εκδότης και διευθυντής ήταν ο Ιωάννης Ιάκωβος Μάγερ.¹⁴

Το «Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος» ήταν μια από τις πολλές εκδόσεις που έγιναν από τα τυπογραφεία του Μεσολογγίου. *"Από άποψη ουσίας αξίζει να αναφερθεί ότι η προκήρυξη του Μάγιερ ανακοίνωνε την κυκλοφορία της εφημερίδας «Ελληνικά Χρονικά» και έθετε τις βάσεις της ελεύθερης λειτουργίας του Τύπου. "*¹⁵ Ήταν οπαδός της ελευθεροτυπίας και πίστευε ότι η ψυχή της δικαιοσύνης ήταν η δημοσιότητα.¹⁶

Στις 7 Οκτωβρίου 1825 στο Ναύπλιο πραγματοποιήθηκε η έκδοση της επίσημης εφημερίδας της χώρας με τίτλο «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος» σηματοδοτώντας τη γέννηση της εθνικής τυπογραφίας . Εφημεριδογράφος της Κυβέρνησης διορίστηκε ο Θεόκλητος Φαρμακίδης.¹⁷

¹² Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 19

^{13, 15} Κώστας Σμυρνής, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη - Αθήνα 2008, σ. 55

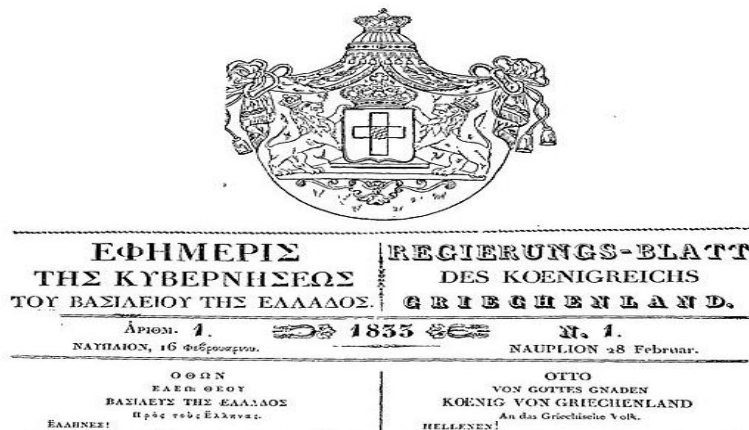
^{14, 16} Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 23

¹⁷ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 30

Εικόνα 7: Η «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος»

Η εφημερίδα εκτός από πολλά μέρη εγκατάστασης, άλλαξε και τον τίτλο της . Στις 18 Απριλίου 1832 μετονομάστηκε σε «Εθνική Εφημερίς» υπό την διεύθυνση του Χρυσίδη. Η κυκλοφορία της σταμάτησε την 1^η Φεβρουαρίου 1833 δίνοντας την θέση της στην «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». Η τελευταία διέφερε από όλες τις άλλες εφημερίδες καθώς οι δημοσιεύσεις της αφορούσαν στους νόμους, τα διατάγματα και τις αποφάσεις της Κυβέρνησης. Διευθυντής της ήταν ο Γεώργιος Αποστολίδης Κοσμίδης.¹⁸

Εικόνα 8: Η «Εφημερίς της Κυβερνήσεως».

¹⁸ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 32

Στις 26 Απριλίου 1831 ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος κατά της ελευθερίας του Τύπου καθώς θεωρούνταν ότι γινόταν κατάχρηση της ελευθερίας που είχε και αυτό έβλαπτε τα συμφέροντα του Έθνους. Το ψήφισμα αυτό υπογράφει ο Καποδίστριας και συνυπογράφει ο Γραμματέας Δημόσιας Εκπαίδευσης Χρυσόγελος.¹⁹

Τους δικούς του νόμους περί Τύπου θέλει να θέσει αργότερα και ο Όθωνας και το κάνει στις 14 Σεπτεμβρίου 1833 με ένα διάταγμα και δύο νόμους. Το διάταγμα αφορά "*Περί του δικαιώματος του μετέρχεσθαι την τυπογραφίαν, λιθογραφίαν ή βιβλιοπωλίαν*" ενώ οι νόμοι αφορούσαν ο ένας την αστυνόμευση του Τύπου και ο άλλος για τα εγκλήματα από την κατάχρηση του Τύπου. Οι νόμοι αυτοί είχαν στόχο να ελέγχουν απόλυτα τον Τύπο χωρίς ίχνος ελεύθερης έκφρασης γνώμης, με ποινές φυλάκισης και βαριά πρόστιμα.²⁰

Παρά το γεγονός ότι πληγώθηκε αρκετά η δημοσιογραφία και ο Τύπος δεν σταμάτησε ποτέ ο αγώνας για την ελευθερία τους.

Το Σύνταγμα του 1864 έρχεται να δώσει πίσω στον Τύπο την ελευθερία του και μάλιστα απολύτως ξεκάθαρα με την φράση "*Ο Τύπος είναι ελεύθερος*" με το άρθρο 14. Παρά την προσπάθεια μερικών αυταρχικών κυβερνήσεων και τις διώξεις εφημερίδων και δημοσιογράφων ο τύπος κατάφερε όχι μόνο να παραμείνει ελεύθερος αλλά και να ανθίσει. Εκείνη την εποχή οι δημοσιογράφοι γνώριζαν πολύ καλά ποιος ήταν ο ρόλος του Τύπου στην κοινωνία. Έπρεπε να καθοδηγούν την κοινή γνώμη με ευπρέπεια χωρίς να παρασύρονται από αυτή. Ήταν φύλακες των πολιτικών ελευθεριών και εξεγείρονταν κάθε φορά που κάποιος τολμούσε να τις καταπατήσει .

Στην αναθεώρηση του Συντάγματος το 1911 στο άρθρο 14 που αφορά στον Τύπο υπήρχαν αλλαγές σε μορφή εμπλουτισμού του αρχικού άρθρου .

Πρώτον επιτράπηκε η κατάσχεση του οποιουδήποτε εντύπου σε περίπτωση προσβολής της δημόσιας αιδούς από άσεμνα δημοσιεύματα.

Δεύτερον ορίστηκε απαγορευτική η δημοσίευση ειδήσεων ή ανακοινώσεων που αφορούν σε στρατιωτικές κινήσεις ή την άμυνα της χώρας με απειλή κατάσχεσης και ποινικής δίωξης(παρ 2αρ.14 Σ 1864/1911). Τρίτον ο εκδότης εφημερίδας ή συγγραφέας που προβάλλει τον ιδιωτικό βίο με επιλήψιμα δημοσιεύματα πρέπει να επανορθώσει προς τον παθόντα, καταβάλλοντας του χρηματικό ποσό που θα ορίζει

¹⁹ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 38-40

²⁰ Κώστας Μάγερ, Ιστορία του ελληνικού Τύπου, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος - Αθήνα 1957, σ. 46-58

το δικαστήριο, το οποίο ποσό δεν θα είναι σε καμία περίπτωση κατώτερο των 200 δραχμών.

Στο Σύνταγμα του 1927, το οποίο καθιέρωνε την αβασίλευτη δημοκρατία και τον θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας, υπήρχαν αλλαγές στο πεδίο του Τύπου. Στο άρθρο 16 πλέον και παράγραφο 2, προστέθηκε η λήψη μέτρων για ό,τι προσβάλλει τα δημόσια ήθη και η προστασία των νέων από θεάματα και παραστάσεις ακατάλληλου περιεχομένου. Επιπλέον στην παράγραφο 6 διευκρινίζεται ότι τα αδικήματα του Τύπου δεν είναι αυτόφωρα.

Στην παράγραφο 1 δεν υπήρχε καμία αναφορά στον βασιλιά. Αυτό ήταν όμως κάτι που δεν εφαρμόστηκε και στο επόμενο Σύνταγμα.

Στο Σύνταγμα του 1952 λόγω της αλλαγής του πολιτεύματος σε βασιλευόμενη δημοκρατία, στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 14 για τον Τύπο, επανέρχεται το πρόσωπο του βασιλιά στους όρους περί κατάσχεσης εντύπου μετά την δημοσίευση. Επίσης στην παράγραφο 2 αναφέρεται ότι αν υπάρχει καταδίκη τρεις φορές για τα αδικήματα που προαναφέρθηκαν στην ίδια παράγραφο τότε το δικαστήριο διατάζει την προσωρινή ή οριστική παύση της έκδοσης του εντύπου ακόμα και την απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος σε πιο βαριές περιπτώσεις. Σύμφωνα με την παράγραφο 3, σε περίπτωση παύσης της εφημερίδας, απαγορεύεται η χρήση του τίτλου της έως το πέρας δέκα ετών. Τέλος στην παράγραφο 4 βλέπουμε ότι τα αδικήματα του Τύπου είναι και πάλι αυτόφωρα και στην παράγραφο 8 τονίζεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 14 δεν αφορούν σε κανένα άλλο μέσο όπως ραδιόφωνο, φωνογραφία, κινηματογράφο, τηλεόραση και άλλα, παρά μόνο στον Τύπο. Με αυτό τον τρόπο γίνεται ξεκάθαρο ότι ο Τύπο αντιμετωπίζεται εντελώς διαφορετικά σε σχέση με τα άλλα μέσα.

Μαζί με την καθιέρωση της προεδρευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας ακολουθεί και το Σύνταγμα του 1975. Στο άρθρο 14 παράγραφος 3 το πρόσωπο του βασιλιά αντικαθίσταται από το πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Στην παράγραφο 6 που αφορά στην παραβίαση των εγκλημάτων της 3^{ης} παραγράφου υπάρχει ο περιορισμός της πενταετίας. Δηλαδή πλέον για να υπάρξουν κυρώσεις πρέπει οι τρεις καταδίκες για τα συγκεκριμένα εγκλήματα να γίνουν μέσα σε διάστημα πέντε ετών. Στην παράγραφο 5 λέγεται ότι πρέπει οι εφημερίδες και τα περιοδικά να γνωστοποιούν τα μέσα χρηματοδότησης τους.

Μετά το 1975 ακολούθησαν τρεις αναθεωρήσεις του Συντάγματος. Μία το 1986, ακολούθησε αυτή του 2001 και τελευταία του 2008.

Με βάση την τελευταία αναθεώρηση παρατηρούμε τα εξής:

Στην παράγραφο 5: "*Νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται το δικαίωμα απάντησης και διασφαλίζεται η πλήρης και άμεση επανόρθωση ή η δημοσίευση και μετάδοση της απάντησης.*" Αυτό έχει να κάνει με όσους θίγονται από ανακριβές, υβριστικό ή δυσφημιστικό δημοσίευμα ή εκπομπή.

Στην παράγραφο 7 τονίζεται ότι η αστική και ποινική ευθύνη του τύπου και των άλλων μέσων ενημέρωσης αλλά και η ταχύτητα εκδίκασης των σχετικών υποθέσεων ορίζεται από τον Νόμο.

Επιπλέον όσον αφορά στην τιμωρία των αδικημάτων του τύπου υπάρχει μεγάλη διαφορά του Συντάγματος 1952 με αυτό του 1975. Στο πρώτο στο άρθρο 95 παράγραφος 1, βλέπουμε ότι τα αδικήματα του Τύπου δικάζονται από μεικτά ορκωτά δικαστήρια (ΜΟΔ), δηλαδή από τακτικούς δικαστές και ενόρκους, όπου οι δεύτεροι αποτελούν την πλειοψηφία.

Αυτό δεν ίσχυσε και στο Σύνταγμα του 1975 όπου στο άρθρο 97 παράγραφος 3 λέγεται ότι: "*Τα δια του τύπου διαπραττόμενα εγκλήματα παντός βαθμού υπάγονται εις τα τακτικά ποινικά δικαστήρια, ως νόμος ορίζει*". Αυτό σημαίνει ότι δεν θα παίρνουν μέρος στην εκδίκαση ένορκοι αλλά δικαστές καριέρας με αποτέλεσμα την ύπαρξη αυστηρών κρίσεων υπέρ της εξουσίας και κατά του Τύπου. Ο συγκεκριμένος νόμος συνεχίζει να ισχύει και μετά την τελευταία Αναθεώρηση του 2008 του Συντάγματος.

Στην Αναθεώρηση του 2001 τα αδικήματα του Τύπου δεν αναφέρονται πουθενά ως αυτόφωρα όμως δεν υπάρχει και κάποιο σημείο στο Σύνταγμα που να δηλώνει το αντίθετο. Έτσι "*με την κατάργηση του συνταγματικού περιορισμού δεν προέκυψε η κατάργηση και του αντίστοιχου νομοθετικού, με αποτέλεσμα να μην διαφαίνεται ουσιαστική πρόοδος στη βάση του αναθεωρητικού εγχειρήματος.*"²¹

²¹ Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Σημειώσεις μαθήματος, Οκτώβριος 2012, σ. 56

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 120

27 Ιουνίου 2008

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη

Τη Β' παράγραφο του Υψηλάτου της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

Π α ρ α γ γ έ λ λ ο υ μ ε

να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ολόκληρο το κείμενο του Συντάγματος, όπως μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β' Ψήφισμα της 6^{ης} Μαρτίου 1986 της 2^{ης} Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων και όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 6^{ης} Απριλίου 2001 της 2^{ης} Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων και με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 102 Α'/26.2.008, το οποίο έχει ως εξής:

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Εις το όνομα της Αγίας και Θεοσεβούς και Αδωσέφτου Τριάδος

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Βασικές διατάξεις

ΤΜΗΜΑ Α'

Μορφή του πολιτεύματος

Άρθρο 1

1. Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.
2. Φορέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία.
3. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα.

Άρθρο 2

1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.
2. Η Ελλάδα, ολόκληρη ή μέρος της, συμμετέχει

ΤΜΗΜΑ Β'

Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας

Άρθρο 3

1. Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, που γνηρίζει κεφαλή της τον Κύριο των Ισών Χριστό, υπάγεται αναπόσπαστα ενωμένη δογματικά με τη Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως και με κάθε άλλη ομάδα Εκκλησιών του Χριστού τρισεπίσκοπος, όπως εκείνες, τους κληρικούς, αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τις ιερές παραδόσεις. Είναι αυτοκέφαλη, διοικείται από την Ιερά Σύνοδο των εν ενεργεία Αρχιερέων και από τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο που προέρχεται από αυτή και συγκροτείται όπως ορίζει ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας με τήρηση των διατάξεων του Πατριρχικού Τόμου της α' (29) Ιουνίου 1850 και της Συνοδικής Πράξης της 4ης Σεπτεμβρίου 1928.
2. Το εκκλησιαστικό καθεστώς που υπάρχει σε ορισμένες περιοχές του Κράτους δεν αντίκειται στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

Εικόνα 9: Η πρώτη σελίδα της Αναθέωσης του Συντάγματος το 2008

1.2 ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

1.2α Η αρχή του ραδιοφώνου

Το δεύτερο με χρονολογική σειρά μέσο που έκανε την εμφάνισή του μετά τον τύπο ήταν το ραδιόφωνο, ένα σύστημα ασύρματης επικοινωνίας.

Μετά την αποδεδειγμένη φυσική ύπαρξη των ραδιοκυμάτων από τον Γερμανό

Heinrich Hertz το

1887 και την πρώτη

δημόσια επίδειξη ότι

μέσω των

ραδιοκυμάτων ήταν

εφικτή η μεταφορά

μηνυμάτων σε

αποστάσεις μερικών

εκατοντάδων

μέτρων από τον Sir

Oliver Dodge το

1894, ο Gulielmo

Marconi το 1896

μετά από αρκετά

πειράματα έκανε

επίδειξη

ραδιοφωνικής επικοινωνίας. Η απόσταση πομπού και δέκτη ήταν περισσότερο

από δύο χιλιόμετρα. Βέβαια η πιο συναρπαστική επίδειξη ήταν αυτή που έγινε το

1901 όπου στάλθηκαν ραδιοφωνικά μηνύματα πάνω από τον Ατλαντικό Ωκεανό

σε μια απόσταση περίπου 3200 χιλιομέτρων.²²

Το 1906 παραμονές Χριστουγέννων ο Αμερικάνος Reginald Fessenden

πραγματοποιεί την πρώτη αναμετάδοση μουσικής και λόγου.

Εικόνα 10: Εικόνα που δείχνει τον Marconi πίσω από ένα άλλο μοντέλο πομπού με διάκενο σπινθήρα (αριστερά) και ένα μαγνητικό ανιχνευτή που λειτουργεί ως δέκτης (δεξιά, κρυμμένο στο κουτί).

²²http://www.patris.gr/articles/75917?PHPSESSID=8eedmlk80d23ejbnfuv3396gm0#.U-Kx7-N_v-t

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όταν έπαψαν να ισχύουν οι περιορισμοί που υπήρχαν, όσον αναφορά στη χρήση διαφόρων μήκων κύματος, ξεκίνησαν την λειτουργία τους αρκετοί πειραματικοί σταθμοί.²³

Στην Αγγλία μέχρι το 1921, εκδόθηκαν 150 άδειες για ερασιτεχνικές εκπομπές. Την ίδια χρονιά το Βρετανικό Ταχυδρομείο

Εικόνα 11: Ξύλινο ραδιόφωνο της εταιρίας "BRAUN", μοντέλο -s44 που ζύγιζε 6 κιλά.

συναντήθηκε με τους κατασκευαστές της αναπτυσσόμενης αυτής βιομηχανίας και έκλεισαν συμφωνία για την ίδρυση ενός συστήματος ραδιοφωνίας στη Μεγάλη Βρετανία, το οποίο θα περιελάμβανε μόνο μία εταιρεία, το BBC (British Broadcasting Corporation) η οποία θα είχε το κυβερνητικό μονοπώλιο, και έτσι έγινε το 1922.²⁴

Τρία χρόνια αργότερα θα ιδρυθεί στη Βέρνη η Διεθνής Ένωση Ραδιοφωνίας. Ένα χρόνο μετά το 1926 εξέδωσε προς τα κράτη-μέλη της τον πρώτο πίνακα κατανομής των κυμάτων.²⁵

Η ραδιοφωνία απέκτησε φανατικό κοινό. Το 1926 μετά και την παραγωγή ενός εύχρηστου δέκτη, ο οποίος ήταν και φθηνός και ποιοτικός, εκατομμύριο ακροατές υποκλίνονται στο ραδιόφωνο. Η διαμόρφωση συχνότητας FM έγινε το 1928 με αποτέλεσμα τη βελτίωση του ήχου που μεταδιδόταν.²⁶

Την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το ραδιόφωνο είχε περιεχόμενο κυρίως ειδησεογραφικό και έτσι δημιουργήθηκε ο ανταγωνισμός μεταξύ και του Τύπου.

Το ραδιόφωνο έχει την δύναμη να καθοδηγεί τις μάζες . Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έγινε όπλο προπαγάνδας και επηρεασμού των μαζών. Σε πολλά κράτη υπήρχαν τοποθετημένοι

²³ http://www.patris.gr/articles/75917?PHPSESSID=8eedmlk80d23ejbnfuv3396gm0#.U-Kx7-N_v-t

²⁴ <http://web.archive.org/web/20040830221640/www.radiofono.gr/history.htm>

²⁵ <http://www.olderadiorepairs.com/history-of-radio>

²⁶ <http://www.olderadiorepairs.com/history-of-radio>

πομποί τόσο ισχυροί που η εμβέλεια του σήματος των σταθμών κάλυπτε τεράστιες αποστάσεις. Παράλληλα είχαν στηθεί και πιο ισχυροί σταθμοί που σκοπός τους ήταν η δημιουργία παρασίτων και παρεμβολών σε αντίπαλες ραδιοφωνικές εκπομπές.²⁷

Με τη λήξη του πολέμου το ραδιόφωνο επέστρεψε σιγά-σιγά στον ψυχαγωγικό του χαρακτήρα. Η εμφάνιση αργότερα της τηλεόρασης έριξε κατά πολύ την ακροαματικότητά του, αλλά η Rock n' Roll μουσική ήταν αυτή που έγινε το όπλο του ραδιοφώνου απέναντι στο νέο του αντίπαλο.²⁸

Το 1950 η εφεύρεση του τρανζίστορ οδήγησε στη κατασκευή μικρότερων και φθηνότερων ραδιοφώνων και οδήγησαν στη βελτίωση του τεχνικού εξοπλισμού.

Την ίδια χρονιά ιδρύεται η « Ευρωπαϊκή Ένωση Ραδιοφωνίας». Ρόλος της ήταν η προστασία των δικαιωμάτων των διάφορων εθνικών συμφωνιών σχετικά με τα λειτουργικά θέματα τις ραδιοφωνίας.²⁹

Μετά από μια δεκαετία οι ραδιοδέκτες παγκοσμίως φθάνουν τους 350 εκατομμύρια ενώ το 1980 υπάρχουν πάνω από 1 δισεκατομμύρια.³⁰

1.2β Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα

Η ραδιοφωνία στην Ελλάδα έχει ως αφετηρία το έτος 1926. Η πρώτη εκπομπή πραγματοποιήθηκε το Σεπτέμβρη του ίδιου έτους από τον Χρήστο Τσιγγιρίδη στη « Διεθνή Εμποροπανήγυρη». Η συνέχεια δόθηκε από τον ίδιο ένα χρόνο μετά μεταδίδοντας τους λόγους των επίσημων προσώπων και κάνοντας αναμεταδόσεις ξένων ραδιοφωνικών σταθμών. Μετά από πολλές προσπάθειες για την απόκτηση άδειας μόνιμης λειτουργίας, την οποία έλαβε το 1953, συνέχισε τη λειτουργία του

²⁷

<http://web.archive.org/web/20050213071906/http://www.radiofono.gr/museum/propaganda.htm>

²⁸ <http://www.psithiri.gr/magazine/article/67/>

²⁹ <http://www.olderadiorepairs.com/history-of-radio>

³⁰ <http://www.olderadiorepairs.com/history-of-radio>

μέχρι το 1940, όπου οι Γερμανοί επέταξαν το σταθμό για να γίνει όργανο της Γερμανικής προπαγάνδας. Το τέλος του ήρθε το 1946.³¹

Εικόνα 12: Ο Ραδιοφωνικός σταθμός του Τσιγγιρίδη στη Θεσσαλονίκη

Ωστόσο, ο πρώτος εθνικός ραδιοφωνικός σταθμός εγκαινιάστηκε από το Βασιλιά Γεώργιο Β' στις 25 Μαρτίου του 1938 και το δικαίωμα εγκατάστασης του δόθηκε χωρίς διαγωνισμό στην αμερικάνικη εταιρεία «Ντίρχαμ». Τη λειτουργία του σταθμού ανέλαβε έπειτα το 1945 το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας. (Ε.Ι.Ρ) Μετά το τέλος της Κατοχής ιδρύθηκαν σταθμοί σε όλη τη χώρα και όλοι τους υπάγονταν στη δικαιοδοσία της Ε.Ι.Ρ. ενώ όλοι οι στρατιωτικοί σταθμοί στη δικαιοδοσία των Ένοπλων Δυνάμεων.³²

Η ραδιοφωνία πολλές φορές έπεφτε θύμα διαφόρων συμφερόντων είτε στρατηγικών, κρατικών, πολιτικών είτε οικονομικών. Η ανεξαρτησία της ήταν διαφορετική σε κάθε χώρα ανάλογα με τον βαθμό πίεσης που ασκούνταν τα διάφορα συμφέροντα, τη χρονική συγκυρία όπως για παράδειγμα ένας πόλεμος, αλλά και τη κοινωνικοπολιτική δομή της κάθε χώρας.

^{31,32} Κώστας Σμυρλής, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη – Αθήνα 2008, σ. 118-120

Ως παράδειγμα ανεξάρτητης ραδιοφωνίας μπορεί να χαρακτηριστεί το BBC ενώ στην αντίπερα όχθη βρίσκεται η ελληνική ραδιοφωνία της περιόδου της απριλιανής δικτατορίας.³³

Τη περίοδο της Χούντας στην Ελλάδα το ραδιόφωνο έχασε την αντικειμενικότητα του και έγινε όργανο προπαγάνδας. Τότε ήταν που δημιουργήθηκαν πολλοί πειρατικοί σταθμοί. Ένας από αυτούς ήταν ο σταθμός του Πολυτεχνείου. Με το σήμα του που έφτανε σε όλη την Αθήνα μετέδιδε αντιδικτατορικά συνθήματα και καλούσε τον κόσμο στον αγώνα κατά της Χούντας. Το ραδιόφωνο απέδειξε ότι είναι και μέσο πληροφόρησης εκτός από μέσο ψυχαγωγίας.³⁴

Τη δεκαετία του '70 οι πειρατικοί σταθμοί είχαν αυξηθεί κατά πολύ ενώ ο αριθμός των μουσικών σταθμών αυξήθηκε σημαντικά. Το 1987 η απελευθέρωση των ερτζιανών σήμαινε ότι ο καθένας μπορούσε να έχει νόμιμο ραδιοφωνικό σταθμό.³⁵

Με τον νόμο 1730/1987 επιτράπηκε η ίδρυση δημοτικών και ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών, κατόπιν άδειας από το κράτος. Οι άδειες χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες: η άδεια εκπομπής συγκεκριμένης ραδιοσυχνότητας που αφορούσε σε τοπικούς σταθμούς και η άδεια εκπομπής περιορισμένης ισχύος για ραδιοερασιτέχνες. Έπειτα, ήταν απαραίτητος ο έλεγχος από το κράτος μέσω της Επιτροπής για την Τοπική Ραδιοφωνία αλλά και η ανανέωση της άδειας. Σε αντίθεση με τον Τύπο η ελευθερία του λόγου στο ραδιόφωνο δε προστατεύεται συνταγματικά ακόμα και σήμερα.³⁶

Από το 1987 μέχρι το 1990 η δημοτική ραδιοφωνία ακμάζει. Στις αρχές του '90 καθιερώθηκε η εικοσιτετράωρη μετάδοση των προγραμμάτων αλλά και η ζωντανή τηλεφωνική επικοινωνία με τους ακροατές. Μετά το 1990 όμως δημοτικό ραδιόφωνο έχασε σταδιακά το κοινό του λόγω πολιτικών παρεμβάσεων στο

³³ Κώστας Σμυρνής, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη - Αθήνα 2008, σ. 120-121

³⁴ Τετράδια επικοινωνίας, Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων - Αθήνα 2006, σ. 32

³⁵ Τετράδια επικοινωνίας, Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων - Αθήνα 2006, σ. 39-41

³⁶ Τετράδια επικοινωνίας, Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων - Αθήνα 2006, σ. 83

περιεχόμενο εκπομπών του. Έτσι άρχισε η ανάπτυξη των ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών.³⁷

Η μείωση της ακροαματικότητας των δημοτικών σταθμών επέφερε μοιραίως και τη μείωση των εσόδων. Η οικονομική κατάστασή τους δυσκόλεψε τόσο ώστε αναγκάστηκαν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, να μεταβιβάσουν τους σταθμούς τους σε ιδιώτες αλλά και σε άλλους κρατικούς φορείς. Ωστόσο εκτός από τον οικονομικό μαρασμό υπήρχαν και πολιτικές σκοπιμότητες οι οποίες συνέβαλλαν ώστε η δημοτική ραδιοφωνία να χάσει όχι μόνο τις αρχές της αλλά και το κοινό της.³⁸

Η ισχύουσα Συνταγματική νομοθεσία σήμερα έχει ως εξής:

- Άρθρο 14 παρ.5

"Καθένας ο οποίος θίγεται από ανακριβές δημοσίευμα ή εκπομπή έχει δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση πλήρους και άμεσης επανόρθωσης. Καθένας ο οποίος θίγεται από υβριστικό ή δυσφημιστικό δημοσίευμα ή εκπομπή έχει, επίσης, δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση άμεσης δημοσίευσης ή μετάδοσης της απάντησης. Νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται το δικαίωμα απάντησης και διασφαλίζεται η πλήρης και άμεση επανόρθωση ή η δημοσίευση και μετάδοση της απάντησης. "

Αντίστοιχα προς το Άρθρο 14 παρ.5 είναι τα Άρθρα 361, 361^A, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368 και 369 του Ποινικού Κώδικα για τα εγκλήματα κατά της Τιμής.

Σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο όποιος θεωρεί ότι θίγεται από κάποια εκπομπή ή δημοσίευμα μπορεί βάσει νόμου να απαντήσει στο εκάστοτε μέσο, το οποίο υποχρεούται να επανορθώσει όπως ορίζουν τα αντίστοιχα άρθρα του Ποινικού Κώδικα. Αυτό λοιπόν θέτει όρια στην ελευθερία έκφρασης λόγου

³⁷ Τετράδια επικοινωνίας, Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων - Αθήνα 2006, σ. 47-49

³⁸ Τετράδια επικοινωνίας, Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων - Αθήνα 2006, σ. 48

· Άρθρο 14 παρ.7

"Νόμος ορίζει τα σχετικά με την αστική και ποινική ευθύνη του Τύπου και των αρχών μέσων ενημέρωσης και με την ταχεία εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων. "

Η αστική ευθύνη αφορά σε αδικήματα του Τύπου ,του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης που διευθετούνται μέσω χρηματικής αποζημίωσης ενώ στα αδικήματα ποινικής ευθύνης επιβάλλεται φυλάκιση. Επιπλέον ο νόμος ορίζει το πόσο γρήγορα θα εκδικαστούν οι υποθέσεις αυτές.

· Άρθρο 14 παρ.9

"Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης πρέπει να γίνονται γνωστά, όπως νόμος ορίζει. Νόμος προβλέπει τα μέτρα και τους περιορισμούς που είναι αναγκαίοι για την πλήρη διασφάλιση της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση. Απαγορεύεται η συγκέντρωση του ελέγχου περισσότερων μέσων ενημέρωσης της αυτής ή άλλης μορφής. Απαγορεύεται ειδικότερα η συγκέντρωση περισσότερων του ενός ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης της αυτής μορφής, όπως νόμος ορίζει. Η ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μετόχου ή του διευθυντικού στελέχους επιχείρησης μέσων ενημέρωσης είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μετόχου ή του διευθυντικού στελέχους επιχείρησης που αναλαμβάνει έναντι του Δημοσίου ή νομικού προσώπου του ευρύτερου δημόσιου τομέα την εκτέλεση έργων ή προμηθειών ή την παροχή υπηρεσιών. Η απαγόρευση του προηγούμενου εδαφίου καταλαμβάνει και κάθε είδους παρένθετα πρόσωπα, όπως συζύγους, συγγενείς, οικονομικά εξαρτημένα άτομα ή εταιρείες. Νόμος ορίζει τις ειδικότερες ρυθμίσεις, τις κυρώσεις που μπορεί να φθάνουν μέχρι την ανάκληση της άδειας ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού και μέχρι την απαγόρευση σύναψης ή την ακύρωση της σχετικής σύμβασης, καθώς και τους τρόπους ελέγχου και τις εγγυήσεις αποτροπής των καταστρατηγήσεων των προηγούμενων εδαφίων."

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό τίθενται περιορισμοί που αφορούν στην συγκέντρωση σε ένα πρόσωπο του ελέγχου μέσω ενημέρωσης. Σκοπός είναι η αποφυγή δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης ενός ατόμου ώστε να διασφαλιστεί η πολυφωνία και διαφάνεια στην ενημέρωση.

· Άρθρο 15

1. Οι προστατευτικές για τον τύπο διατάξεις του προηγούμενου άρθρου δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, τη φωνογραφία, τη ραδιοφωνία, την τηλεόραση και κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λόγου ή παράστασης.

**2. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την υποχρεωτική και δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των επιτροπών της, καθώς και προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.

Εδώ γίνεται ξεκάθαρο πως, ό,τι ελαφρυντικό υπάρχει για τον Τύπο στο άρθρο 14 δεν αφορά σε κανένα άλλο μέσο ενημέρωσης. Έτσι γίνεται αυτόματα ο διαχωρισμός του ενός από τα υπόλοιπα. Αμέσως μετά έρχεται η παράγραφος 2 βάσει της οποίας το ραδιόφωνο όπως και η τηλεόραση ελέγχονται από το κράτος μέσω του ΕΣΡ. Ο έλεγχός του έχει να κάνει με την αντικειμενικότητα όσων μεταδίδονται, την ποιότητα των

προγραμμάτων, τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία ανηλίκων. (παιδικής ηλικίας και της νεότητας). Επιπλέον βάση νόμου γίνεται υποχρεωτική και δωρεάν η μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των προεκλογικών σποτ από ραδιόφωνο και τηλεόραση.

1.3 ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

1.3α Η αρχή της τηλεόρασης

Ο Λουκιανός στο έργο του "Αληθούς Ιστορίας Α'" και παράγραφο 26 έγραφε: *"Αλλά και άλλο τι θαυμάσιον είδα εις τα ανάκτορα. Μέγα κάτοπτρον είνε τοποθετημένον επί του στομίου φρέατος, το οποίον δεν είνε πολύ βαθύ. Αν λοιπόν καταιβή κανείς εις το φρέαρ, ακούει όλα τα λεγόμενα εδώ κάτω εις την γην• εάν δε παρατηρήση εις το κάτοπτρον, βλέπει όλας τας πόλεις και όλα τα έθνη, ως να ευρίσκειται μεταξύ αυτών. Εκεί εγώ είδα τους συγγενείς μου και ολόκληρον την πατρίδα μου• εάν δε και εκείνοι μ' έβλεπαν δεν δύναμαι να είμαι βέβαιος. Εκείνος δε ο οποίος δεν πιστεύει εις τανωτέρω, άν ποτε μεταβή και αυτός εκεί θα μάθη ότι λέγω την αλήθειαν.*"³⁹ Τα λόγια του Λουκιανού μπορούν να θεωρηθούν ως η πρώτη αναφορά στην τηλεόραση καθώς μιλάει για ένα κάτοπτρο όπου αν το παρατηρήσεις βλέπεις όλες τις χώρες και τις πόλεις σαν να ήσουν εκεί.

Η αρχή έγινε το 1925 όταν ο Charles Jenkins κατασκεύασε ένα σύστημα το οποίο του έδινε τη δυνατότητα να εκπέμπει τηλεοπτικές εικόνες μέσω ραδιοφώνων από την Ουάσιγκτον στη Φιλαδέλφεια. Ένα χρόνο μετά ο John Logie Baird χρησιμοποιώντας τους δίσκους του Nirkow καταφέρνει να μεταδώσει είδωλα σε μια απόσταση τριών μέτρων με τη χρήση καλωδίων. Το μηχάνημα αυτό ονόμασε "Television".⁴⁰

Το διάστημα μεταξύ 1928 και 1935 στο Λονδίνο έγιναν οι πρώτες επιτυχείς τηλεοπτικές μεταδόσεις από τον John Logie Baird. Οι εικόνες από αυτές τις μεταδόσεις αποτελούνταν από 30 γραμμές με αποτέλεσμα να μην είναι ευδιάκριτες οι μικρές λεπτομέρειες.⁴¹

³⁹ <http://archive.org/stream/pgcommunitytexts28018gut/28018-0.txt>

⁴⁰ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page3.htm>

⁴¹ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page3.htm>

ΕΙΚΟΝΑ 15. Δύο εικόνες από τηλεόραση 50 γραμμών το 1950.

Ο αμερικανός Philo Farnsworth ήταν αυτός που έδωσε τη λύση παρουσιάζοντας το 1929 τον «εικονοαναλυτή» ο οποίος προσέφερε βελτιωμένη ανάλυση εικόνας.⁴²

Με το ξέσπασμα του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου το 1940 η μετάδοση των τηλεοπτικών εκπομπών διακόπηκε και ξεκίνησε πάλι μετά τη λήξη του, αλλά ήταν μειωμένες στον αριθμό.⁴³ Ωστόσο σταδιακά αυξήθηκαν οι πωλήσεις των τηλεοπτικών δεκτών. Σε αυτό έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο και η πτωτική τάση της βιομηχανίας του κινηματογράφου.⁴⁴

Η πρώτη έγχρωμη εκπομπή μεταδόθηκε από το CBS (αμερικανικό κανάλι) στις 25 Ιουνίου του 1951. Το πρόβλημα ήταν ότι σχεδόν κανείς δεν είδε τα έγχρωμα καθώς οι τηλεοράσεις ήταν ασπρόμαυρες.⁴⁵

⁴² <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page3.htm>

⁴³ http://egpaid.blogspot.com/2010/01/blog-post_3044.html

⁴⁴ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page4.htm>

⁴⁵ <http://www.tvhistory.tv/timeline3.htm>

1.3β Η τηλεόραση στην Ελλάδα

Η τηλεόραση έκανε τα πρώτα της βήματα στην Ελλάδα το 1951. Στις 27 Ιανουαρίου του ίδιου έτους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με αριθμό φύλλου 32 εκδόθηκαν πέντε αναγκαστικοί νόμοι. Ο ένας από αυτούς, με αριθμό 1663 προέβλεπε την εγκατάσταση και λειτουργία ραδιοηλεκτρονικών πομπών των Ενόπλων Δυνάμεων.⁴⁶

Εικόνα 14: Το φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με τον αναγκαστικό νόμο 1663

Έτσι ιδρύθηκε και η Υπηρεσία Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων (Υ.Ε.Ν.Ε.Δ.), η οποία ήταν αρμόδια για την εγκατάσταση και λειτουργία των ραδιοηλεκτρονικών σταθμών.⁴⁷

Το πρώτο βήμα έγινε στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης το Σεπτέμβριο του 1960 και έτσι στήθηκε ο πρώτος πειραματικός τηλεοπτικός σταθμός μετά από πρωτοβουλία της ΔΕΗ.⁴⁸ Ο σταθμός αυτός εξέπεμπε για είκοσι μέρες. Η εμβέλεια του σταθμού αυτού μπορεί να μην ήταν μεγάλη αλλά ήταν μια σπουδαία αρχή,

⁴⁶ http://www.et.gr/idoocs-nph/pdfimageSummaryviewer.html?args=sppFfdN7IOP5_cc--m0e1-x2bAKBowzCpXH04JxHzJ68rzSZFvgk-dotcSnDhCImkAYi3ORfmaqS1aSSeA7ywXkxcPQvNBMtY9T3IvMHxXpABIQE1JCW9FiNmRQQT-Ek_FKIm_8xYoxZQwFC_9Wi8Wa3qxENx70BF4NKFcAPPF_d0xWzxc5LQ..

⁴⁷ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page5.htm>

⁴⁸ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page5.htm>

πόσο μάλλον αν αναλογιστούμε το επίπεδο της τεχνολογικής ανάπτυξης στην χώρα μας. Μετά το πέρας δύο χρόνων, έγινε μία ακόμα προσπάθεια από την ΔΕΗ αλλά δεν συνεχίστηκε, καθώς το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας στάθηκε εμπόδιο. Το επιχείρημά του ήταν ότι μόνον αυτό είχε το δικαίωμα να πραγματοποιεί μετάδοση ραδιοτηλεοπτικού σήματος.⁴⁹

Τελικά το 1964 άρχισαν οι πειραματικές εκπομπές των τεχνικών του ΕΙΡ από τον σταθμό της ΔΕΗ στο Ζάππειο.⁵⁰ Ένα χρόνο μετά, το 1965, ξεκίνησαν οι πρώτες τηλεοπτικές μεταδόσεις.⁵¹

Στις 23 Φεβρουαρίου 1966 έγινε η επίσημη έναρξη της ελληνικής τηλεόρασης. Η πρεμιέρα της ελληνικής κρατικής τηλεόρασης ταυτίστηκε με την Ελένη Κυπραίου και τον Γιώργο Κάρτερ, παρουσιάστρια και συντονιστής δημοσιογράφος αντιστοίχως.⁵² Ο Γιάννης Διακογιάννης, κορυφαίος αθλητικός δημοσιογράφος το

Σεπτέμβρη του ίδιου έτους παρουσίασε την πρώτη αθλητική εκπομπή με τίτλο Αθλητικά νέα η οποία αργότερα μετονομάστηκε σε Αθλητική Κυριακή.⁵³ Τρία χρόνια αργότερα μεταδίδεται ζωντανά η αποστολή του δεύτερου διαστημόπλοιου που προσεδαφίστηκε στη Σελήνη, του Απόλλων 12 μέσω απευθείας σύνδεσης με το κύκλωμα της Eurovision.⁵⁴

Εικόνα 15: Η Ελένη Κυπραίου στην πρώτη επίσημη ελληνική τηλεοπτική μετάδοση.

⁴⁹ Κώστας Σμυρνής, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη – Αθήνα 2008, σ. 146

⁵⁰ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page5.htm>

⁵¹ Κώστας Σμυρνής, Αθύρματα των ΜΜΕ, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη – Αθήνα 2008, σ. 146

⁵² <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page6.htm>

⁵³ <http://www.tovivlio.gr/index.php?article=302>

⁵⁴ <http://www.thetoc.gr/media/article/ert-adoksi-apokathilwsi-mias-endoksis-istorias>

Εικόνα 16: Ο Ιάσων Μοσχοβίτης, περιγράφει ζωντανά την αποστολή του «Απόλλων 12».

Το 1979 η εικόνα του τηλεοπτικού σήματος αποκτά χρώμα και παύει να είναι ασπρόμαυρη μέσω των συστημάτων Secam. Το 1989 ιδρύεται το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ) και το 1993 το αρμόδιο Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ.⁵⁵ Στα τέλη του ίδιου έτους εμφανίζεται στην τηλεοπτική οθόνη το πρώτο ιδιωτικό κανάλι, το Mega Channel ενώ λίγο αργότερα ακολουθεί και το δεύτερο, ο Antenna TV. Πέντε χρόνια αργότερα το Filmnet κάνει την αρχή για τη συνδρομητική τηλεόραση και το 1999 η Nova για τη δορυφορική τηλεόραση.⁵⁶

Εικόνα 17: Το πρώτο δελτίο ειδήσεων του Mega Channel με παρουσιάστρια τη Λιάνα Κανέλλη

⁵⁵ <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page7.htm>

⁵⁶ <http://www.pame.gr/istoria/afieromata/istoria-tileorasis-tv.html>

Σήμερα σύμφωνα με το Σύνταγμα ό,τι ισχύει για το ραδιόφωνο, το ίδιο ισχύει και για την τηλεόραση καθώς έχουν την ίδια νομοθεσία. Τα βασικά άρθρα που αφορούν σε αυτά, όπως προαναφέρθηκε, είναι τα εξής: Το άρθρο 14 παρ. 5, 7, 9 αλλά και το άρθρο 15, με το οποίο προβλέπεται η δημιουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης.

1.4 ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ (ΕΣΡ)

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του αρ. 15 του Συντάγματος, « *Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως ο νόμος ορίζει.*»

Εικόνα 18: Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης

Το Ε.Σ.Ρ. συστάθηκε με τον νόμο 1866/1989, ως ανεξάρτητη αρχή, με δική του γραμματεία και αυτοτελή προϋπολογισμό, υπαγόμενο στον Υπουργό Προεδρίας Κυβερνήσεως, αλλά μη υποκείμενο σε διοικητικό έλεγχο κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Με τις αναθεωρήσεις του Συντάγματος του 2001 και του 2008 κατοχυρώθηκαν συνταγματικά οι αρμοδιότητές του. Ειδικότερα θέματα λειτουργίας ή αρμοδιοτήτων του Ε.Σ.Ρ. διέπονται από τις διατάξεις των Νόμων

1730/1987 (Ιδρυτικός Νόμος της ΕΡΤ-ΑΕ), 2863/2000, 3051/2002 και 4173/2013 (Ιδρυτικός Νόμος της ΝΕΡΙΤ ΑΕ), των Νόμων που αφορούν στην ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση 2328/1995, 2644/1998, 3310/2005 και 3592/2007, καθώς και των Προεδρικών Διαταγμάτων 109/2010, 77/2000 και 310/1996. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 2863/2000, δεν υπάγεται πλέον στον αρμόδιο Υπουργό και τα μέλη του απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Μόνη υποχρέωση του Ε.Σ.Ρ. έναντι του κράτους είναι η υποβολή εκθέσεως για το σύνολο των δραστηριοτήτων του, στη Βουλή των Ελλήνων, μέχρι την 31^η Μαρτίου κάθε έτους. Επίσης, για την εσωτερική του λειτουργία εφαρμόζεται ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του Ε.Σ.Ρ. που κυρώθηκε με την 20291/Ε/6.9.2002 Απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μ.Μ.Ε.

Το Ε.Σ.Ρ. συγκροτείται από επτά (7) μέλη, από τα οποία ένας (1) ορίζεται ως Πρόεδρος και ένας (1) ως Αντιπρόεδρος. Η επιλογή των μελών πραγματοποιείται από τη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, κατόπιν σχετικής εισήγησης του Προέδρου της, έχοντας προηγηθεί σχετικό ερώτημα στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων από τον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Η απόφαση διορισμού των μελών του Ε.Σ.Ρ. εκδίδεται από τον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 2 του Ν.2863/2000 *«Ως μέλη του Ε.Σ.Ρ. επιλέγονται πρόσωπα τα οποία διακρίνονται για την επιστημονική κατάρτισή τους ή την επαγγελματική εμπειρία τους ή την προσφορά τους στο δημόσιο βίο, ιδίως σε τομείς που έχουν σχέση, άμεση ή έμμεση, με την αποστολή και το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων της αρχής.»*.

Τα μέσα στα οποία αφορά είναι το ραδιόφωνο και η τηλεόραση, όπου, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 4 του Ν.2863/2000 *«...ασκεί τον προβλεπόμενο στο Σύνταγμα άμεσο έλεγχο του Κράτους στο τομέα της παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών κάθε είδους, με την έκδοση εκτελεστών ατομικών διοικητικών πράξεων.»*.

Οι αρμοδιότητες του Ε.Σ.Ρ., όπως αναγράφονται στην παρ.1 εδ. α, β, γ και δ και 2 περ.α του άρθρου 4 του Ν.2863/2000, είναι

«α) η χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση των κάθε είδους αδειών, εγκρίσεων ή κανονιστικών πράξεων παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, που έχουν εκδοθεί από τους σχετικούς με το αντικείμενο νόμους,

β) ο έλεγχος της τήρησης των όρων, προϋποθέσεων, κανόνων και αρχών που προβλέπονται από τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και αφορούν στη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών,

γ) η διασφάλιση της συμμετοχής και της πολυφωνίας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όσο το δυνατόν περισσότερων φορέων και εκπροσώπων του πολιτικού και πολιτιστικού χώρου,

δ) ο έλεγχος της τήρησης των κανόνων του ελεύθερου οικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρηματικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας,

ε) η επιβολή διοικητικών κυρώσεων και

στ) η εξέταση αιτήσεων επανόρθωσης για προσβολή της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου. Επίσης, για την επίτευξη του καλύτερου αποτελέσματος στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του, μπορεί να απευθύνει οδηγίες, συστάσεις, υποδείξεις, ερωτήματα και γνωμοδοτήσεις, σε κάθε δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα και αρχή, καθώς να ζητεί τη διοικητική ή δικαστική συνδρομή και συνεργασία κάθε ημεδαπής ή αλλοδαπής αρχής ή, σε περίπτωση που κάποιο εξεταζόμενο ζήτημα ενδιαφέρει συγκεκριμένες ή και ευρύτερες κοινωνικές ή επαγγελματικές ομάδες, να ζητεί από τους εκπροσώπους ή τα συλλογικά όργανα των ομάδων αυτών τη διατύπωση της γνώμης τους.».

Συνεπώς, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης είναι μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή, της οποίας η ίδια η ύπαρξη και ειδικότερα οι αρμοδιότητες, αποτελούν την αρχή λήψης περιοριστικών μέτρων -για τα οποία θα γίνει αναφορά στη συνέχεια- που δημιουργούν συναισθήματα δυσaráσκειας και ανελευθερίας στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση.

1.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο και σύμφωνα με όσα έχουν γραφτεί παραπάνω, καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα.

Ο Τύπος πλεονεκτεί συνταγματικά σε σχέση με το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Αυτό είναι ξεκάθαρο διαβάζοντας τα άρθρα 14 και 15 του Συντάγματος. Σύμφωνα με αυτά το ραδιόφωνο και η τηλεόραση ελέγχονται από το ΕΣΡ σε αντίθεση με τον Τύπο ο οποίος διέπεται από την δική του νομοθεσία. Άλλωστε, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 14, κάθε απόπειρα λήψης προληπτικών μέτρων κατά του Τύπου θεωρείται λογοκρισία και απαγορεύεται. Συνεπώς η άσκηση ελέγχου του Τύπου από οποιαδήποτε ανεξάρτητη διοικητική αρχή είναι αντισυνταγματική.

Το ραδιόφωνο και η τηλεόραση όμως υπερέχουν από πλευράς χρόνου και ταχύτητας, αφού παρέχουν άμεση μετάδοση της πληροφορίας, ενώ αντιθέτως ο Τύπος δεν μπορεί να ανταποκριθεί τόσο γρήγορα, καθώς εκδίδεται την επόμενη μέρα από το οποιοδήποτε συμβάν. Ωστόσο αυτό δίνει την δυνατότητα εγκυρότερης και πληρέστερης μετάδοσης της είδησης, αφού οι συντάκτες έχουν τον χρόνο για την απαραίτητη διασταύρωση των στοιχείων που έρχονται σε γνώση τους.

Κάθε ένα από τα τρία αυτά μέσα όταν εφευρέθηκαν κέρδισαν την αποδοχή του κοινού. Ο Τύπος, ως πρώτο και μοναδικό μέσο κυριαρχούσε στην εποχή του. Όταν αργότερα τέθηκε σε λειτουργία το ραδιόφωνο τράβηξε την προσοχή του κόσμου, λόγω της άμεσης ενημέρωσης. Ύστερα η εφεύρεση της τηλεόρασης έφερε την επανάσταση στην επικοινωνία και την ενημέρωση μέσω της εικόνας και απέκτησε πολύ γρήγορα φανατικό κοινό που το μετέτρεψε σε κυρίαρχο μέσο.

Αυτό συμβαίνει επειδή, κάθε φορά που μια ανακάλυψη ή εφεύρεση εμφανίζεται, προκαλεί πραγματική επανάσταση, εφόσον ανατρέπει τα μέχρι εκείνη τη στιγμή δεδομένα, συμβάλλοντας σε κοινωνικές μεταρρυθμίσεις τέτοιες, που επιφέρουν αλλαγή στην καθημερινότητα, στον τρόπο ζωής, στη νοοτροπία, στην παραγωγή και προαγωγή του πολιτισμού, αλλά και προετοιμάζει το έδαφος για τα επόμενα επιτεύγματα⁵⁷

⁵⁷ Λ.Μήτρου, το δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002 σ.15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Τη δεκαετία του '60 γίνεται η αρχή για τη δημιουργία του φερόμενου ως πιο ισχυρού μέσου επικοινωνίας, του Διαδικτύου.

Η αρχή έγινε με ένα πείραμα. Βάσει αυτού του πειράματος ήταν δυνατή η διασύνδεση μεταξύ δύο απομακρυσμένων υπολογιστών. Το εγχείρημα αυτό χρηματοδοτήθηκε από το Πεντάγωνο και έτσι γεννιέται το ARPAnet, ο πρόγονος του διαδικτύου.⁵⁸

Ο Larry Roberts, ο John Postel, ο Vint Cerf και ο Robert Kahn δούλεψαν πάνω στο ARPAnet και θεωρούνταν από τους “ιδρυτές” του Διαδικτύου. Ο χαρακτηρισμός αυτός δεν ήρθε άδικα.⁵⁹

Ο Laurence ή Larry Robert προσλήφθηκε το 1966 από το αμερικανικό Υπουργείο Άμυνας για τον σχεδιασμό του ARPAnet , τον οποίο βάσισε στη μεταγωγή πακέτων (packet-switching).⁶⁰

Ο John Postel, λόγω της επιρροής του στο μέσο αυτό, ήταν γνωστός ως ο “θεός του Διαδικτύου”. Εκτός από το ότι συμμετείχε στην συγγραφή του πρωτοκόλλου Απλής Διακίνησης Αλληλογραφίας (Simple Mail Transfer Protocol), καθιέρωσε και τις βασικές καταλήξεις των ονομάτων χώρου.⁶¹ Το 1969 είχε λάβει και αυτός μέρος στη δημιουργία του ARPAnet καθώς ήταν μέλος της ομάδας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια , Λος Άντζελες που είχε στήσει τον πρώτο κόμβο του ARPAnet.⁶² Η τεχνική επιρροή που άσκησε σε πολλά πρωτόκολλα το έκανε να κερδίσει το παρατσούκλι “Τζόν, ο Τσάρος του Πρωτοκόλλου” συνοδευόμενο από τον υπότιτλο “ Ο αλάνθαστος Κριτής του Καλού Γούστου στα Πρωτόκολλα”.⁶³

⁵⁸ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

⁵⁹ Τζακ Γκόλντσμινθ – Τιμ Γου, Ποιος ελέγχει το Ίντερνετ;, Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ» - Αθήνα 2007, σ. 43 - 44

⁶⁰ <http://www.wired.com/2012/09/larry-roberts/>

⁶¹ Τζακ Γκόλντσμινθ – Τιμ Γου, Ποιος ελέγχει το Ίντερνετ;, Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ» - Αθήνα 2007, σ. 57

⁶² <http://www.wired.com/2012/10/joe-postel/>

⁶³ Τζακ Γκόλντσμινθ – Τιμ Γου, Ποιος ελέγχει το Ίντερνετ;, Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ» - Αθήνα 2007, σ. 58

Εικόνα 19: Οι ιδρυτές του Διαδικτύου. Από αριστερά: Vint Cert, Robert Kahn, Laurence Roberts και John Postel

Το πρωτόκολλο επικοινωνίας TCP/IP οφείλει την ύπαρξη του στον Vint Cert και τον Robert Kahn. Και οι δύο έλαβαν μέρος στη δημιουργία και στην εξέλιξη του ARPAnet αλλά και αργότερα του Διαδικτύου.⁶⁴

Το ARPAnet αρχικά λοιπόν σχεδιάστηκε βασιζόμενο στη μεταγωγή πακέτων. Τα δεδομένα κόβονται σε πακέτα και το κάθε ένα από αυτά έχει τις απαραίτητες πληροφορίες και θα οδηγούσε στη δημιουργία του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.⁶⁵

Τη δεκαετία του '70 πραγματοποιούνται οι πρώτες συνδέσεις. Το Πρόγραμμα Διαδικτύωσης (Internetting Project) έχει ως αφετηρία το έτος 1973. Μέσα από αυτό το πρόγραμμα δημιουργείται Πρωτόκολλο Διαδικτύωσης (Internet Protocol ή IP). Η χρήση του πρωτοκόλλου αυτού από διαφορετικά δίκτυα οδηγεί στη δημιουργία ενός διαδικτύου μέσα στο οποίο όλοι οι υπολογιστές είναι ισοδύναμοι και μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους. Τη ίδια δεκαετία γεννιέται το Πρωτόκολλο Έλεγχου Μετάδοσης (Transmission Control Protocol (TCP), το Πρωτόκολλο Μεταφοράς Αρχείων (File Transfer Protocol (FTP) και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail). Ο ρόλος του TCP είναι η μεταφορά των δεδομένων να γίνεται χωρίς λάθη ώστε φτάνοντας στον παραλήπτη να έχουν τη σωστή σειρά. Πάνω στο TCP στηρίζεται κ το FTP.⁶⁶ Το 1975 στα e-mail υπάρχει η δυνατότητα της απάντησης αλλά και προώθησης μηνυμάτων ενώ το 1979 γίνεται πρόταση για τη χρήση των emoticons στα e-mail τα οποία θα γίνουν ευρέως

⁶⁴ <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=143502>

⁶⁵ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

⁶⁶ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

αποδεκτά το 1982.⁶⁷ Σιγά-σιγά αρχίζουν να συνδέονται πολλά ιδρύματα με το ARPAnet. Τα πρώτα ιδρύματα που συνδέθηκαν ήταν το University College of London από την Αγγλία και το Royal Establishment από τη Νορβηγία.⁶⁸

Την επόμενη δεκαετία το TCP και το IP πρωτόκολλο γίνονται ένα ως TCP/IP. Το 1983 το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ θα το αναγνωρίσει ως πρότυπο το οποίο περιλαμβάνεται στο λειτουργικό σύστημα Berkeley UNIX. Την ίδια χρονιά ο αριθμός συνδεδεμένων υπολογιστών από διάφορα Πανεπιστήμια είναι τόσο μεγάλος που αναγκάζει το ARPAnet να χωριστεί σε δύο μέρη: στο MILNET που αφορούσε αποκλειστικά τις στρατιωτικές επικοινωνίες και στο καινούργιο ARPAnet το οποίο χρησιμοποιούνταν από τα Πανεπιστήμια αλλά και για τις έρευνες πάνω στη δικτύωση.⁶⁹

Ένα χρόνο μετά δημιουργείται το πρώτο Domain Name System (DNS). Ο αριθμός των κεντρικών κόμβων στο οποίο καταγράφηκαν ανέρχεται στους 1000 με μερικούς από αυτούς να είναι από την Ασία. Έτσι κάθε υπολογιστής στο Διαδίκτυο αναγνωρίζεται από διευθύνσεις οι οποίες αποτελούνται από κωδικοποιημένους αριθμούς.

Το πρώτο domain name παραχωρείται το επόμενο έτος και είναι το "symbolic.com." Το παράδειγμα ακολουθούν πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα όπως το Berkeley.edu και το ucla.edu.⁷⁰

Το 1985 δημιουργείται ένα νέο δίκτυο, το NSFnet από το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών (National Science Foundation (NSF)). Όλα τα Πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών συνδέονται στο νέο

Εικόνα 20: Το λογότυπο του NSFnet

⁶⁷ http://www.e-yliko.gr/htmls/pc_use/internetstory.aspx#2.

⁶⁸ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

⁶⁹ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

⁷⁰ http://www.e-yliko.gr/htmls/pc_use/internetstory.aspx#2.

δίκτυο. Το πρωτόκολλο που χρησιμοποιεί το NSFnet είναι το TCP/IP και στόχος του είναι η σύνδεση πέντε κέντρων υπέρ-υπολογιστών μεταξύ τους αλλά και με την επιστημονική κοινότητα.⁷¹

Το 1988 Το Διαδίκτυο έχει επεκταθεί παγκοσμίως καθώς έχουν δημιουργηθεί πολλά εθνικά και άλλα δίκτυα που συνδέονται σε αυτό. Επιπλέον το πρώτο κακόβουλο λογισμικό, το σκουλήκι υπολογιστών (computer worm) κάνει την εμφάνισή του στις 2 Νοεμβρίου και ο μεταπτυχιακός φοιτητής της επιστήμης υπολογιστών του Πανεπιστημίου Κορνέλ, Robert Tarran Morris γίνεται ο πρώτος χάκερ.⁷²

Τέλος, η υλοποίηση του Internet Relay Chat (IRC) από τον Jarkko Oikarinen τον Αύγουστο του 1988, φοιτητή του Πανεπιστημίου Oulu της Φιλανδίας. Το IRC έδινε τη δυνατότητα της επικοινωνίας έναν προς έναν σε πραγματικό χρόνο. Με λίγα λόγια το πρώτο chat.⁷³

Από τον πρώτο χρόνο της δεκαετίας του '90 το ARPAnet σταματάει να λειτουργεί. Το Internet ή Διαδίκτυο ελληνιστί, εξαπλώνεται παγκοσμίως με ραγδαίους ρυθμούς, ενώ το δίκτυο που κυριαρχεί είναι το NSFnet στο οποίο συνδέθηκε και η Ελλάδα.⁷⁴

Το 1991 αρχίζει η λειτουργία του World Wide Web (www). Είναι ένα σύστημα από servers του Διαδικτύου που υποστηρίζει συγκεκριμένα έγγραφα τα οποία είναι γραμμένα σε γλώσσα HTML (HyperText Markup Language) η οποία υποστηρίζει συνδέσεις με άλλα έγγραφα κάνοντας κλικ πάνω στα hotspots καθώς και ήχο, βίντεο, αρχεία αλλά και γραφικά.⁷⁵ Το World Wide Web ή αλλιώς ο Παγκόσμιος Ιστός παρουσιάστηκε από το εργαστήριο CERN στην Ελβετία και ανακαλύφθηκε από τον Tim Berners-Lee.⁷⁶

Ο Archie είναι η πρώτη μηχανή αναζήτησης ενώ ακολουθεί η Veronica. Οι εφαρμογές αυτές βοήθησαν πολύ ώστε η περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό να γίνει πολύ πιο εύκολη.⁷⁷

⁷¹ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

⁷² http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AE%CE%BA%CE%B9_%CF%85%

[CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AE%CE%BA%CE%B9_%CF%85%CE%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE)

⁷³ http://www.livinginternet.com/r/ri_irc.htm

⁷⁴ http://www.e-yliko.gr/htmls/pc_use/internetstory.aspx#2

⁷⁵ http://www.webopedia.com/TERM/W/World_Wide_Web.html

⁷⁶ <http://internethalloffame.org/inductees/tim-berners-lee>

⁷⁷ <http://comminfo.rutgers.edu/~ssaba/550/Week05/History.html>

Εικόνα 21: Η μηχανή αναζήτησης Archie

Ο Παγκόσμιος Ιστός αναπτύσσεται ταχύτατα. Οι προσωπικοί υπολογιστές (pc) εξελίσσονται και αυτοί και οι τιμές τους γίνονται όλο και πιο προσιτές στον κόσμο, με αποτέλεσμα το διαδίκτυο να διευρύνει το κοινό του πέρα από την πανεπιστημιακή κοινότητα. Παράλληλα, κάνουν την εμφάνισή τους εμπορικά δίκτυα που ανήκουν σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών Internet (Internet Service Providers-ISP) προσφέροντας έτσι σε όλους πρόσβαση στο Διαδίκτυο φέρνοντας το τέλος του NSFnet, το οποίο έγινε ξανά ερευνητικό δίκτυο.⁷⁸

Στις 23 Μαΐου του 1995 η εταιρεία SUN ανακοίνωσε τη πλατφόρμα και τη γλώσσα JAVA. Την ίδια χρονιά η καταχώρηση domain name έπαψε να είναι ελεύθερη. Το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών έδωσε-παραχώρησε στην εταιρεία Solution Network τη δυνατότητα της χρέωσης των domain name με αρχική τιμή 100 δολάρια για δύο χρόνια. Το 1999 λαμβάνουν χώρα οι πρώτες διαδικτυακές ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές.⁷⁹

Σήμερα το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού είναι συνδεδεμένο στο Internet. Καθημερινά, εταιρείες, ιδιώτες, εφημερίδες και γενικά όποιος θέλει, φτιάχνει τη δική του σελίδα στον Παγκόσμιο Ιστό. Το Internet έχει πάρει τέτοια μορφή που επιδρά όλο και περισσότερο στη καθημερινότητά μας.

⁷⁸ <http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>

⁷⁹ http://www.e-yliko.gr/htmls/pc_use/internetstory.aspx#2.

2.2 ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

2.2α Γενικά

Όπως προαναφέρθηκε κατά τη διάρκεια των αιώνων της παρουσίας του ανθρώπου στον πλανήτη, οι ανακαλύψεις ή οι εφευρέσεις που έχουν επιτευχθεί από αυτόν, έχουν χαρακτηρίσει και προσδιορίσει ιστορικά, αλλά και ονοματίσει τη χρονική περίοδο που εμφανίστηκαν.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και κυρίως το διαδίκτυο, λόγω της καθολικής και ταχύτατης αποδοχής τους από το κοινό. Από τη δεκαετία του 1960, όταν εμφανίστηκαν οι πρώτοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, προκάλεσαν επανάσταση, η οποία συνεχίζεται με τη διαρκή και ταχύτατη ανάπτυξη της τεχνολογίας τους. Έτσι σήμερα όταν θέλουμε να προσδιορίσουμε τη σύγχρονη εποχή, κάνουμε λόγο για την «επανάσταση της πληροφορίας», το «παγκόσμιο χωριό», την «κοινωνία της γνώσης» ή την «κοινωνία της πληροφορίας».

Είναι γεγονός ότι καθετί καινούργιο σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις που θα φέρει στο πεδίο για το οποίο προορίζεται η εφαρμογή του, είτε αυτό είναι κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό είτε αξιακό, ηθικό ακόμα και θρησκευτικό αντιμετωπίζει συνήθως το σκεπτικισμό ή ακόμα και τη δυσπιστία του κοινού και χρειάζεται το χρόνο του μέχρι να γίνει αποδεκτό, να αφομοιωθεί και να εφαρμοστεί στη πράξη. Δε συνέβη όμως το ίδιο και με το διαδίκτυο. Ο κόσμος αντιλήφθηκε αμέσως τα πλεονεκτήματα που του προσφέρει, τόσο από την πλευρά της εξυπηρέτησης των πρακτικών αναγκών του, όσο και από την πλευρά της πληροφόρησης, της επικοινωνίας, της διασκέδασης και της ψυχαγωγίας.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι το διαδίκτυο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα παραδοσιακό μέσο επικοινωνίας όπως το ραδιόφωνο, ο τύπος ή η τηλεόραση. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι θεωρείται και αντιμετωπίζεται σαν μια κοινωνία, με μέλη της τους χρήστες του Διαδικτύου, την Κοινωνία της Πληροφορίας. Με τον όρο αυτό επεξηγείται η επίδραση του Διαδικτύου στην ανάπτυξη των οικονομικών και διοικητικών δραστηριοτήτων και στη διαμόρφωση του σύγχρονου τρόπου ζωής, εφόσον μέσω αυτού αποκτώνται, επεξεργάζονται και ανταλλάσσονται πληροφορίες, δημιουργώντας γνώσεις που με τη σειρά τους να

συμβάλλουν στην ικανοποίηση σχετικών αναγκών ατόμων, επιχειρήσεων, ακόμα και Φορέων και Οργανισμών του κρατικού μηχανισμού⁸⁰. Άλλωστε, όπως τονίζει ο κ. Βασιλάκος, Πρόεδρος Ελλήνων Χρηστών Ίντερνετ: «Δυστυχώς, το Ίντερνετ είναι σαν την κοινωνία – ο κίνδυνος υπάρχει και εκεί».⁸¹

Επίσης, στην Κοινωνία της Πληροφορίας δεν υπάρχουν οι διαχωριστικές γραμμές που δημιουργούνται στον πραγματικό κόσμο από φυλετικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, πολιτικές ή πολιτιστικές διακρίσεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι δικαιολογείται η ανάρτηση στο Διαδίκτυο οποιασδήποτε προσβλητικής ή υβριστικής άποψης, αντίθετα, το στοιχείο της κατάργησης των διαχωριστικών γραμμών πρέπει να γίνεται σεβαστό από όλους τους χρήστες και να συμπεριφέρονται αναλόγως.

Όπως λοιπόν κάθε κοινωνία, έτσι και η Κοινωνία της Πληροφορίας προκειμένου να υπάρχει σεβασμός στον άλλο και τη διαφορετικότητά του και ομαλή συμβίωση μεταξύ των μελών της, έχει ανάγκη και από κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν αυτή τη συμβίωση τόσο σε τοπικό ή εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, πέραν από τους όρους κοινωνικής συμπεριφοράς που θέτει ο καθένας στον εαυτό του.

2.2β Παγκόσμια Νομοθεσία

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας του διαδικτύου, που αποτελεί και το κυριότερο χαρακτηριστικό του, έχει δημιουργήσει προβλήματα και σε νομοθετικό επίπεδο, εφόσον η εναρμόνιση της διεθνούς νομοθεσίας απαιτεί πολύπλοκες διαδικασίες, όπως π.χ. σε κάποιο Κράτος να απαιτείται συνταγματική αναθεώρηση προκειμένου να ισχύσουν παγκόσμιοι νομοθετικοί κανόνες.

Επίσης, αποσπασματικές και μεμονωμένες παρεμβάσεις συγκεκριμένων Κρατών στο ισχύον σε αυτά νομοθετικό πλαίσιο δεν επαρκούν, αφενός επειδή μπορεί να έρχονται σε σύγκρουση με τα ισχύοντα σε άλλα Κράτη, στα οποία πιθανόν έχουν εντοπισθεί ηλεκτρονικά ίχνη διάπραξης διαδικτυακού αδικήματος και αφετέρου επειδή εμφανίζονται συνεχώς νέα διαδικτυακά αδικήματα, που ο τρόπος διάπραξής τους ανατρέπει τα μέχρι εκείνη τη στιγμή μέτρα.

⁸⁰ Λ.Μήτρου, το δίκαιο στην κοινωνία της πληροφορίας, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2002, σ.11, παραπ.1, με αναφορά σε «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας-Στρατηγική και Δράσεις (Λευκή Βίβλος 1999), Κεφάλαιο 11, www.infosociety.gr

⁸¹ http://tassos-filologos.blogspot.gr/2011/07/blog-post_12.html

Γι' αυτούς τους λόγους αλλά και για εκείνους που αφορούν στο ζήτημα της δικαιοδοσίας των Δικαστηρίων, δηλαδή της αρμοδιότητας ενός δικαστηρίου να δικάσει μια συγκεκριμένη υπόθεση, ίσως ο παγκόσμιος νομικός κόσμος οδηγηθεί σε σύγκλιση των δισταμένων σήμερα απόψεών του και τελικά επιλυθεί το κυριότερο νομικό ζήτημα στον τομέα αυτό, που είναι η νομική ρύθμιση του διαδικτύου. Μια τέτοιου είδους ρύθμιση σημαίνει, ότι θα θεσπισθεί ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα ορίζει τους κανόνες χρήσης του, καθώς και τις συνέπειες σε περίπτωση παράβασής τους.

Πάντως σε παγκόσμιο επίπεδο, από τις πρώτες χώρες που έγιναν προσπάθειες αντιμετώπισης των αδικημάτων νέου τύπου, είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η Αυστραλία, η Αγγλία, η Αργεντινή και η Κίνα⁸²

Στις Η.Π.Α. το 1984, τέθηκε σε ισχύ ο νόμος «Computer Fraud and Abuse Act» (σε ελεύθερη μετάφραση: Νόμος για την απάτη και την κατάχρηση με ηλεκτρονικό υπολογιστή), ο οποίος το 1996 συμπληρώθηκε με τον νόμο «National Information Infrastructure Protection Act» (σε ελεύθερη μετάφραση: Νόμος για την προστασία της εθνικής πληροφοριακής υποδομής) και ισχύει σήμερα. Λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι οι Η.Π.Α. είναι ομοσπονδιακό κράτος, το πρόβλημα της διαφορετικής αντιμετώπισης των παραπάνω ζητημάτων από πολιτεία σε πολιτεία, εξακολουθεί να υπάρχει και να αποτελεί τη μεγαλύτερη πληγή του αμερικανικού συστήματος Δικαίου.⁸³

Στην Αυστραλία η αρχική αντιμετώπιση έγινε με τον Νόμο «Crime Act 1914» (σε ελεύθερη μετάφραση: Νόμος 1914 για το έγκλημα), ο οποίος στη συνέχεια τροποποιήθηκε με τον Νόμο που ισχύει και σήμερα «The Cybercrime Act 2001» (σε ελεύθερη μετάφραση: Νόμος 2001 για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο).⁸⁴

Στην Αγγλία, η πρώτη προσπάθεια έγινε το 1990, με την ψήφιση του Νόμου «Computer Misuse Act» (σε ελεύθερη μετάφραση: Νόμος για την κακή χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή), ο οποίος ισχύει και σήμερα, αποτελεί μάλιστα ένα από τα σημαντικότερα σχετικά με το πρόβλημα νομοθετικά κείμενα και λειτούργησε ως οδηγός για τις νομοθεσίες άλλων χωρών όπως ο Καναδάς και η Ιρλανδία. Παρ' όλο όμως ότι καλύπτει σημαντικό αριθμό ηλεκτρονικών αδικημάτων, περιλαμβάνοντας και διατάξεις που αφορούν στη δικαιοδοσία και τον τρόπο

⁸² Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 129-137

⁸³ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 129-137

⁸⁴ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 129-137

απονομής της δικαιοσύνης, ο νόμος αυτός χρειάζεται τροποποίηση, ώστε να συμπεριληφθεί και ο παράγοντας «διαδικτυακό έγκλημα», που δεν είχε εμφανισθεί την εποχή έναρξης της ισχύος του (1990) και, δικαίως, δεν είχε προβλεφθεί η αντιμετώπισή του.⁸⁵

Στην Αργεντινή, επειδή δεν υπάρχει συγκεκριμένο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο ούτε ο Ποινικός Κώδικας που ισχύει στη χώρα αυτή περιλαμβάνει διατάξεις για τη δίωξη ηλεκτρονικών και διαδικτυακών αδικημάτων, η νομική αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εγκλήματος πραγματοποιείται με διασταλτική ερμηνεία διατάξεων του Κώδικα αυτού, δηλαδή με επέκταση της έννοιας του νόμου σε θέματα που δεν περιλαμβάνονται στο γράμμα του νόμου, αλλά ανταποκρίνονται στο πνεύμα του.⁸⁶

Στην Κίνα, ισχύει ειδική νομοθεσία αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος, η οποία όμως περιέχει διατάξεις για συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως π.χ. το άρθρο 23 του Νομοθετικού Διατάγματος 147, που χαρακτηρίζει παράνομη οποιασδήποτε δραστηριότητα σχετική με τη διασπορά σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές ιών ή γενικώς κακόβουλου λογισμικού. Επίσης, ορισμένες διατάξεις της κινέζικης Νομοθεσίας έχουν εξαιρετικό ενδιαφέρον, λόγω του ότι δεν συναντώνται σε άλλες χώρες και πιθανόν να αγγίζουν τα όρια της λογοκρισίας. Θεωρείται π.χ. παράνομη ως βλαπτική για την εθνική ενότητα, η δημιουργία, αναπαραγωγή, ανάκτηση και διάδοση πληροφοριών. Παρομοίως παράνομη θεωρείται η διάδοση προλήψεων, υλικού βίας, η παραποίηση της αλήθειας και η διάδοση φημών που μπορούν να βλάψουν τη συνοχή της κοινωνίας.⁸⁷

Η αντίδραση των Διεθνών Οργανισμών εκδηλώθηκε για πρώτη φορά το 1979, όταν η Διεθνής Αστυνομία, η γνωστή Ιντερπόλ (Interpol), ήταν η πρώτη που έθιξε το ζήτημα του ηλεκτρονικού εγκλήματος στα πλαίσια του Τρίτου Διεθνούς Συμποσίου για την Απάτη (3rd Interpol Symposium on International Fraud) που πραγματοποιήθηκε εκείνο το έτος στο Παρίσι.⁸⁸

Από τότε ακολούθησαν και άλλες προσεγγίσεις του ζητήματος, με σημαντικότερες τις ακόλουθες:

Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (Ο.Ο.Σ.Α.) {Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)}, σε συνεδρίασή του που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι στις αρχές της δεκαετίας του

^{83,84,85,86} Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 129-137

1980, ανέθεσε σε μια επιτροπή ειδικών τη μελέτη, επεξεργασία και καθορισμό του νέου περιβάλλοντος διάπραξης αδικημάτων που δημιουργήθηκε από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τα συμπεράσματα της επιτροπής αυτής οριοθετούν «το ηλεκτρονικό έγκλημα ως κάθε παράνομη, ανήθικη και χωρίς άδεια συμπεριφορά που περιλαμβάνει την αυτόματη επεξεργασία δεδομένων ή τη μετάδοση δεδομένων». ⁸⁹

Στη συνέχεια, κατόπιν σχετικών ενεργειών από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, εκδόθηκε το 1994 το «Εγχειρίδιο για την Πρόληψη και τον Έλεγχο του Ηλεκτρονικού Εγκλήματος», το οποίο θεωρείται ως βάση μελλοντικών σχετικών προσπαθειών, εφόσον αποτελεί την πρώτη συστηματική διεθνή προσπάθεια να προσεγγισθεί νομοθετικά το ηλεκτρονικό έγκλημα. ⁹⁰

Η Ομάδα των Οκτώ (Group of Eight-G8), που αποτελείται από τις οκτώ οικονομικά ισχυρότερες χώρες του κόσμου, την Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Ρωσία, τον Καναδά και τις Η.Π.Α., το 1997 δημιούργησε μια «Υποομάδα για το Έγκλημα Υψηλής Τεχνολογίας» (Hi-tech crime Subgroup). Οι εργασίες της Υποομάδας αυτής, στις οποίες συμμετείχαν και οι Υπουργοί Εσωτερικών και Δικαιοσύνης των οκτώ χωρών, κατέληξε στη διατύπωση των «Δέκα Αρχών» (Ten Principles) και των «Δέκα Τομέων» (Ten Action Items), επί πλέον δε, ίδρυσε ένα δίκτυο επικοινωνίας 24ωρης λειτουργίας, επτά ημέρες την εβδομάδα, με σκοπό τη συνεργασία μεταξύ των χωρών σε κάθε επίπεδο, ώστε να διασφαλισθεί η ενιαία αντιμετώπιση του νέου φαινομένου. ⁹¹

Στον ευρωπαϊκό χώρο, οι πρώτες προσπάθειες εκδηλώθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρώπης, με τη δημοσιοποίηση της Σύστασης Νο R (89) 9, σχετικής με το έγκλημα που διαπράττεται με ηλεκτρονικό υπολογιστή και της Σύστασης Νο R (95) 13, για τα ποινικά δικονομικά προβλήματα που συνδέονται με την τεχνολογία των πληροφοριών. Ιδιαίτερα όμως σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε η σύναψη της πρώτης διεθνούς Σύμβασης για το έγκλημα στον Κυβερνοχώρο (Convention on Cybercrime 2001), στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, που πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη στις 23 Νοεμβρίου 2001, γνωστή ως Σύμβαση της Βουδαπέστης. Η Σύμβαση αυτή τέθηκε σε ισχύ αρχικά με την επικύρωσή της από πέντε κράτη, στη συνέχεια υπογράφηκε από 26 κράτη-μέλη του Συμβουλίου

^{89,88,89} Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 129-137

της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα και από 4 κράτη-μη μέλη αλλά που συμμετείχαν στον σχεδιασμό της, τον Καναδά, την Ιαπωνία, τη Ν. Αφρική και τις Η.Π.Α., ενώ προχώρησαν στην υπογραφή της και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στόχος της Σύμβασης είναι η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εγκλήματος και η παροχή νομοθετικού πλαισίου όσον αφορά στο δικονομικό δίκαιο για τη διερεύνηση και δίωξη των εγκλημάτων στον Κυβερνοχώρο.⁹²

Εντωμεταξύ, στις 9-12-2000, υπογράφηκε στη Νίκαια της Γαλλίας, με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Πανηγυρική Διακήρυξη», ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περί «ελευθερίας της έκφρασης και της ενημέρωσης».⁹³

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβαίνει κατά καιρούς, εκδίδοντας Οδηγίες για συγκεκριμένα ηλεκτρονικά ή διαδικτυακά αδικήματα, τις οποίες υποχρεωτικά πρέπει να προσαρμόσουν τις νομοθεσίες τους τα κράτη-μέλη της. Η αναφορά στις Οδηγίες αυτές θα γίνει σε συνδυασμό με την παράθεση του σχετικού ελληνικού νομοθετικού πλαισίου.

2.2γ Ελληνικό Συνταγματικό και Νομοθετικό πλαίσιο

Στην Ελλάδα η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή άρχισε περίπου τη δεκαετία του 1980, αν λάβουμε ως αφετηρία την ίδρυση, το έτος 1980, του Τμήματος Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών, που πραγματοποιήθηκε το έτος 1980 και, στη συνέχεια, το 1984, του Τμήματος Επιστήμης Υπολογιστών της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης.⁹⁴

⁹² Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 129-137

⁹³ http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

⁹⁴ <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE#.CE.95.CE.BB.CE.BB.CE.AC.CE.B4.CE.B1>

Αν και, κατά γενική ομολογία, άργησε σχετικά η εξοικείωση των συμπολιτών μας σχετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, η οποία ακόμα και σήμερα υστερεί σε σχέση με άλλες χώρες, εντούτοις το πρώτο ηλεκτρονικό αδίκημα παρουσιάστηκε το 1996, όπως ανέφερε σε συνέντευξη του ο Προϊστάμενος της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος κ. Εμμ. Σφακιανάκης.⁹⁵

Η αντιμετώπιση της νέας κατάστασης εκ μέρους της Πολιτείας άρχισε από το 1988, όταν με διατάξεις του Ν.1805/1988 (Φ.Ε.Κ. 199 τ.Α'/1088), προστέθηκαν στον Ποινικό Κώδικα τα άρθρα, 370B, 370Γ και 386 Α, που αναφέρονται στη διάπραξη αδικημάτων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και 370Α, που αναφέρεται στην παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων, ενώ αργότερα με τον Ν.3064/2002 (Φ.Ε.Κ. 248 τ.Α'/2002) προστέθηκε το άρθρο 348Α, που αναφέρεται στην πορνογραφία ανηλίκων και με τον Ν.3090/2002 (Φ.Ε.Κ. 32 τ. Α'/2002) προστέθηκε το άρθρο 370Α που αναφέρεται στην παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας.

Επόμενη ενέργεια της Πολιτείας ήταν η κατοχύρωση των δικαιωμάτων των πολιτών στην πληροφόρηση, στη συμμετοχή τους στην Κοινωνία της Πληροφορίας και στην προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, όταν το 2008, με την αναθεώρηση του Συντάγματος,⁹⁶ προστέθηκαν τα άρθρα 5Α και 9Α. Στο άρθρο 5Α αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι ο καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας, ενώ το άρθρο 9Α αναφέρεται στην προστασία συλλογής, επεξεργασίας και χρήσης προσωπικών δεδομένων, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα.

Ακολούθησε η ψήφιση και εφαρμογή διάφορων Νόμων όπως:⁹⁷

Ο Ν.2121/1993 (Φ.Ε.Κ. 25 τ.Α'/1993) περί «Πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων», το άρθρο 18 του οποίου αναφέρεται στην αναπαραγωγή ενός δημοσιευμένου έργου για ιδιωτική χρήση, για την οποία, σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην παρ. 3, έχουν χρησιμοποιηθεί, μεταξύ άλλων τεχνικών μέσων και ηλεκτρονικοί υπολογιστές.

Ο Ν.2225/1994 (Φ.Ε.Κ. 121 τ.Α'/1994) για την «προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας», που αποτελεί τον ιδρυτικό Νόμο της Εθνικής

⁹⁵ http://stoxasmos-politikh.blogspot.gr/2012/07/blog-post_7699.html?m=1

⁹⁶ Σημ: Το κείμενο του αναθεωρημένου Συντάγματος δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 120 Α'/27-6-2008

⁹⁷ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 144-145 και <http://dide.flo.sch.gr/Plinet/Nomothesia-Internet/Nomothesia-Internet.html>

Επιτροπής Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών, η οποία με τον Ν.3115/2003 μετονομάστηκε σε «Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών». Αποστολή της Αρχής αυτής είναι η προστασία του απορρήτου των επιστολών και η ελεύθερη ανταπόκριση και επικοινωνία με οποιοδήποτε τρόπο, καθώς και η, υπό όρους και σύμφωνα με ορισμένες διαδικασίες, άρση του απορρήτου.

Οι Νόμοι 2472/1997 (Φ.Ε.Κ. 50 τ.Α'/1997), περί «προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», με τον οποίο συνεστήθη η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και 2774/1999 (Φ.Ε.Κ. 287 τ.Α'/1999) περί «προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα».

Ο Ν. 2672/1998 (Φ.Ε.Κ. 50 τ.Α'/1997), με το άρθρο 14 του οποίου ρυθμίζεται η διακίνηση εγγράφων με ηλεκτρονικά μέσα (τηλεομοιοτυπία-ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και θεσπίζεται η ψηφιακή υπογραφή. Η ψηφιακή υπογραφή είναι ένα είδος πιστοποιητικού ψηφιακής μορφής, που χορηγείται από πιστοποιημένο Πάροχο Υπηρεσιών Πιστοποίησης και χρησιμεύει ως απόδειξη γνησιότητας ενός ψηφιακού μηνύματος ή εγγράφου, δηλαδή ότι το συγκεκριμένο ηλεκτρονικό μήνυμα ή έγγραφο που εμφανίστηκε στον ηλεκτρονικό υπολογιστή του παραλήπτη, είναι γνήσιο και προέρχεται από εκείνον που το «υπογράφει» ψηφιακά και ότι κατά την μεταφορά δεν υπέστη αλλοιώσεις ή παραποιήσεις.⁹⁸

Ο Ν.2867/2000 (Φ.Ε.Κ. τ. 273 Α'/2000), όπως ισχύει μέχρι σήμερα, με τον οποίο ιδρύθηκε η «Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων», αποστολή της οποίας είναι η διασφάλιση των συμφερόντων των χρηστών του διαδικτύου, που επιτυγχάνεται με τον έλεγχο των παρόχων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης δικαιωμάτων των χρηστών, όπως π.χ. του απορρήτου των επικοινωνιών τους.

Ο Ν.3037/2002 (Φ.Ε.Κ. 174 τ.Α'/2002), περί «απαγόρευσης παιγνίων», με τον οποίο ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, ζητήματα παιγνίων που διεξάγονται με λογισμικά (προγράμματα) ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και επιχειρήσεων προσφοράς υπηρεσιών διαδικτύου.

Ο Ν. 3431/2006 (Φ.Ε.Κ. 13 τ.Α'/2006) περί «ηλεκτρονικών τηλεπικοινωνιών και άλλων διατάξεων», στην παρ.1 του άρθρο 1 του οποίου αναγράφονται τα

⁹⁸

http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic_Communications/DigitalSignatures/IntroEsign.html

ακόλουθα: «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου καθορίζουν το πλαίσιο παροχής δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών εντός της Ελληνικής Επικράτειας, ενσωματώνοντας συγχρόνως και τις οδηγίες 2002/19/EK, 2002/20/EK, 2002/21/EK, 2002/22/EK», ενώ στο άρθρο 3 περιγράφονται οι Γενικές Αρχές του πλαισίου ρύθμισης ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Ο Ν.3471/2006 (Φ.Ε.Κ. 133 τ.Α'/2006) περί «προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίησης του Ν.2472/1997», ενώ από τα αναγραφόμενα στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ προκύπτει ότι ο Νόμος αποτελεί «ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ L 201/37 της 31ης Ιουλίου 2002». Επίσης με το άρθρο 2 προστίθενται επί πλέον ορισμοί προσώπων και πράξεων, πέραν εκείνων που περιλαμβάνονταν στο άρθρο 2 του Ν.2472/1997 και τον Ν.3431/2006.

Ο Ν.3625/2007 (Φ.Ε.Κ. 290 τ.Α'/2007), περί «κύρωσης, εφαρμογής του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία και άλλων διατάξεων».

Ο Ν.4070/2012 (Φ.Ε.Κ. 82 τ.Α'/2012), όπου στο άρθρο 1 παρ.1 του Κεφαλαίου Α' του ΜΕΡΟΥΣ Α «ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ» αναγράφεται, ότι «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου καθορίζουν το πλαίσιο παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών εντός της Ελληνικής Επικράτειας, ενσωματώνοντας συγχρόνως τις Οδηγίες 2002/19/EK, 2002/20/EK, 2002/21/EK, 2002/22/EK και 2002/77/EK, όπως τροποποιήθηκαν σύμφωνα με τις Οδηγίες 2009/136/EK και 2009/ 140/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

Επίσης, εκδόθηκαν Προεδρικά Διατάγματα προσαρμογής της Ελληνικής Νομοθεσίας σε Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, όπως:

Το Π.Δ. 39/2001 (Φ.Ε.Κ. 28 τ.Α'/2001), περί «Καθιέρωσης μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών και των

κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, σε συμμόρφωση προς στις Οδηγίες 98/34/EK και 98/48/EK».

Το Π.Δ. 150/2001 (Φ.Ε.Κ. 125 τ.Α΄/2001), με το οποίο προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία στις διατάξεις της Οδηγίας 99/93/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 13ης Οκτωβρίου 1999, που αφορά στο κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές.

Τα Π.Δ. 342 και 343/2002 (Φ.Ε.Κ. 284 τ.Α΄/2002), από τα οποία το πρώτο αφορά στη ρύθμιση ζητημάτων διακίνησης εγγράφων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, με ή χωρίς ηλεκτρονική υπογραφή, μεταξύ Δημοσίων Υπηρεσιών, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή μεταξύ αυτών και φυσικών ή Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου και ενώσεων φυσικών προσώπων και το δεύτερο στην εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 98/84 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με την προστασία παροχής συνδρομητικών υπηρεσιών, δηλαδή υπηρεσιών μετάδοσης τηλεοπτικών, ραδιοφωνικών ή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας κ.λπ., που παρέχονται υπό όρους.

Το Π.Δ. 131/2003 (Φ.Ε.Κ. 116 Α΄/16-5-2003), περί «προσαρμογής στην Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά (Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο)».

Παρ' όλες αυτές τις προσπάθειες, υπάρχει ακόμα σε εκκρεμότητα η κύρωση από τη Βουλή των Ελλήνων, της Σύμβασης της Βουδαπέστης, την οποία η Ελλάδα έχει υπογράψει από το 2001 και αν είχε τεθεί σε ισχύ θα είχαν επιλυθεί όσα προβλήματα τυχόν υπάρχουν στην ελληνική νομοθεσία και δεν έχουν καλυφθεί με συνταγματικές και νομοθετικές ρυθμίσεις.

2.3 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ο όρος «περιορισμός» σημαίνει κλείσιμο μέσα σε όρια, παρεμπόδιση της επέκτασης, της αύξησης, της ελευθερίας στην κίνηση, στη δράση κτλ., ακόμα και αναγκαστικός εγκλεισμός κάποιου σε κάποιο μέρος. Επίσης, χρησιμοποιείται και στη στρατιωτική πρακτική, ως η ελαφρότερη στρατιωτική ποινή, που είναι η απαγόρευση εξόδου από ορισμένο χώρο.⁹⁹

Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι στον όρο «περιορισμός» συνυπάρχουν δύο έννοιες αλληλοσυγκρουόμενες. Η μία έννοια είναι αυτή της ανελευθερίας, δηλαδή της θέσης ορίων στην άσκηση δικαιωμάτων και η άλλη αυτή του σεβασμού, που σημαίνει ότι τα όρια έχουν ως σκοπό την προστασία κάποιου από ενέργειες που θίγουν ή περιορίζουν την ελευθερία άσκησης δικαιωμάτων εκ μέρους του ή προσβάλλουν την προσωπικότητά του.

Στην προκειμένη περίπτωση που είναι το Διαδίκτυο, συνδυάζοντας τις δύο αυτές έννοιες, μπορεί ο όρος «περιορισμός» να λειτουργήσει ως εργαλείο που επιτρέπει να θέτουμε όρια αλλά με γνώμονα τη σωστή λειτουργία που πρέπει να το διέπει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της μιας έννοιας του όρου «Περιορισμός» που είναι η ανελευθερία, είναι οι αυξημένες τιμές παροχής διαδικτύου, οι ADSL συνδέσεις, οι οποίες είναι ανασταλτικός παράγοντας στην συμμετοχή όλων των πολιτών στην κοινωνία της πληροφορίας. Σημαντικό βήμα για λύση αυτού του προβλήματος αποτελεί η πρωτοβουλία της πολιτείας να ορισθούν σημεία δωρεάν χρήσης του Διαδικτύου (free wifi spots) στο κέντρο της Αθήνας και κατ' επέκταση στους λοιπούς δήμους. Λαμβάνοντας λοιπόν αυτό το σημαντικό μέτρο θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα δικαιώματά μας πάνω στην συμμετοχή όλων στην κοινωνία της πληροφορίας, τα οποία περιορίζονταν μέσα στη σφαίρα της ανελευθερίας, κερδίζουν ξανά έδαφος, θέτοντας νέες βάσεις στην συμμετοχή όλων στο διαδίκτυο.

Σχετικά με την άλλη έννοια του όρου «Περιορισμός», που είναι ο σεβασμός, σε αυτή υπάγονται περιορισμοί οι οποίοι ορίστηκαν για την αντιμετώπιση ορισμένων προβλημάτων που παρουσιάζονται από χρήστες του διαδικτύου. Ένα παράδειγμα που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε είναι αυτό περί της προστασίας προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Όπως σε μία

⁹⁹<http://www.lexigram.gr/lex/enni/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82#Hist1>

δημοκρατική κοινωνία έτσι και στην κοινωνία της πληροφορίας, πρέπει να υπάρχει σεβασμός στην ιδιωτική ζωή του κάθε πολίτη-χρήστη και αυτό είναι κάτι που η πολιτεία, μέσω των περιορισμών που θέτει, πρέπει να προστατεύσει.

Οι περιορισμοί λοιπόν στο Διαδίκτυο δεν είναι παρά ένα μέσο το οποίο μας βοηθά στο να έχουμε αυτοέλεγχο στις κινήσεις μας, ώστε να συμπεριφερόμαστε σωστά στον κυβερνοχώρο. Η γνώση των νόμων που διέπουν το διαδίκτυο, στους οποίους, ασφαλώς, θα αναφέρονται και περιορισμοί, συμβάλλει ιδιαίτερα στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη χρήση του Διαδικτύου. Ωστόσο μερικές φορές οι περιορισμοί αυτοί λειτουργούν προς όφελος των Κυβερνήσεων ή άλλων συμφερόντων.

Ένα παράδειγμα Κυβέρνησης που προσπαθεί να ελέγξει ακόμα και στο εκατό τοις εκατό το Διαδίκτυο είναι αυτό της Κινεζικής.

Η Λιου Ντι, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου του Πεκίνου, αρθρογραφούσε στην προσωπική της ιστοσελίδα. Μεταξύ άλλων παράτολμων άρθρων, δημοσίευσε ένα δοκίμιο με τίτλο "Πως ο μηχανισμός εθνικής ασφάλειας μπορεί να βλάψει την εθνική ασφάλεια". Τα γραπτά αυτά δεν ξέφυγαν της προσοχής των κινεζικών αρχών. Η Λιου Ντι συνελήφθη από το Γραφείο Προστασίας της Κρατικής Ασφάλειας. Η ιστοσελίδα της έκλεισε και κατηγορήθηκε ως «επιβλαβές στοιχείο για την ασφάλεια του κράτους». Υπήρξαν αρκετές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και Κινέζων χρηστών του Διαδικτύου, οι οποίοι υπέγραψαν ψήφισμα διαμαρτυρίας υπέρ της απελευθέρωσης της Ντι. Ωστόσο η Κυβέρνηση αντέδρασε σε αυτές τις διαμαρτυρίες συλλαμβάνοντας πέντε άτομα που είχαν υπογράψει το ψήφισμα. Η Λιου Ντι αφού τέθηκε υπό κράτηση ένα χρόνο αφέθηκε ελεύθερη αλλά ήταν κάτω από διαρκή επιτήρηση ενώ της απαγορεύτηκε να ταξιδέψει εκτός Πεκίνου και να μιλήσει σε ξένους δημοσιογράφους.¹⁰⁰

Η περίπτωση των domain name (ονόματα χώρου) αποτελεί έναν ακόμα περιορισμό. Τα domain names είναι παγκοσμίως μοναδικά ονόματα. Τα ονόματα αυτά αντιπροσωπεύουν ένα σύνολο αριθμών και το σύνολο αυτό αποτελεί την διεύθυνση του υπολογιστή (Internet Address). Τα domain names λοιπόν, διαχειρίζεται η «Αρχή ονοματοδοσίας και αριθμοδοσίας του Ιντερνετ» ή αλλιώς η «Αρχή Root» (Ριζική Αρχή). Έτσι για παράδειγμα, λόγω της μοναδικότητας των ονομάτων, την διεύθυνση «www.greece.com» μπορεί να ανήκει μόνο στην

¹⁰⁰ Τζακ Γκόλντσμινθ – Τιμ Γου, Ποιος ελέγχει το Ίντερνετ;, Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ» - Αθήνα 2007, σ. 132 - 133

Ελλάδα. Αν όμως κάποιος κατάφερνε και κατοχύρωνε την διεύθυνση αυτή, τότε η Ελλάδα θα μπορούσε να παραπονεθεί στην Αρχή Root, και έτσι θα έχανε το όνομα χωρίς να γίνουν δικαστήρια, απλά με μια μετάθεσή ή κατάργηση του domain. Συνεπώς υπάρχει περιορισμός στην κατοχύρωση των ονομάτων χώρου καθώς δεν μπορεί ο καθένας να κατοχυρώσει όποιο όνομα χώρου θέλει. Εκτός των άλλων, η κατοχύρωση ονομάτων χώρου έπαψε να είναι δωρεάν. Στην Ελλάδα η κατοχύρωση των domain names παρέχεται από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), της οποίας ο σκοπός σύστασης και οι αρμοδιότητες θα αναλυθούν σε επόμενο κεφάλαιο.¹⁰¹

Επίσης, ερευνώντας το συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο του διαδικτύου, που παρατίθεται παραπάνω, εντοπίστηκε σε τρεις περιπτώσεις, η αναγραφή του όρου «περιορισμός», καθώς και κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να επιβληθεί.

Η πρώτη περίπτωση αφορά στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά, όταν δημοσιεύθηκε το 2000, στην παρ.1 του άρθρου 11 του Χάρτη αυτού αναγράφονταν, υπό τον τίτλο «Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης» τα εξής: *«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων»*. Όμως, μετά από πάροδο περίπου δέκα χρόνων, τον Μάιο 2009, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προχώρησε σε τροπολογία, σύμφωνα με την οποία *«δεν μπορεί να επιβάλλεται κανένας περιορισμός επί των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των τελικών χρηστών, χωρίς να προηγηθεί δικαστική απόφαση εκτός από περιπτώσεις όπου απειλείται η ασφάλεια των πολιτών και στις οποίες τα προς λήψη μέτρα θα είναι αντίστοιχα»*.¹⁰² Η ανάγκη πρόσθεσης της τροπολογίας αυτής στο αρχικό κείμενο, προφανώς προέκυψε λόγω της εμφάνισης, στο ενδιάμεσο διάστημα, διαδικτυακών παραβατικών συμπεριφορών, ως μια προσπάθεια αντιμετώπισής τους.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά στο Σύνταγμα της Ελλάδας και ειδικότερα στο άρθρο 5Α στις δύο παραγράφους του οποίου αναγράφονται τα ακόλουθα: «1.

¹⁰¹ Τζακ Γκόλντσμινθ – Τιμ Γου, Ποιος ελέγχει το Ίντερνετ;, Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ» - Αθήνα 2007, σ. 54 - 55

¹⁰² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEX+IM-PRESS>

Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων. 2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19».¹⁰³

Η τρίτη περίπτωση αφορά στο άρθρο 3 του Ν.3431/2006, με τον τίτλο «Γενικές Αρχές» και ειδικότερα στην παρ. α΄ του άρθρου αυτού, όπου αναγράφεται ότι μεταξύ των αρχών αυτών είναι και «*Η ελεύθερη παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που ασκείται σύμφωνα με τους όρους του παρόντος νόμου. Περιορισμοί στην παροχή δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών δύνανται να επιβληθούν σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, καθώς και για τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης, ασφάλειας και υγείας*».

Από τη μελέτη των συγκεκριμένων διατάξεων παρατηρήθηκε ότι είναι διατυπωμένες με τέτοιο τρόπο ώστε ο καθένας να τις ερμηνεύσει αναλόγως με τις απόψεις του σχετικά με το διαδίκτυο. Όποιος, δηλαδή, είναι υπέρ της ελεγχόμενης χρήσης του Διαδικτύου, θεωρεί ότι με τις διατάξεις αυτές επιβάλλονται περιορισμοί, ανεξαρτήτως λόγων επιβολής, ενώ όποιος έχει αντίθετη άποψη, θεωρεί ότι οι λόγοι επιβολής περιορισμών είναι ασαφείς και αόριστοι, οπότε, στην ουσία, οι περιορισμοί είναι άνευ σημασίας.

Συνεπώς, όσοι χρήστες ανήκουν στη μια παράταξη μπορούν να ερμηνεύσουν τις προαναφερόμενες διατάξεις ως επιτρέπουσες την επιβολή περιορισμών, τόσο στην πρόσβαση όσο και στη χρήση του διαδικτύου, αφού με αυτές παρέχεται η δυνατότητα στην Πολιτεία να παρέμβει είτε αμέσως για λόγους ασφάλειας και

¹⁰³ ΣΗΜ.: Το άρθρο 9 του Συντάγματος αναφέρεται στην κατοχύρωση της κατοικίας ως ασύλου και στον τρόπο

προστασίας του. Το άρθρο 9Α αναφέρεται στην κατοχύρωση του δικαιώματος προστασίας από τη

συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, προσωπικών δεδομένων και στον τρόπο

παροχής της προστασίας αυτής. Τέλος το άρθρο 19 αναφέρεται στην κατοχύρωση και στον τρόπο

διασφάλισης του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας γενικώς, ενώ

παράλληλα θέτει τις προϋποθέσεις άρσης του.

προστασίας των υποδομών της και του κρατικού μηχανισμού, είτε εμμέσως εφαρμόζοντας κατά των υπευθύνων δικαστικές αποφάσεις, που εκδίδονται μετά από προσφυγές πολιτών στη δικαιοσύνη. Αντιθέτως, όσοι χρήστες ανήκουν στην άλλη παράταξη μπορούν να τις ερμηνεύσουν ως μη επιτρέπουσες περιορισμούς, εξαιτίας της γενικότητας και της ασάφειας των λόγων που θα παρείχαν στην Πολιτεία την εξουσία να τους επιβάλλει, αλλά και επειδή, κατά πάσα πιθανότητα, διαβάζοντας τις διατάξεις αυτές, σταματούν στις λέξεις «δεν» και «μόνο», χωρίς να εξετάζουν το υπόλοιπο κείμενο.

Αποδεικνύεται, λοιπόν, ιδιαίτερα ευφυής ο τρόπος διατύπωσης από τον νομοθέτη των συγκεκριμένων διατάξεων, αφού καταφέρνει το συνδυασμό επιβολής περιοριστικών μέτρων και την αποφυγή αντιδράσεων και διαμαρτυριών περί λογοκρισίας.

Επίσης, αξιοπρόσεκτο είναι και άλλο ένα στοιχείο που προέκυψε από την ανάγνωση των νομικών κειμένων. Το στοιχείο αυτό είναι η αποφυγή δημιουργίας, εκ μέρους του νομοθέτη, ειδικής ορολογίας για την περιγραφή των διαδικτυακών παραβατικών συμπεριφορών, δανειζόμενος, για την επίτευξη του σκοπού του, όρους που χρησιμοποιούνται στην τεχνολογία. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι επειδή η περιγραφή με τεχνικούς όρους ενός αδικήματος νέου τύπου, μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης, εξαιτίας της διαφορετικής θεώρησης των πραγμάτων από τις δύο εμπλεκόμενες επιστήμες. Ο τεχνικός επιστήμονας, προκειμένου να δημιουργήσει ένα όρο, επικεντρώνεται στην περιγραφή των τεχνολογικών χαρακτηριστικών κάθε αντικειμένου, ενώ ο νομικός εξετάζει, κυρίως, τις συνέπειες της χρήσης του αντικειμένου και αν αυτή επισύρει κυρώσεις και ποίες¹⁰⁴. Άλλωστε, ακόμα και ο όρος «Διαδίκτυο» ή «internet» απουσιάζει από όλα τα κείμενα σχετικών νόμων.

¹⁰⁴ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ.10

2.4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΜΕ ΜΕ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Παρατηρώντας όλα τα προαναφερόμενα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη και οι κυβερνήσεις πάντα προσπαθούν να αποκτήσουν τον έλεγχο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Ο Τύπος δέχτηκε πολλές πιέσεις ως το πρώτο μέσο. Η μεγάλη του δύναμη αναγνωρίστηκε και η εκάστοτε εξουσία προσπάθησε με κάθε τρόπο να την εκμεταλλευτεί προς όφελος της. Κάτι τέτοιο όμως τελικά δεν συνέβη.

Στην Ελλάδα είναι κατοχυρωμένη συνταγματικά η ελευθερία του Τύπου με την παράγραφο 2 του άρθρου 14. Παρ' όλα αυτά δέχεται κάποιους περιορισμούς καθιστώντας ανέφικτη την απόλυτη ελευθερία του. Όμως είναι ένα μέσο το οποίο δεν υπόκειται στον έλεγχο του κράτους από καμία ανεξάρτητη διοικητική αρχή. Εάν υπήρχε κάποιος κρατικός ή μη κρατικός οργανισμός που ασκούσε έλεγχο στον Τύπο τότε θα ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την παραπάνω συνταγματική επιταγή, που απαγορεύει την λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο. Επομένως ο Τύπος μπορεί να έχει κάποιους περιορισμούς, σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορούμε να πούμε ότι ο Τύπος δεν είναι ελεύθερος.

Επίσης, η ελευθερία του Τύπου διαπιστώνεται συμπερασματικά και από το άρθρο 15 το Συντάγματος. Σύμφωνα με αυτό, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση βρίσκονται κάτω από τον άμεσο έλεγχο του κράτους μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Έτσι, γίνεται ξεκάθαρο ότι οποιαδήποτε διάταξη που προστατεύει τον Τύπο, δεν περιλαμβάνει κανένα άλλο μέσο πλην του Τύπου.

Ερχόμενοι λοιπόν στο αντικείμενο – μέσο που μελετάμε, παρατηρούμε ότι η νομοθεσία που αφορά σε αυτό, είτε είναι σε παγκόσμιο είτε είναι σε εθνικό επίπεδο, σχετίζεται κυρίως με τον τρόπο που πρέπει ο καθένας να το χρησιμοποιεί, με απώτερο στόχο την προστασία του. Η προστασία αυτή έχει να κάνει με τα προσωπικά δεδομένα, το απόρρητο πληροφοριών την γνησιότητα των ψηφιακών εγγράφων ή μηνυμάτων, την ιδιωτική ζωή στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών αλλά και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Σύμφωνα με το άρθρο 5Α του Συντάγματος, «...ο καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση και στην συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας». Έτσι λοιπόν, όπως σε κάθε κοινωνία όσο δημοκρατική και ελεύθερη αν είναι, όπως για παράδειγμα στην Πολιτεία του Πλάτωνα, υπάρχουν και άνθρωποι που "μεθούν" από την ελευθερία,

χάνοντας το νόημα της δημοκρατίας. Το ίδιο συμβαίνει και στη Κοινωνία της Πληροφορίας. Οι χρήστες νομίζοντας ότι η ελευθερία είναι απεριόριστη, προβαίνουν σε πράξεις που μπορούν να θεωρηθούν αδικήματα ή ακόμα και εγκλήματα. Αυτές τις πράξεις προσπαθεί να προβλέψει και η νομοθεσία ώστε να οργανωθεί μία κοινωνία βασισμένη στο δίκαιο και την ευκοσμία. Έως τώρα έχουν θεσπιστεί νόμοι κατά του ηλεκτρονικού τζόγου, της παραβίασης του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής ομιλίας, της παιδικής πορνογραφίας, της εμπορίας και πορνείας παιδιών κ.α.

Εκτός όμως από τη νομοθεσία, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που δημιουργούν προβλήματα στους χρήστες, οικονομικής ή νομικής φύσεως. Οικονομικής φύσεως περιορισμός επιβάλλεται από τους παρόχους διαδικτυακής σύνδεσης, μέσω της αύξησης των τιμών ADSL. Αυτό σημαίνει ότι όποιος δεν έχει οικονομική δυνατότητα δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Περιορισμοί νομικής φύσεως είναι αυτοί που προκύπτουν από τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις, που είναι διατυπωμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να μη γίνονται αμέσως αντιληπτοί. Επιπλέον, πολλές κυβερνήσεις επιχειρούν με θέσπιση απαγορευτικών νόμων να ασκήσουν απόλυτο έλεγχο στο Διαδίκτυο, φοβούμενες προφανώς τη δύναμη που μπορεί να προσφέρει το μέσο αυτό σε κάθε χρήστη. Ένα παράδειγμα τέτοιας χώρας, όπως αναφέραμε, είναι αυτό της Κίνας.

Προσπάθειες προς την κατεύθυνση μιας παγκόσμιας νομικής ρύθμισης του Διαδικτύου, έχουν καταλήξει χωρίς αποτέλεσμα, επειδή προσκρούουν στις νομοθεσίες που ισχύουν στην κάθε Χώρα, που καθορίζονται από πολιτικούς ή ακόμα και θρησκευτικούς παράγοντες. Αυτοί οι παράγοντες μπορούν να καταστήσουν μια πράξη που είναι φυσιολογική στο ένα κράτος, να φαντάζει ανεπίτρεπτη και καταδικαστέα στο άλλο.

Οπότε, όποιες ρυθμίσεις υπάρχουν μέχρι στιγμής σε παγκόσμιο και σε εθνικό επίπεδο, είναι αποσπασματικές και αφορούν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων διαδικτυακών θεμάτων.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι το Διαδίκτυο δεν είναι απολύτως ελεύθερο. Ελεύθερη είναι η συμμετοχή των πολιτών στο μέσο αυτό, όμως οι «κινήσεις» που επιτρέπονται είναι περιορισμένες. Συνεπώς κάνουμε λόγο για ένα μέσο το οποίο δεν είναι ελεύθερο όπως ο Τύπος αλλά ούτε και ελεγχόμενο όπως η Ραδιοφωνία και η Τηλεόραση. Κάτι τέτοιο δεν θα το επέτρεπε και η ιδιαιτερότητα των χαρακτηριστικών του.

Ο κοινωνικός χαρακτήρας του δεν αφήνει πολλά περιθώρια άσκησης ελέγχου, αν και κάτι τέτοιο, για πολλούς που ασκούν εξουσία, θα ήταν ευχής έργο. Είναι το μοναδικό μέσο το οποίο προσφέρει αμφίδρομη επικοινωνία πάνω από δύο ατόμων, σε πραγματικό χρόνο, με την δυνατότητα μετάδοσης και εικόνας με σχετικά χαμηλό κόστος από οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη. Αυτήν ακριβώς την σημασία έχει και η έκφραση «μηδενίζει αποστάσεις», που χρησιμοποιείται για να περιγράψει το είδος της επικοινωνίας που προσφέρει το μέσο αυτό.

Οι δυνατότητες που προκύπτουν από τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι άπειρες. Πέρα από την απευθείας μετάδοση της πληροφορίας σε όλο τον πλανήτη έχει δώσει τη δυνατότητα στους πολίτες να εκφράζονται ελεύθερα μέσα από τα forums και τα blogs με τα άρθρα, το Youtube μέσω των ερασιτεχνικών βίντεο, το My Space όπου μπορούν να αναρτούν τις μουσικές τους δημιουργίες και άλλα. Επίσης γίνεται εφικτή η ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων (e-books), η μάθηση εξ αποστάσεως (e-learning), η ιατρική βοήθεια εξ αποστάσεως με την τηλεϊατρική (Telemedicine), η αγορά αλλά και πώληση αντικειμένων μέσω ιστοτόπων όπως το e-bay και το Amazon, αλλά και η δυνατότητα πολλών άλλων υπηρεσιών όπως η κράτηση εισιτηρίων και ξενοδοχείων (online booking), η διαχείριση των τραπεζικών λογαριασμών, μέσω του e-banking και άλλα.

Ο Τύπος ως το πρώτο και μοναδικό μέσο μαζικής ενημέρωσης που υπήρχε, κυριάρχησε. Έπειτα το ραδιόφωνο κέρδισε τον κόσμο με την άμεση μετάδοση της πληροφορίας σε σχέση με τον Τύπο αλλά και λόγω της μετάδοσης του ήχου. Υπήρχε η δυνατότητα εκπομπής ηχητικών ντοκουμέντων αλλά και η δυνατότητα της ψυχαγωγίας μέσω της μουσικής, των σειρών, των εκπομπών ακόμα και του θεάτρου. Ωστόσο η τηλεόραση, μαζί με όλες τις δυνατότητες του ραδιοφώνου, ήρθε να προσθέσει την εικόνα προσπερνώντας τα άλλα δύο μέσα, κερδίζοντας την προτίμηση του κόσμου.

Την μεγάλη ανατροπή έκανε όμως το διαδίκτυο. Τα υπόλοιπα μέσα αντιλήφθηκαν και αναγνώρισαν τον αντίκτυπο που είχε στην κοινωνία. Παρατηρούμε λοιπόν ότι σχεδόν όλες οι εφημερίδες, οι ραδιοφωνικές εκπομπές και τηλεοπτικοί σταθμοί έχουν και μια ηλεκτρονική μορφή μέσω ιστοτόπων στο διαδίκτυο. Αυτό αποτελεί τον απόλυτο θρίαμβο του διαδικτύου έναντι των άλλων μέσων.

Εκτός από τα μέσα, τη δύναμη του διαδικτύου αναγνώρισε και το κράτος, που άρχισε να το αξιοποιεί σταδιακά όλο και περισσότερο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

3.1α Γενικά

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, γίνονται εύκολα αντιληπτοί οι λόγοι για τους οποίους το Διαδίκτυο έφερε πραγματική επανάσταση στη σύγχρονη εποχή. Η εύκολη πρόσβαση σε ένα τεράστιο όγκο πληροφοριών, παρέχει τη δυνατότητα στον καθένα να φέρνει στην οθόνη του υπολογιστή του όλο σχεδόν τον κόσμο και να αντλεί γνώσεις για όποιο θέμα τον ενδιαφέρει ή να ενημερώνεται από τις ιστοσελίδες εφημερίδων και περιοδικών για κάθε είδους εξελίξεις συμβαίνουν στην τοπική και παγκόσμια επικαιρότητα.

Οι δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας είναι ποικίλες και απεριόριστες, γιατί καθημερινά σχεδόν παρουσιάζεται και μια νέα ευκαιρία αξιοποίησής του.

Οι σημαντικότεροι τομείς που, κατά την άποψη μας, το Διαδίκτυο συνετέλεσε ιδιαίτερος στην ανάπτυξη και την πρόοδό τους, είναι ο εκπαιδευτικός, ο οικονομικός και η δημόσια διοίκηση.

Η συμβολή του Διαδικτύου στην εκπαίδευση είναι εξαιρετικά σημαντική, λόγω της δυνατότητας ανεύρεσης, αποθήκευσης, επεξεργασίας και αξιοποίησης μεγάλου όγκου πληροφοριών, αλλά και της ανάπτυξης νέων μορφών εκπαίδευσης, όπως π.χ. η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η ανοικτή εκπαίδευση (Open Learning), η ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Open and Distance Learning), η τηλεεκπαίδευση (e-training) κ.λπ.¹⁰⁵ Όσον αφορά στη διδασκαλία στη σχολική αίθουσα, η χρήση του Διαδικτύου παρέχει τη δυνατότητα το μάθημα να γίνεται με ελκυστικό, ενδιαφέροντα και ευχάριστο τρόπο, αφού «ξεφεύγει» από τα στενά

¹⁰⁵ <http://www.webvistas.org/topic/138-%CE%B4%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7-%CF%87%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9/>

όρια της σχολικής αίθουσας, ενώ παράλληλα ο μαθητής μαθαίνει τη σωστή χρήση του Διαδικτύου. Επίσης αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα ο ρόλος του Διαδικτύου στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, λόγω του ότι τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότεροι μαθητές προέρχονται από διάφορες χώρες, με διαφορετικό εθνοπολιτισμικό υπόβαθρο. Δημιουργείται λοιπόν η ανάγκη στους εκπαιδευτικούς να αναζητούν διαρκώς νέες πηγές και μεθόδους διδασκαλίας, ώστε να καταστεί δυνατή η αποδοχή της διαφορετικότητας και η ανταπόκριση του κάθε μαθητή στον τρόπο μάθησης, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητές του. Στην ανάγκη αυτή ανταποκρίνεται το Διαδίκτυο, αφού αποτελεί ανεξάντλητη πηγή πληροφόρησης με πολλές δυνατότητες διερεύνησης των διαφορετικών πολιτισμών και άπειρο διαθέσιμο υλικό¹⁰⁶.

Ο οικονομικός τομέας ευνοήθηκε ιδιαίτερα από το Διαδίκτυο, συντελώντας στην ανάπτυξη και την πρόοδό του. Οι συναλλαγές μεταξύ ατόμων και εταιρειών, η προώθηση και αγορά αγαθών, οι υπογραφές συμφωνιών, το κλείσιμο συνεργασιών, η οργάνωση στρατηγικών ή η προώθηση αγαθών παγκοσμίως, είναι μερικές από τις διαδικασίες που συντελούνται με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και των τηλεδιασκέψεων και αποφέρουν μεγάλο κέρδος σε χρόνο και χρήμα.

Η δημόσια διοίκηση είναι άλλος ένας τομέας όπου η χρήση του Διαδικτύου συνέβαλε σημαντικά στην καλύτερη οργάνωση των κρατικών υπηρεσιών, στη συντονισμένη δράση τους και στην αμεσότερη εξυπηρέτηση των πολιτών, αφού πολλές από τις συναλλαγές τους με τις διάφορες Υπηρεσίες εξυπηρετούνται πλέον μέσω Διαδικτύου. Ήδη, λειτουργούν επίσημοι ιστότοποι Υπουργείων, Δημόσιων Υπηρεσιών του στενού και ευρύτερου τομέα, Δημοσίων Επιχειρήσεων Κοινού Οφέλους (Δ.Ε.Κ.Ο.)¹⁰⁷, πρωτοβάθμιων (Δήμοι) και δευτεροβάθμιων (Περιφέρειες) Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) κ.λπ., από τους οποίους οι πολίτες μπορούν να πληροφορηθούν σχετικά με τις διαδικασίες συναλλαγής τους ή να συμμετέχουν με προτάσεις και ιδέες ακόμα και σε ζητήματα διακυβέρνησης.

¹⁰⁶ <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos12/evaggelou.pdf>

¹⁰⁷ ΣΗΜ. Ως Δ.Ε.Κ.Ο., σύμφωνα με τον Ν. 3429/2005 (Φ.Ε.Κ. 314 Α'/23-12-2005), νοείται «κάθε ανώνυμη

εταιρεία, στην οποία το ελληνικό δημόσιο δύναται να ασκεί άμεσα ή έμμεσα αποφασιστική επιρροή, λόγω

της συμμετοχής του στο μετοχικό της κεφάλαιο ή της χρηματοοικονομικής συμμετοχής του ή των κανόνων

που τη διέπουν»

Μερικοί από τους ιστότοπους αυτούς είναι www.gsis.gr, www.taxisnet.gr, για θέματα αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών, www.diavgeia.gov.gr («Πρόγραμμα Διαύγεια»), όπου αναρτώνται κυβερνητικές αποφάσεις κ.λπ., www.opengov.gr (ανοικτή διακυβέρνηση), μέσω του οποίου οι πολίτες μπορούν να σχολιάζουν, να αξιολογούν ή να διατυπώνουν τις απόψεις και τις ιδέες τους, σχετικά με θέματα διακυβέρνησης. Εκτός από τους επίσημους ιστότοπους, οι www.diavgeia.gov.gr και www.opengov.gr, διατηρούν λογαριασμούς στο Facebook και το Twitter, ως έναν ακόμα τρόπο επικοινωνίας με το κοινό, πιο εύκολο και γρήγορο.

Ο ιστότοπος www.diavgeia.gov.gr δημιουργήθηκε βάσει του Ν. 3861/2010 (ΦΕΚ Α' 112/13-07-2010) «*Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο "Πρόγραμμα Διαύγεια" και άλλες διατάξεις*», όπως ισχύει κατόπιν τροποποιήσεων με τους Νόμους 4057/2012 (Φ.Ε.Κ. 54 Α'/14-3-2012) και 4210/21-21-11-2013 (Φ.Ε.Κ. 254 Α').

Στον εν λόγω ιστότοπο αναρτώνται υποχρεωτικά, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 2 του Νόμου αυτού, «*οι νόμοι, τα προεδρικά διατάγματα, οι αποφάσεις και πράξεις που εκδίδουν ο Πρωθυπουργός, το Υπουργικό Συμβούλιο και τα συλλογικά κυβερνητικά όργανα, οι Υπουργοί, Αναπληρωτές Υπουργοί, Υφυπουργοί, Γενικοί Γραμματείς Υπουργείων και Περιφερειών, Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων, τα όργανα διοίκησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι ανεξάρτητες και ρυθμιστικές διοικητικές αρχές, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, τα όργανα διοίκησης φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα στις περιπτώσεις που αναφέρονται στον παρόντα νόμο, καθώς και τα όργανα των φορέων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού*», καθώς και «*πράξεις ή αποφάσεις που εκδίδουν όργανα, στα οποία τα αναφερόμενα στην παράγραφο αυτή όργανα έχουν χορηγήσει εξουσιοδότηση προς υπογραφή ή έχουν μεταβιβάσει αρμοδιότητα, καθώς και οποιοδήποτε όργανο έχει από το νόμο την αρμοδιότητα έκδοσης πράξεων που υπάγονται στις ρυθμίσεις του νόμου αυτού*».

Στις παραγράφους 2 και 3 διευκρινίζεται ότι «*ως φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα νοούνται: α) τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικώς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους και β) οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν.*

3429/2005.»¹⁰⁸, ενώ σχετικά με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ως φορείς των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού νοούνται τα αιρετά όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου και δεύτερου βαθμού και τα νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α.»

Ο ιστότοπος www.opengov.gr, σύμφωνα με σχετική σημείωση στην αρχική του ιστοσελίδα, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από την Ομάδα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που λειτούργησε από τον Οκτώβριο του 2009 έως τον Ιούνιο του 2012, στο γραφείο του Πρωθυπουργού και του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης. Η λειτουργία του διέπεται και ρυθμίζεται από τις διατάξεις του Ν.3979/2011 (Φ.Ε.Κ. 138 Α΄/16-6-2011), ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 2 «1. Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται: α) ως προς την άσκηση αρμοδιοτήτων από τους φορείς του δημόσιου τομέα με χρήση ΤΠΕ, β) ως προς την επικοινωνία και συναλλαγή μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα με χρήση ΤΠΕ, γ) ως προς την επικοινωνία και συναλλαγή με χρήση ΤΠΕ μεταξύ των φορέων του δημόσιου τομέα και των φυσικών προσώπων ή Ν.Π.Ι.Δ., δ) ως προς την πρόσβαση των φυσικών προσώπων ή Ν.Π.Ι.Δ. σε δημόσια έγγραφα και τη διάθεσή τους για περαιτέρω χρήση με χρήση ΤΠΕ. 2. Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται και στην περίπτωση που μέρος της έκδοσης ή διεκπεραίωσης πράξης ή ενέργειας, της επικοινωνίας ή της συναλλαγής πραγματοποιείται χωρίς χρήση ΤΠΕ. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται σε εκείνα τα στάδια της πράξης, ενέργειας, επικοινωνίας ή συναλλαγής, τα οποία πραγματοποιούνται με χρήση ΤΠΕ. »¹⁰⁹

3.1β Από το Ε.Ι.Ρ.Τ. στην ΝΕΡΙΤ-Α.Ε. και το Διαδίκτυο

Πέρα από τα προαναφερθέντα, ιδιαίτερη περίπτωση προσαρμογής δημόσιου φορέα στις νέες τεχνολογίες και χρήσης του Διαδικτύου αποτελεί η δημόσια ραδιοτηλεόραση και για το λόγο αυτό αξίζει ν' αναφερθούμε με περισσότερες λεπτομέρειες.

Η ιστορία της ελληνικής δημόσιας τηλεόρασης άρχισε το Δεκέμβριο του 1970, με τη δημιουργία του Εθνικού Ιδρύματος Ραδιοφωνίας Τηλεοράσεως (Ε.Ι.Ρ.Τ.), που διαδέχθηκε το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (Ε.Ι.Ρ.), εφόσον πλέον είχε

¹⁰⁸ ΣΗΜ. Ν.3429/2005, Φ.Ε.Κ. 314 Α΄/23-12-2005 «Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο.)

¹⁰⁹ ΣΗΜ. Όπου ΤΠΕ : Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Άρθρο 1 Ν. 3979/2011)

αρχίσει η λειτουργία τηλεοπτικών σταθμών που συμπεριελήφθησαν στους σκοπούς του φορέα αυτού. Πριν από αυτό όμως είχε προηγηθεί μια πειραματική εκπομπή τηλεοπτικού σήματος το 1960, κατά τη διάρκεια της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης. Επίσης, από το 1950, η ελληνική ραδιοτηλεόραση είχε αποτελέσει το πρώτο ιδρυτικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ραδιοτηλεοπτικής Ένωσης (European Broadcasting Union-EBU).¹¹⁰

Το Ε.Ι.Ρ.Τ. μετατράπηκε σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας με τον Ν.230/1975 (Φ.Ε.Κ. 272 τ.Α'/1975), και την επωνυμία «Ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση, Ανώνυμη Εταιρεία» (ΕΡΤ-ΑΕ).

Στη συνέχεια, με τον Ν.1730/1987 (Φ.Ε.Κ. 145 τ.Α'/1987), διατηρήθηκε η επωνυμία και καταργήθηκε ο Ν.230/75.

Τέλος, με τον Ν.4173/2013 (Φ.Ε.Κ. 169 τ.Α'/26-7-2013), η ΕΡΤ-ΑΕ, αντικαταστάθηκε από την Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση (ΝΕΡΙΤ), αφού στις παρεχόμενες υπηρεσίες προστέθηκε και το διαδίκτυο.

Εικόνα22 : Εξέλιξη λογότυπων της ΕΡΤ.

Παρ' όλες τις μεταβολές, η βασική δομή του ραδιοτηλεοπτικού αυτού φορέα δεν άλλαξε, αφού από καθαρά κρατικός που ήταν στην αρχή, μετατράπηκε μεν σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (Ανώνυμη Εταιρεία), αλλά με μόνο μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο, δηλαδή σε δημόσια επιχείρηση, ελεγχόμενη και εποπτευόμενη από το Κράτος, όπως αναγράφεται στην περιπτ. α της παρ.3 του άρθρου 1 και των δύο ιδρυτικών νόμων, δηλ. του Ν.1730/87 (ιδρυτικός νόμος ΕΡΤ-ΑΕ)¹¹¹ και του

¹¹⁰ Α. Π. Μανιάτης, ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Διδακτικές σημειώσεις «Ανοικτού

Ακαδημαϊκού μαθήματος ΤΕΙ Ιονίων νήσων», Λευκάδα Μάιος-2014, σ. 6

¹¹¹ Σύμφωνα με την περιπτ. α, παρ. 3, αρ. 1, Ν. 1730/87 : «Η ΕΡΤ-ΑΕ είναι δημόσια επιχείρηση που ανήκει στο

δημόσιο τομέα (ν. 1256/1982), ελέγχεται και εποπτεύεται από το Κράτος.»

N.4173/2013 (ιδρυτικός νόμος NEPIT, A.E.)¹¹², με τη διαφορά ότι από το κείμενο της παρ.3 του άρ.1 του N.4173/2013 έχει αφαιρεθεί ο όρος «ελέγχεται», ενώ παραμένει ο όρος «εποπτεύεται». Αυτό σημαίνει ότι το Κράτος δεν έχει το δικαίωμα να ελέγχει, να καθοδηγεί, να υποδεικνύει τον τρόπο λειτουργίας της NEPIT, A.E., παρά μόνο να εποπτεύει τη λειτουργία της, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 του ιδρυτικού της νόμου.

Μάλιστα, στην παρ. 3 του άρθρου 2 του N.4173/2013¹¹³, τονίζεται η πλήρης ανεξαρτησία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης από το Κράτος, άλλους δημόσιους φορείς και πολιτικά κόμματα, ως προς την κατάρτιση του προγράμματός της και τις απόψεις που εκφράζονται από τους συντάκτες των εκπομπών.

Όμως, από τις αλληπάλληλες αλλαγές της μορφής της δημόσιας αυτής επιχείρησης, προκύπτει και το γεγονός της συνεχούς λειτουργίας της, καθώς και της προσαρμογής της στα εκάστοτε νέα τεχνολογικά δεδομένα (τηλεόραση, διαδίκτυο), που οδηγεί στη σκέψη ότι πρόκειται για κλασική περίπτωση εφαρμογής «Νόμων του Rolland». Οι νόμοι αυτοί αναφέρονται στις βασικές αρχές που πρέπει να ισχύουν για τη λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας ή για την επίτευξη του σκοπού μιας δημόσιας σύμβασης. Οι αρχές αυτές είναι η συνεχής λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας ή δημόσιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, η κινητικότητα, η προσαρμογή και η ισότητα. Οι «Νόμοι του Rolland» προέκυψαν από την προσπάθεια, το 1938, του Louis Rolland (1877-1956), Γάλλου καθηγητή του Πανεπιστημίου των Παρισίων, να συστηματοποιήσει τις βασικές αυτές αρχές, ερευνώντας τη νομολογία των αρχών του εικοστού αιώνα. Ωστόσο οι «Νόμοι» αυτοί λειτουργούν κατά κάποιο τρόπο ως άγραφοι νόμοι, εφόσον στη νομική επιστήμη υπάρχουν διάφορες απόψεις ως προς τον αριθμό, το περιεχόμενο και τη νομική τους αξία.¹¹⁴ Πάντως, σε κάθε περίπτωση, θα ήταν ευχής έργο αν

¹¹² Σύμφωνα με το αρ.1, παρ.3, Ν. 4173/2013: «Η NEPIT-A.E. είναι δημόσια επιχείρηση που ανήκει στο

δημόσιο τομέα και εποπτεύεται από το κράτος. Έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια.»

¹¹³ Παρ.3 άρθρου 2 Ν.4173/2013: «Η δημόσια ραδιοτηλεόραση, κατά τη λειτουργία της, είναι ανεξάρτητη από

το κράτος, άλλους φορείς δημόσιας εξουσίας, φορείς που ελέγχονται από αυτούς και πολιτικά κόμματα.

Διαθέτει πλήρη ανεξαρτησία ως προς την κατάρτιση του εκπαιδευμένου προγράμματος, αλλά και τις

εκφραζόμενες από τους συντάκτες της απόψεις.»

¹¹⁴ Α. Π. Μανιάτης, ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Διδακτικές σημειώσεις «Ανοικτού

εφαρμοζόταν και στην Ελλάδα ο «Νόμος» της συνεχούς λειτουργίας του Δημοσίου, ώστε να μη παρουσιάζεται το φαινόμενο της αναστολής, αν όχι παράλυσης, του κρατικού μηχανισμού, κάθε φορά που αλλάζει η Κυβέρνηση ή ο αρμόδιος Υπουργός, Υφυπουργός, Γενικός Γραμματέας, Διευθυντής κ.λπ.

Βέβαια, στην περίπτωση της μετάβασης από την EPT-AE στην NEPIT-AE, υπήρξε ένα διάστημα διακοπής της λειτουργίας της EPT-AE, κατόπιν κρατικής παρέμβασης με πράξη νομοθετικού περιεχομένου, που συνέβη στις 11-6-2013, όταν λίγο πριν το τέλος του προγράμματος διεκόπη στον αέρα το σήμα των σταθμών, ενώ η κυβέρνηση, στις 12-6-2013, ανακοίνωσε την αντικατάσταση της EPT-AE με τη «Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση Ανώνυμη Εταιρεία (NEPIT-AE)». Η διακοπή συνεχίσθηκε μέχρι τις 10-7-2013, όταν από τις τηλεοπτικές συχνότητες της EPT άρχισε να εκπέμπει η ΕΔΤ (Ελληνική Δημόσια Τηλεόραση) ή Δημόσια Τηλεόραση (ΔΤ), χωρίς να έχει συσταθεί εταιρεία, ή να έχει εγκριθεί η εκπομπή της από το κοινοβούλιο. Ίσως η λειτουργία της ΔΤ με αυτόν τον τρόπο να συνέβη, επειδή στο μεταξύ είχε εκδοθεί από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, προσωρινή διαταγή με την οποία είχε κάνει δεκτή την αίτηση αναστολής εκτέλεσης της Κοινής Υπουργικής Απόφασης, που είχε ασκήσει, στις 12-6-2013, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Προσωπικού Επιχειρήσεων Ραδιοφωνίας – Τηλεόρασης (ΠΟΣΠΕΡΤ), αποκλειστικά ως προς τη συνέχιση της μετάδοσης ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών και της λειτουργίας διαδικτυακών ιστοτόπων, διατάσσοντας ταυτόχρονα τους συναρμόδιους υπουργούς για τη λήψη των αντίστοιχων αναγκαίων μέτρων, για το χρονικό διάστημα έως τη σύσταση του νέου φορέα που θα υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην Κοινή Υπουργική Απόφαση. Αυτό σημαίνει ότι, έπρεπε να ανασταλεί τόσο η διακοπή μετάδοσης ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών και λειτουργίας διαδικτυακών ιστοτόπων της EPT AE, όσο και η παραμονή ανενεργών των συχνοτήτων της EPT AE. Παράλληλα, καθ' όλη τη διάρκεια της διακοπής, την εκπομπή προγράμματος είχαν αναλάβει οι εργαζόμενοι της EPT-AE μέσω διαδικτύου.¹¹⁵

Ακαδημαϊκού μαθήματος ΤΕΙ Ιονίων νήσων», Λευκάδα Μάιος-2014, σ. 4-9

¹¹⁵ Α. Π. Μανιάτης, ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Διδακτικές σημειώσεις «Ανοικτού

Ακαδημαϊκού μαθήματος ΤΕΙ Ιονίων νήσων», Λευκάδα Μάιος-2014, σ. 6

Άλλος ένας «Νόμος του Rolland» που βρήκε έδαφος εφαρμογής στη δημόσια ραδιοτηλεόραση είναι εκείνος της προσαρμοστικότητας, όταν η Πολιτεία φρόντισε, ανταποκρινόμενη στις νέες τεχνολογίες και στις ανάγκες του κοινού, να προσαρμόζει κάθε φορά αναλόγως, το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, προσθέτοντας στους σκοπούς λειτουργίας της δημόσιας αυτής επιχείρησης την τηλεόραση και το διαδίκτυο.¹¹⁶

Με το εδ. β' της παρ.3 του άρθρου 1 του Ν.1730/1987 (ιδρυτικός Νόμος ΕΡΤ-ΑΕ) καθιερώνεται για πρώτη φορά ο κοινωνικός έλεγχος μιας δημόσιας επιχείρησης, εν προκειμένω της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, μέσω της Αντιπροσωπευτικής Συνέλευσης Κοινωνικού Ελέγχου Τηλεθεατών-Ακροατών (Α.Σ.Κ.Ε.Τηλεθεατών-Ακροατών), η συγκρότηση και οι αρμοδιότητες της οποίας αναγράφονται λεπτομερώς στα άρθρα 4 και 5 του παραπάνω νόμου. Ειδικότερα, η Συνέλευση αυτή, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 4, απαρτίζεται από 50 μέλη, από τα οποία 6 είναι εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, 10 εκπρόσωποι πολιτικών κομμάτων, 3 εκπρόσωποι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, 6 εκπρόσωποι των εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ, 15 εκπρόσωποι κοινωνικών και επιστημονικών φορέων και 10 προσωπικότητες της τέχνης και των γραμμάτων. Ο ορισμός των εκπροσώπων γίνεται από τα αντίστοιχα προς αυτούς Όργανα, όπως αναγράφεται στις παρ.2, 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 4 του παραπάνω νόμου, δηλαδή: «*Άρθρο 4 Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου Τηλεθεατών-Ακροατών 1.....2. Οι εκπρόσωποι της Κυβέρνησης ορίζονται από τον εποπτεύοντα υπουργό και υποδεικνύονται από ένα από τις Γενικές Γραμματείες Τύπου και Πληροφοριών και Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης, τις Γενικές Γραμματείες Νέας Γενιάς και Απόδημου Ελληνισμού του Υπουργείου Πολιτισμού, τα Υπουργεία Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και Μεταφορών και Επικοινωνιών. 3. Οι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων υποδεικνύονται από τα κόμματα και ορίζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής. Για τον αριθμό των μελών που υποδεικνύει κάθε κόμμα και τη σχετική διαδικασία εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του Κανονισμού Εργασιών της Βουλής που αναφέρονται στη συγκρότηση των κοινοβουλευτικών επιτροπών. Τα κόμματα προτείνουν πρόσωπα που δεν έχουν τη βουλευτική ιδιότητα. 4. Οι εκπρόσωποι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης*

¹¹⁶ Α. Π. Μανιάτης, ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Διδακτικές σημειώσεις «Ανοικτού Ακαδημαϊκού μαθήματος ΤΕΙ Ιονίων νήσων», Λευκάδα Μάιος-2014, σ. 4-9

ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.). 5. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στην ΕΡΤ-ΑΕ εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία και με το σύστημα της απλής αναλογικής. 6. Οι εκπρόσωποι κοινωνικών και επιστημονικών φορέων ορίζονται ανά ένα από τους: α) Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), β) Ανωτάτη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), γ) Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών (Π.Α.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.), δ) Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), ε) Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.), στ) Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος Ακροάματος (Π.Ο.Θ.Α.), ζ) Ένωση Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α.), η) Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Σ.Η.Ε.Α.), θ) Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, ι) Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας (Δ.Ο.Ε.), ια) Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Μ.Ε.) και Ομοσπονδία Λειτουργών Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Τ.Ε.Ε.), ιβ) Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (Ε.Φ.Ε.Ε.), ιγ) Εθνική Σπουδαστική Ένωση Ελλάδας (Ε.Σ.Ε.Ε.)¹¹⁷ και ιδ) ανά μια από τις δύο πολυπληθέστερες γυναικείες οργανώσεις που προσδιορίζονται από το Γενικό Γραμματέα Ισότητας των Φύλων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Πολιτισμού, ορίζονται οι προσωπικότητες της Τέχνης και των Γραμμάτων που είναι μέλη της Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών-Ακροατών».

Σύμφωνα τώρα με το άρθρο 5 του Ν.1730/1987 η Α.Σ.Κ.Ε. Τηλεθεατών-Ακροατών έχει την αρμοδιότητα «να παρακολουθεί και ελέγχει την τήρηση των γενικών αρχών του άρθρου 3¹¹⁸ καθώς και των αρχών που διέπουν το πρόγραμμα, όπως διαμορφώνονται από το διοικητικό συμβούλιο, ύστερα από γνώμη της Α.Σ.Κ.Ε.Τηλεθεατών-Ακροατών». Επίσης, μεταξύ των αρμοδιοτήτων του οργάνου αυτού περιλαμβάνονται γνωμοδοτήσεις, κατόπιν αντίστοιχων προτάσεων του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης ή του διοικητικού συμβουλίου, για τον

¹¹⁷ ΣΗΜ. «Άρθρο 3. Γενικές αρχές εκπομπών και διαφημίσεων. 1. Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές της ΕΡΤ-ΑΕ εμπνέονται από τα ιδανικά της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της εθνικής ανεξαρτησίας, της ειρήνης και της φιλίας των λαών. 2. Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές διέπονται από τις αρχές: α. της αντικειμενικότητας, πληρότητας και επικαιρότητας της πληροφόρησης, β. της πολυφωνίας, γ. της καλής ποιότητας των εκπομπών, δ. της διαφύλαξης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας, ε. του σεβασμού της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου του ατόμου και στ. της διαφύλαξης, προαγωγής και διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής παράδοσης»

¹¹⁸ ΣΗΜ. Ε.Φ.Ε.Ε.: Συλλογικό όργανο λήψης αποφάσεων των φοιτούντων στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Ε.Σ.Ε.Ε.: Συλλογικό όργανο λήψης αποφάσεων των σπουδάζοντων στα Τεχνολογικά Ιδρύματα

ετήσιο προϋπολογισμό της ΕΡΤ-ΑΕ, για τους κώδικες δεοντολογίας μορφωτικών και ψυχαγωγικών εκπομπών και διαφημίσεων, για το ύψος, μεταβολή ή τρόπο καταβολής του ανταποδοτικού τέλους, δηλαδή του τέλους υπέρ της ΕΡΤ-ΑΕ, που εισπράττεται μέσω των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, για την αύξηση ή μείωση του εταιρικού κεφαλαίου, την ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων ή για την έκδοση ομολογιακών δανείων από την ΕΡΤ-ΑΕ.

Η λειτουργία της Α.Σ.Κ.Ε.Τηλεθεατών-Ακροατών διήρκεσε λίγο καιρό, αφού με άρθρ. 2 παρ.4 του Ν.2173/93 (ΦΕΚ 208 τ.Α'/16.12.93) καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την Εθνική Επιτροπή Ηλεκτρονικών Μέσων Επικοινωνίας (Ε.Ε.Η.Μ.Ε.), με τις ίδιες αρμοδιότητες, αλλά με άλλη σύνθεση, η οποία αποτελείται από ένα εκπρόσωπο 11 νομικών προσώπων, που, σύμφωνα με το εδ.1 της παρ.2 του αρ.2 του ίδιου νόμου, είναι η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Σ.Η.Ε.Α.), η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Μακεδονίας-Θράκης (Ε.Σ.Η.Ε.Μ.Θ.), η Ένωση Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α.), η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Προσωπικού-Ε.Ρ.Τ. (Π.Ο.Σ.Π.-Ε.Ρ.Τ.), η Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος-Ακροάματος (Π.Ο.Θ.Α.), η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), η Ανώτατη Διοικούσα Επιτροπή Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.), η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.) και η Εκκλησία της Ελλάδας. Η νέα αυτή Επιτροπή, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 2 του Ν.2173/1993, συνεστήθη ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή, υπαγόμενη στον Υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης και τα μέλη της «απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και δεν υπόκεινται σε διοικητικό έλεγχο κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους».

Τέλος, σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 23 του Ν.2644/98 (ΦΕΚ 233 τ.Α'/13.10.98) η Εθνική Επιτροπή Ηλεκτρονικών Μέσων Επικοινωνίας καταργήθηκε.

Βέβαια, οι φορείς από τους οποίους προέρχονταν οι εκπρόσωποι που συγκροτούσαν και τα δύο Όργανα κοινωνικού ελέγχου της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, δεν αποτελούσαν αντιπροσωπευτικό δείγμα των απλών τηλεθεατών-ακροατών και ίσως εξ αιτίας αυτού, σε συνδυασμό με το πλήθος των εκπροσώπων και την πολυπλοκότητα ανάδειξής τους, όπως αυτή αναγράφεται στα

σχετικά άρθρα των παραπάνω νόμων, η λειτουργία τους να μην ήταν τόσο αποδοτική. Ίσως πάλι, η κατάργηση των Οργάνων αυτών να ήταν συνέπεια της συστάσεως του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.), στο οποίο εκχωρήθηκαν ορισμένες, αν όχι όλες, από τις αρμοδιότητές τους.

Όμως, σύμφωνα με τον ιδρυτικό Νόμο της ΝΕΡΙΤ ΑΕ (4173/2013) και συγκεκριμένα το άρθρο 11, προβλέπεται η συγκρότηση, από το Εποπτικό Συμβούλιο της ΝΕΡΙΤ-Α.Ε. (άρ.8 Ν.4173/2013), Συμβουλευτικών Επιτροπών προγράμματος ανά γεωγραφικές περιφέρειες, στις οποίες συμμετέχουν εθελοντικά ακροατές και τηλεθεατές, ως αντιπρόσωποι του κοινού της ΝΕΡΙΤ-Α.Ε. έργο των οποίων είναι η μεταφορά στο Ε.Σ. των απόψεων του κοινού ως προς την τήρηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία της ΝΕΡΙΤ-Α.Ε. προγραμματικών υποχρεώσεων της.

Τα σχετικά με τον Κανονισμό λειτουργίας των Επιτροπών αυτών καθορίζονται με απόφαση του Εποπτικού Συμβουλίου. Οι προγραμματικές υποχρεώσεις της εταιρείας καθορίζονται από κανονιστικά κείμενα ή άλλες καταστατικές διατάξεις, όπως π.χ. ο κανονισμός λειτουργίας της ΝΕΡΙΤ ΑΕ, ο Γενικός Κανονισμός Προσωπικού, ο κανονισμός των όρων και διαδικασιών οικονομικού ενδιαφέροντος εκ μέρους της εταιρείας (ανάθεση μελετών, εκτέλεση έργων, προμήθειες αγαθών, αγορές ή μισθώσεις ή εκμισθώσεις ακινήτων κ.λπ.). Η κατάρτιση και έγκριση των Κανονισμών γενικά, προβλέπεται από το άρθρο 14 του παραπάνω Νόμου.

Εκτός από τις Συμβουλευτικές Επιτροπές, καθιερώνονται με τα άρθρα 12 και 13 του Ν.4173/2013 αντιστοίχως, οι θεσμοί του Μεσολαβητή ως αρμόδιου «για την εξέταση και έκφραση γνώμης επί καταγγελιών, παραπόνων και αιτημάτων απάντησης για όλες τις εκπομπές και τα προγράμματα της Εταιρείας» (παρ. 1 άρ.12) και της Επιτροπής Δεοντολογίας, της οποίας «οι συστάσεις, γνώμες και αποφάσεις σε θέματα δεοντολογίας συνεκτιμώνται για τη λήψη των αποφάσεων σχεδιασμού του Προγράμματος και διενέργειας των εκπομπών από τα αρμόδια όργανα της ΝΕΡΙΤ-Α.Ε» (παρ.4 άρ.13). Η Επιτροπή αυτή συγκροτείται με απόφαση του Εποπτικού Συμβουλίου, είναι τριμελής, αποτελούμενη από τον Μεσολαβητή ως Πρόεδρο και δύο μέλη που επιλέγονται από κατάλογο τεσσάρων υποψηφίων, που καταρτίζει ο Διευθύνων Σύμβουλος από πρόσωπα τα οποία συγκεντρώνουν τα απαραίτητα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, όπως αυτά ορίζονται στην παρ.1 του άρθρου 13 του Ν.4173/2013.

Παράλληλα, στην αρχική σελίδα του επίσημου ιστότοπου της NEPIT-A.E. υπάρχει ο σύνδεσμος «Εταιρεία» και στο αναδύομενο μενού συμπεριλαμβάνεται ο σύνδεσμος «Διαβουλεύσεις», όπου οι πολίτες μπορούν να ενημερώνονται για οποιοδήποτε θέμα σχετικά με δημόσια ραδιοτηλεόραση και στη συνέχεια να το σχολιάσουν ή να κάνουν προτάσεις κ.λπ.. Μάλιστα, ένα από τα θέματα που είχαν τεθεί προς διαβούλευση ήταν η πρόσκληση ενδιαφέροντος που απευθυνόταν σε εταιρείες ανάπτυξης λογισμικού, σχετικά με την αναμετάδοση του “ζωντανού” και αποθηκευμένου, οπτικού και ηχητικού, περιεχομένου της NEPIT μέσω του Διαδικτύου. Ακόμη, από διαφήμιση που περιέχεται στην ίδια ιστοσελίδα με τον τίτλο «Η NEPIT συνεχίζει το διάλογο με την κοινωνία», οι πολίτες πληροφορούνται ότι μπορούν να εκφράζουν τις απόψεις, τις επιθυμίες ή τις ιδέες τους και μέσω του ιστότοπου www.opengov.gr. Άλλος ένας τρόπος επικοινωνίας μεταξύ της NEPIT ΑΕ και των τηλεθεατών-ακροατών είναι μέσω των λογαριασμών που διατηρεί η εταιρεία στο Facebook και στο Twitter.

Όμως, οι νέοι αυτοί τρόποι επικοινωνίας των πολιτών με τους διάφορους Φορείς του στενού ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα πραγματοποιούνται εξ αποστάσεως. Είναι, δηλαδή, αμφισβητήσιμο αν οι προτάσεις ή οι ιδέες τους φθάνουν στον προορισμό τους, αν λαμβάνονται υπόψη από τους Φορείς στους οποίους απευθύνονται, εφόσον δεν είναι γνωστή και δεν προέκυψε από σχετική έρευνα που κάναμε, η ύπαρξη κάποιου Οργάνου, οποιασδήποτε μορφής, με έργο τη συγκέντρωση των μηνυμάτων και την προώθησή τους αρμοδίως.

Κατά την άποψή μας, η εξ αποστάσεως επικοινωνία προσφέρει στον πολίτη μόνο την ψευδαίσθηση της συμμετοχής, την εκτόνωσή του για όσα τον προβληματίζουν γενικώς. Αντίθετα, η φυσική παρουσία κάποιου στα κέντρα λήψεως αποφάσεων ασκεί πραγματική και ουσιαστική επιρροή, εφόσον έχει τη δυνατότητα να διαπιστώνει αμέσως αν οι απόψεις ή οι ιδέες του για κάποιο ζήτημα γίνονται ή δεν γίνονται αποδεκτές, να συζητεί, να ακούει τα επιχειρήματα άλλων, να τα δέχεται ή να τα αντικρούει και γενικώς να συμμετέχει σε πραγματικό χρόνο.

Μέσο τέτοιας ουσιαστικής συμμετοχής και επίδρασης αποτελούσε –τουλάχιστον στο χώρο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης- η Α.Σ.Κ.Ε Τηλεθεατών-Ακροατών και η συνέχειά της Εθνική Επιτροπή Ηλεκτρονικών Μέσων Επικοινωνίας, που καταργήθηκαν χωρίς αιτιολογία και χωρίς να έχουν δημοσιευθεί κάποιες αποφάσεις τους ή έστω πρακτικά συνεδριάσεων. Παρ’ όλες τις προσπάθειες έρευνα των Αρχείων, της Βουλής των Ελλήνων, αναζητώντας πρακτικά

συνεδριάσεων για τη συζήτηση και ψήφιση των προαναφερόμενων νόμων που τη διέπουν και, της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, δεν κατέστη δυνατόν να εξευρεθούν τόσο οι λόγοι κατάργησης όσο και κάποιο αποτέλεσμα του έργου των Οργάνων αυτών.

Ίσως, δεν κρίθηκε αναγκαίο να αιτιολογηθεί η κατάργηση, λόγω της διαδοχικής αντικατάστασής τους, με τελευταία αυτή των Συμβουλευτικών Επιτροπών προγράμματος, που προβλέπονται από τον Ν.4123/2013, όπως προαναφέρθηκε. Ελπίζουμε να καταρτισθεί σύντομα ο Κανονισμός λειτουργίας τους και να γνωστοποιηθεί ευρέως η δυνατότητα εθελοντικής συμμετοχής σε αυτές των τηλεθεατών και ακροατών, μέσω ανακοινώσεων στον Τύπο, στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση, ώστε οι Επιτροπές να λειτουργήσουν επιτέλους πραγματικά και να μη μείνουν στα χαρτιά. Ακόμη, μπορούν να αποτελέσουν χαρακτηριστικό παράδειγμα για τη συγκρότηση παρόμοιων Επιτροπών και σε άλλες δημόσιες επιχειρήσεις όπως π.χ. στις Δ.Ε.Κ.Ο. (Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Ε.ΥΔ.Α.Π., Ο.Σ.Ε., Ο.Α.Σ.Α. κλπ.), ώστε οι πολίτες να έχουν λόγο στη λήψη αποφάσεων που θα έχουν αντίκτυπο τόσο στην παροχή υπηρεσιών προς αυτούς, όσο και στις οικονομικές τους δυνατότητες.

3.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από όσα έχουν αναγραφεί μέχρι τώρα, προκύπτει το συμπέρασμα ότι είναι γεγονός αναμφισβήτητο η συμβολή του Διαδικτύου στην καλύτερη, ανετότερη και πιο οργανωμένη εξυπηρέτηση των πολιτών εκ μέρους των δημόσιων Υπηρεσιών και επιχειρήσεων. Άλλωστε η Πολιτεία, αντιλαμβανόμενη το μέγεθος των δυνατοτήτων του Διαδικτύου, έσπευσε να κατοχυρώσει τη χρήση του συνταγματικά και, κατά περίπτωση, νομοθετικά. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι έχουν καλυφθεί όλες οι διαδικτυακές πτυχές, αλλά τουλάχιστον από την πλευρά των κοινωνικών διαστάσεων του Διαδικτύου έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες προς τη σωστή κατεύθυνση.

Επειδή όμως, όπως σε κάθε οργανωμένη κοινωνία αναπόφευκτα υπάρχουν και πτυχές νομικής φύσεως, στη συνέχεια θα καταβληθεί προσπάθεια αναζήτησης και αντιμετώπισης τέτοιου είδους πτυχών και στο Διαδίκτυο, ως βασικού παράγοντα δημιουργίας της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

4.1α Γενικά

Στο Κεφάλαιο 2 παρατίθεται το συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης και το Διαδίκτυο. Απώτερος στόχος του πλαισίου αυτού είναι αφενός η εξασφάλιση της πληρέστερης, εγκυρότερης και ταχύτερης πληροφόρησης του κοινού και αφετέρου η προστασία τόσο των μέσων και κυρίως του Διαδικτύου, όσο και των πολιτών που τα χρησιμοποιούν, από τυχόν δυσάρεστες καταστάσεις εξαιτίας κακής χρήσης.

Παράλληλα, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Διαδικτύου, που μερικά από αυτά είναι ο παγκόσμιος χαρακτήρας του, η ταχύτητα, η απουσία χρονικών και τοπικών ορίων ή ελέγχου, η ανωνυμία, η ευκολία στην πρόσβαση κ.α., αλλά κυρίως η αναπτυσσόμενη με ραγδαίους ρυθμούς τεχνολογία του και η εμφάνιση διαρκώς νέων εφαρμογών και δυνατοτήτων, έχουν δημιουργήσει και ζητήματα, που αφορούν σε τομείς ιδιαίτερα ευαίσθητους όπως είναι οι ατομικές ελευθερίες και τα κοινωνικά ή γενικότερα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό σημαίνει ότι η αντιμετώπιση τέτοιου είδους θεμάτων, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, δεν μπορεί να γίνει αποκλειστικά με την κλασική μέθοδο της προσφυγής στη Δικαιοσύνη, αλλά χρειάζεται μια άλλου είδους προσέγγιση, ηπιότερη, εξειδικευμένη, έχοντας ως επίκεντρο τον άνθρωπο, με το Κράτος απλώς να εποπτεύει και όχι να επιβάλλεται με νόμους και διατάξεις.

Από την ανάγκη λοιπόν αυτού του διαφορετικού τρόπου αντιμετώπισης των παραπάνω ζητημάτων, δημιουργήθηκε ο θεσμός των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών, ως νέο είδος άσκησης κρατικής εξουσίας, ανεξάρτητης από πολιτικές και κυβερνητικές σκοπιμότητες, αντικειμενικής, αμερόληπτης, προσαρμοσμένης στις απαιτήσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής και ανάπτυξης κάθε είδους ανθρώπινης δραστηριότητας, όπως είναι π.χ. η διαφάνεια, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, των προσωπικών δεδομένων, της ελευθερίας έκφρασης, της

επικοινωνίας και τήρησης απορρήτου τηλεπικοινωνιών, του δικαιώματος στην πληροφόρηση κ.λ.π.^{119 120}

4.1β Λόγοι σύστασης Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών

Οι πρώτες Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές έκαναν την εμφάνισή τους γύρω στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν στις Η.Π.Α. άρχισαν να λειτουργούν οι Ανεξάρτητοι Ρυθμιστικοί Οργανισμοί (independent regulatory agencies), θεσμός που δημιουργήθηκε από την ανάγκη ρύθμισης ζητημάτων της οικονομικής-κοινωνικής ζωής, δηλαδή πολύ πριν προκύψουν τα ζητήματα που προαναφέρθηκαν. Στη συνέχεια ο θεσμός αυτός άρχισε να αναπτύσσεται και στην Ευρώπη, αρχής γενομένης από τη Γαλλία, με τη λειτουργία των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (autorites administratives independantes), ως μέσων προστασίας των νέων ατομικών ελευθεριών (libertes publiques nouvelles)¹²¹

Στην Ελλάδα άρχισε να γίνεται λόγος για Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές (Α.Δ.Α.) από το έτος 1977, όταν ιδρύθηκε η Επιτροπή Ανταγωνισμού, με το άρθρο 8 του Ν. 703/1977, όπως αυτή ανασηματίστηκε με το άρθρο 4 Ν. 1934/1991, σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην Εισηγητική Έκθεση του Σχεδίου Νόμου «Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας», που εκπονήθηκε από το Τμήμα Νομοτεχνικής Επεξεργασίας Σχεδίων και Προτάσεων Νόμων της Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών της Βουλής των Ελλήνων.¹²²

Στη συνέχεια ιδρύθηκαν και άλλες Α.Δ.Α., μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται ο Συνήγορος του Πολίτη, ο Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.) πρώην

¹¹⁹ ΣΗΜ.: Σύμφωνα με τον Ν. Κουλούρη, είναι «εθνικά συλλογικά κρατικά όργανα με αυτοτελή διοικητική

υποδομή και προϋπολογισμό, των οποίων τα μέλη απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, διοριζόμενα από μη κυβερνητικούς φορείς για ορισμένη θητεία και έχουν ως ρόλο την κυριαρχική εποπτεία ευαίσθητων τομέων της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής διαμέσου της άσκησης κανονιστικών, γνωμοδοτικών, διαιτητικών και εξελεγκτικών αρμοδιοτήτων των οποίων η άσκηση δεν υπόκειται στον ιεραρχικό έλεγχο της διοικήσεως, υποτασσόμενη απλώς στον κλασσικό έλεγχο νομιμότητας».

¹²⁰ <http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/971.pdf> - κύρια πηγή όπου ως σημείωση αναγράφεται Ν. Κουλούρης, «Οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές: τα αλλοδαπά πρότυπα και τα ημεδαπά κακέκτυπα», σε Διοικ.Δικ, τ. 5/1993, σ.1140-1183

¹²¹ www.greeklaws.com/pubs/uploads/word/441.doc

¹²² www.parliament.gr/UserFiles/.../NOM_NOM_EPE_2225_HA23.doc

ΔΙΚΑΤΣΑ, κ.λ.π., ενώ η κατοχύρωση του θεσμού αυτού πραγματοποιήθηκε με το άρθρο 101Α του Συντάγματος και τον Ν. 3051/2002 (Φ.Ε.Κ. 220 τ.Α).

Οι αρμοδιότητες των Α.Δ.Α., ανάλογα με τον τομέα ευθύνης τους, μπορεί να είναι κανονιστικές (διατύπωση σύμφωνης ή απλής γνώμης προς τον αρμόδιο Υπουργό σχετικά με την έκδοση κανονιστικής πράξης, σύνταξη Κωδίκων Δεοντολογίας κ.λ.π.), αδειοδοτικές (χορήγηση, ανανέωση ή ανάκληση αδειών λειτουργίας επιχειρηματικής δράσης σε ευαίσθητους τομείς, όπως π.χ. τα Μ.Μ.Ε. ή η διατύπωση σύμφωνης ή απλής γνώμης προς τον αρμόδιο Υπουργό για την έκδοση αδειών), κυρωτικές (επιβολή διοικητικών κυρώσεων ή προστίμων σε παραβάτες της σχετικής με το εξεταζόμενο θέμα νομοθεσίας, ακόμα και αν αυτοί ανήκουν στον κρατικό μηχανισμό), ελεγκτικές (διενέργεια παντός είδους διοικητικού ελέγχου φορέων του δημοσίου στον οποίο υποχρεωτικά συμβάλλουν αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές Αρχές και υποχρεωτική υποβολή στη Βουλή ετησίως της σχετικής Έκθεσης Πεπραγμένων, στη οποία αποτυπώνεται η κατάσταση του ελεγχόμενου τομέα από την πλευρά της νομιμότητας) και διαιτητικές (εξωδικαστική επίλυση διαφορών).¹²³

4.2 Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές και Διαδίκτυο

Λόγω του είδους και του εύρους των αρμοδιοτήτων, αλλά και της συνταγματικής και νομοθετικής κατοχύρωσής τους, οι σημαντικότερες από τις ΑΔΑ που έχουν συσταθεί μέχρι τώρα, είναι το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ), η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), ο Συνήγορος του Πολίτη, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).

Επειδή όμως το θέμα της παρούσας εργασίας αφορά στο Διαδίκτυο, εκείνες που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αξίζουν ειδικής αναφοράς είναι η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).

¹²³ www.greeklaws.com/pubs/uploads/971.pdf

Σημειωτέον ότι παρατίθεται αυτούσιο το κείμενο των αρμοδιοτήτων τους, όπως αναγράφεται στους επίσημους ιστότοπους κάθε μιας Αρχής, για την καλύτερη κατανόηση του έργου τους και προς αποφυγή της πιθανότητας λάθους ή παραλείψεων κατά την προσπάθεια επεξεργασίας του κειμένου.

4.2α Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.)¹²⁴

Συστάθηκε με τον Ν.2472/1997 (Φ.Ε.Κ. 50/10-4-1997, τ.Α΄) και, κατοχυρώθηκε με το άρθρο 9Α του Συντάγματος¹²⁵.

Η Α.Π.Δ.Π.Χ., σύμφωνα με τα άρθρα 15 παρ.2 και 16 του ιδρυτικού της νόμου, υπάγεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και συγκροτείται από ένα δικαστικό λειτουργό βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας, ως Πρόεδρο και έξη μέλη, που είναι τα εξής: Τρεις καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές Α.Ε.Ι., από τους οποίους οι δύο σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου και της πληροφορικής, αντιστοίχως και, τρία πρόσωπα κύρους και εμπειρίας στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο Πρόεδρος και τα μέλη μπορεί να είναι εν ενεργεία ή μη και διορίζονται ως εξής: Ο Πρόεδρος και ο αναπληρωτής του, με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν προτάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου στο οποίο έχει υποβληθεί σχετική εισήγηση από τον Υπουργό Δικαιοσύνης. Στην περίπτωση που για την θέση αυτή επιλεγεί δικαστικός λειτουργός εν ενεργεία, τότε απαιτείται απόφαση του οικείου Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Τα μέλη και οι αναπληρωτές τους διορίζονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν προτάσεως του Υπουργού Δικαιοσύνης, αφού έχει προηγηθεί η διαδικασία

Εικόνα 23: Λογότυπο της Α.Π.Δ.Π.Χ.

¹²⁴ http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,14957&_dad=portal&_schema=PORTAL

¹²⁵ Εννοείται το ισχύον Σύνταγμα, μετά την αναθεώρηση του 2008

υποβολής σχετικής πρότασης από τον αρμόδιο Υπουργό προς τον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος τη διαβιβάζει στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας για τη διατύπωση γνώμης.

Αποστολή της Αρχής αυτής είναι η προστασία των δικαιωμάτων της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής του ατόμου από την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων από οποιοδήποτε επιχειρησιακό τομέα (χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις, υγεία, ασφάλιση, εκπαίδευση, δημόσια διοίκηση, μεταφορές, ΜΜΕ, κ.λ.π.), με ιδιαίτερη έμφαση στην παρατήρηση και αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπτουν από τη διείσδυση των ψηφιακών επικοινωνιών και δικτύων στην ελληνική κοινωνία και την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και εφαρμογών.

Οι αρμοδιότητές της, μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις τομείς, σε Διοικητικές-Ελεγκτικές, σε Κανονιστικές-Συμβουλευτικές και σε Απολογισμού-Δημοσιοποίησης Συνεργασιών.

Αρμοδιότητες διοικητικές-ελεγκτικές

1. Αρχείο γνωστοποιήσεων – Έκδοση αδειών

Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας υποχρεούνται να υποβάλλουν γνωστοποίηση προς την Αρχή όσον αφορά στη σύσταση και λειτουργία αρχείου, λαμβάνοντας υπόψη τις εξαιρέσεις που αναφέρονται στον Ν. 2472/1997. Βάσει των ανωτέρω γνωστοποιήσεων και στις περιπτώσεις που αυτό απαιτείται από τον Ν. 2472/1997, η Αρχή εκδίδει άδειες για τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, για τη διαβίβαση δεδομένων σε χώρες εκτός Ε.Ε. ή/και για τη διασύνδεση δεδομένων. Οι άδειες χορηγούνται με συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής των υποκειμένων ή τρίτων, ενώ η Αρχή απευθύνει υποδείξεις και συστάσεις σχετικά με το απόρρητο και την ασφάλεια της επεξεργασίας.

2. Διενέργεια διοικητικών ελέγχων

Η Αρχή ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας διοικητικούς ελέγχους σε αρχεία, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Οι έλεγχοι διενεργούνται από εντεταλμένους υπαλλήλους του Τμήματος των Ελεγκτών, οι οποίοι συνοδεύονται σε περιπτώσεις που κρίνονται σημαντικές από μέλη της Αρχής. Οι διενεργούντες τον έλεγχο, ως ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι, έχουν δικαίωμα

πρόσβασης σε κάθε αρχείο χωρίς να μπορεί να τους αντιταχθεί κανενός είδους απόρρητο.

Κατά τον έλεγχο εξετάζεται καταρχήν η εναρμόνισή του ελεγχόμενου με τις απαιτήσεις των Ν.2472/97, 3471/2006 (γνωστοποίηση, ενημέρωση, λοιπές υποχρεώσεις κατά περίπτωση, αποδεικτικά στοιχεία). Στη συνέχεια πραγματοποιείται έλεγχος του πληροφοριακού του συστήματος, όπου σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 10 του ν. 2472/1997, εξετάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος, η φύση των δεδομένων, καθώς και το επίπεδο ασφαλείας που εξασφαλίζουν τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα που έχει λάβει ο υπεύθυνος επεξεργασίας για την προστασία των δεδομένων. Η ολοκλήρωση του ελέγχου οδηγεί στην σύνταξη πορίσματος το οποίο υποβάλλεται στην ολομέλεια της Αρχής

Η Αρχή ασκεί επίσης ανεξάρτητο έλεγχο στο εθνικό τμήμα του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, σύμφωνα με το άρθρο 114 παράγραφος 1 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν (ν. 2514/1997 ΦΕΚ 140 Α'), ασκεί τις αρμοδιότητες της εθνικής εποπτικής αρχής που προβλέπεται στο άρθρο 23 της Σύμβασης ΕΥΡΩΠΟΛ (ν. 2605/1998 ΦΕΚ 88 Α'), και τις αρμοδιότητες της εθνικής εποπτικής αρχής που προβλέπεται στο άρθρο 17 της Σύμβασης για τη χρήση της πληροφορικής στον τελωνειακό τομέα (ν. 2706/1999 ΦΕΚ 77 Α'), καθώς και τις αρμοδιότητες εποπτείας που προκύπτουν από οποιαδήποτε άλλη διεθνή συμφωνία.

3. Εξέταση προσφυγών-καταγγελιών-ερωτημάτων

Η ΑΠΔΠΧ εξετάζει παράπονα και ερωτήματα σχετικά με την εφαρμογή του νόμου και την προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων όταν αυτά θίγονται από την επεξεργασία δεδομένων και εκδίδει σχετικές Αποφάσεις. Επίσης, επιβάλλει στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή στους τυχόν εκπροσώπους τους διοικητικές κυρώσεις, για παράβαση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον νόμο 2472/97 και από κάθε άλλη ρύθμιση που αφορά την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τέλος, η Αρχή μπορεί να καταγγέλλει τις παραβάσεις των διατάξεων του νόμου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές.

Κανονιστικές-συμβουλευτικές

Η Αρχή εκδίδει Οδηγίες προς τον σκοπό ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και Κανονιστικές πράξεις για τη ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων.

Επίσης, απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή τους τυχόν εκπροσώπους τους και δίδει κατά την κρίση της δημοσιότητα σε αυτές, και υποστηρίζει τα επαγγελματικά σωματεία και λοιπές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που διατηρούν αρχεία στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας σχετικά με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Τέλος, η Αρχή γνωμοδοτεί για κάθε ρύθμιση που αφορά στην επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Απολογισμού-δημοσιοποιήσεις συνεργασιών

Οι κύριοι επικοινωνιακοί στόχοι της ΑΠΔΠΧ αφορούν την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων καθώς και των υπεύθυνων επεξεργασίας ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Προς τούτο η Αρχή:

Συντάσσει κάθε χρόνο έκθεση για την εκτέλεση της αποστολής της κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος.

Ανακοινώνει στη Βουλή παραβάσεις των ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Συνεργάζεται με αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης σε ζητήματα σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.».

4.2β Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών Και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)¹²⁶

Συστάθηκε με τον Ν.2075/1992 (Φ.Ε.Κ. 129 τ.Α΄) υπό την επωνυμία «Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών» (ΕΕΤ), επανασυστάθηκε με τον Ν. 2246/1994 (Φ.Ε.Κ. 172 Α΄), μετονομάστηκε σε Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων με τον Ν.2668/1998 και κατοχυρώθηκε με το άρθρο 19 παρ.2 του Συντάγματος¹²⁷. Η λειτουργία της διέπεται από τις διατάξεις του άρ.3-Κεφάλαιο Β΄ του Ν.2867/2000 (Φ.Ε.Κ. 273, τ.Α΄), του Ν.2246/1994 (Φ.Ε.Κ. 172 τ.Α΄) και του Ν.3431/2006 και, εκτός της ανεξαρτησίας, απολαμβάνει διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας.

Εικόνα 24: Λογότυπο Ε.Ε.Τ.Τ.

Η Αρχή αυτή, σύμφωνα με το άρ.3-Κεφάλαιο Β΄ του Ν.2867/2000, συγκροτείται από εννέα (9) μέλη από τα οποία ένας είναι ο Πρόεδρος και δύο Αντιπρόεδροι, αρμόδιοι , ανά ένας, για τους τομείς των τηλεπικοινωνιών και παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών. Ο διορισμός όλων των μελών συντελείται με απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, μετά από επιλογή τους από τη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, με αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της και κατά την άσκηση των καθηκόντων τους απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Έκθεση πεπραγμένων της Ε.Ε.Τ.Τ. υποβάλλεται ετησίως στον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών και στον Πρόεδρο της Βουλής.

Έργο της είναι η ρύθμιση και εποπτεία της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρείες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, ασύρματων επικοινωνιών και διαδικτύου και της ταχυδρομικής αγοράς, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρείες παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών

¹²⁶ <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/EETT/AboutEETT/>

¹²⁷ Εννοείται το ισχύον Σύνταγμα, μετά την αναθεώρηση του 2008

ταχυμεταφοράς. Επιπλέον, η ΕΕΤΤ ασκεί τις αρμοδιότητες Επιτροπής Ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές.

Ειδικότερα, η ΕΕΤΤ:

«Ρυθμίζει τα θέματα που αφορούν τον α) καθορισμό σχετικών αγορών, προϊόντων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελληνική Επικράτεια, β) τον ορισμό και τις υποχρεώσεις Παρόχων με Σημαντική Ισχύ στις ανωτέρω σχετικές αγορές σύμφωνα με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

Εποπτεύει και ελέγχει τους παρόχους δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, επιβάλλει τις σχετικές κυρώσεις, τηρεί και διαχειρίζεται το Μητρώο Παρόχων Δικτύων και Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών.

Εκδίδει Κώδικες Δεοντολογίας για την παροχή δικτύων και υπηρεσιών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Μεριμνά για την τήρηση της νομοθεσίας περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εφαρμόζει τις διατάξεις του Ν. 703/1977, όπως ισχύει και επιβάλλει σχετικές κυρώσεις.

Συνεργάζεται με τις Ρυθμιστικές Αρχές των λοιπών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τρίτων κρατών, καθώς και με κοινοτικούς ή διεθνείς φορείς σε θέματα αρμοδιότητάς της.

Ρυθμίζει τα θέματα που αφορούν στις Γενικές Άδειες.

Διαχειρίζεται το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης (Ε.Σ.Α.).

Ρυθμίζει τα θέματα φορητότητας αριθμών, της επιλογής ή/ και προεπιλογής φορέα και ελέγχει την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων.

Χορηγεί τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων ή/ και αριθμών.

Ρυθμίζει τα θέματα ονομάτων χώρου στο Διαδίκτυο με κατάληξη ".gr" και είναι αρμόδια για θέματα ονομάτων χώρου με κατάληξη ".eu".

Ρυθμίζει τα θέματα της ηλεκτρονικής υπογραφής.

Ρυθμίζει τα θέματα πρόσβασης και διασύνδεσης.

Ασκεί αρμοδιότητες σχετικές με την παροχή Καθολικής Υπηρεσίας.

Ρυθμίζει θέματα προστασίας του καταναλωτή στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και στον τομέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Ρυθμίζει και εποπτεύει την αγορά παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Διαχειρίζεται το εμπορικό φάσμα ραδιοσυχνοτήτων με την εξαίρεση της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης. Στο πλαίσιο αυτό,

Καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες απαιτούνται δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων.

Χορηγεί τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων.

Καθορίζει τα τέλη χρήσης ραδιοσυχνοτήτων.

Εποπτεύει και ελέγχει την χρήση του φάσματος επιβάλλοντας σχετικές κυρώσεις.

Τηρεί το εθνικό μητρώο ραδιοσυχνοτήτων.

Χορηγεί τις άδειες κατασκευών κεραιών στην ξηρά.

Είναι ο αρμόδιος φορέας για τα θέματα διάθεσης και χρήσης του τερματικού τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού και του ραδιοεξοπλισμού.».

4.2γ Αρχή Διασφάλισης Του Απορρήτου Των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ)¹²⁸

Συστάθηκε με τον Ν. 3115/2003, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 19 του Συντάγματος¹²⁹.

Σκοπός σύστασης της Αρχής αυτής είναι η προστασία του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου.

Συγκροτείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και πέντε (5) άλλα μέλη, με τους αντίστοιχους αναπληρωτές τους, που επιλέγονται όλοι με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, σύμφωνα με τα οριζόμενα από το άρθρο 101Α του Συντάγματος και διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης εντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερών από της κοινοποιήσεως σε αυτόν της παραπάνω απόφασης. Η επιλογή των προσώπων που θα συγκροτήσουν την Α.Δ.Α.Ε. γίνεται με βάση την ευρεία κοινωνική αποδοχή τους και τη διάκρισή τους για

Εικόνα 25: Λογότυπο Α.Δ.Α.Ε.

¹²⁸ <http://www.adae.gr/i-adae/paroyiasia/>

¹²⁹ Εννοείται το ισχύον Σύνταγμα, μετά την αναθεώρηση του 2008

την επιστημονική κατάρτιση και την επαγγελματική ικανότητά τους τόσο στον νομικό τομέα όσο και στον τομέα των επικοινωνιών. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, τα μέλη της Α.Δ.Α.Ε. απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

«Οι αρμοδιότητες της ΑΔΑΕ , είναι:

α) Η διενέργεια τακτικών και έκτακτων ελέγχων σε εγκαταστάσεις δημόσιων υπηρεσιών ή και ιδιωτικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με ταχυδρομικές, τηλεπικοινωνιακές ή άλλες υπηρεσίες.

β) Ο έλεγχος από πλευράς νομιμότητας σε ό,τι αφορά τους όρους και τις διαδικασίες που ακολουθούνται κατά την εφαρμογή των διατάξεων για άρση του απορρήτου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην κείμενη νομοθεσία.

γ) Η διενέργεια ακροάσεων παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ταχυδρομικών υπηρεσιών για πιθανές παραβάσεις της κείμενης νομοθεσίας σχετικά με τις πολιτικές ασφάλειας για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών.

δ) Η επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων, με βάση το άρθρο 11 του Ν. 3115/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 11 του Ν. 3674/2008, σε περιπτώσεις που διαπιστώνεται παραβίαση της κατάθεσης περί απορρήτου των επικοινωνιών ή περί άρσης του απορρήτου.

ε) Η έκδοση κανονιστικών και άλλων αναγκαίων πράξεων αναφορικά με τα εφαρμοστέα μέτρα για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών.

στ) Η έκδοση γνωμοδοτήσεων, συστάσεων και υποδείξεων επί θεμάτων της αρμοδιότητας της Αρχής.

ζ) Η εξέταση καταγγελιών για παραβίαση του απορρήτου τηλεφωνικών και διαδικτυακών επικοινωνιών ή επικοινωνιών μέσω ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Αναλυτική παρουσίαση των αρμοδιοτήτων της Αρχής

α) Διενεργεί, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από καταγγελία, τακτικούς και έκτακτους ελέγχους, σε εγκαταστάσεις, τεχνικό εξοπλισμό, αρχεία, τράπεζες δεδομένων και έγγραφα της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ), άλλων δημόσιων υπηρεσιών, οργανισμών, επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και ιδιωτικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με ταχυδρομικές, τηλεπικοινωνιακές ή άλλες υπηρεσίες σχετικές με την ανταπόκριση και την επικοινωνία. Τον έλεγχο διενεργεί μέλος (ή μέλη) της ΑΔΑΕ. Για τη γραμματειακή υποστήριξη της διαδικασίας ελέγχου συμμετέχει και υπάλληλος της Αρχής, εντεταλμένος προς τούτο από τον Πρόεδρό της. Κατά τον έλεγχο αρχείων που τηρούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, παρίσταται αυτοπροσώπως ο Πρόεδρος της ΑΔΑΕ.

β) Λαμβάνει πληροφορίες σχετικές με την αποστολή της από τις υπηρεσίες που προαναφέρθηκαν, τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις, καθώς και από τους εποπτεύοντες υπουργούς.

γ) Καλεί σε ακρόαση τις διοικήσεις των εν λόγω υπηρεσιών, οργανισμών, νομικών προσώπων και επιχειρήσεων, τους νόμιμους εκπροσώπους τους, υπαλλήλους και κάθε άλλο πρόσωπο το οποίο κρίνει ότι μπορεί να συμβάλει στην εκπλήρωση της αποστολής της.

δ) Προχωρεί σε κατάσχεση των μέσων παραβίασης του απορρήτου που υποπίπτουν στην αντίληψή της κατά την άσκηση του έργου της και ορίζεται μεσεγγυούχος τους μέχρι να αποφανθούν τα αρμόδια δικαστήρια. Προβαίνει στην καταστροφή πληροφοριών, στοιχείων ή δεδομένων τα οποία αποκτήθηκαν με παραβίαση του απορρήτου των επικοινωνιών.

ε) Εξετάζει καταγγελίες σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων τα οποία θίγονται από τη διαδικασία άρσης του απορρήτου.

στ) Εξετάζει καταγγελίες σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων τα οποία θίγονται από τη διαδικασία άρσης του απορρήτου.

ζ) Τηρεί αρχείο απόρρητης αλληλογραφίας, σύμφωνα με το στοιχείο β' της παραγρ. 2 του άρθρου 12 του Ν. 3115/2003.

η) Συνεργάζεται, για θέματα της αρμοδιότητάς της, με άλλες αρχές της χώρας, με αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών, με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς.

θ) Συντάσσει κάθε χρόνο την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ιδρυτικού της νόμου Έκθεση πεπραγμένων, στην οποία περιγράφει το έργο της, διατυπώνει παρατηρήσεις, επισημαίνει παραλείψεις και προτείνει τις ενδεικνυόμενες νομοθετικές μεταβολές στον τομέα της διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών.

ι) Γνωμοδοτεί και απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις για τη λήψη μέτρων διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών, καθώς και για τη διαδικασία άρσης του.

ια) Εκδίδει τον Κανονισμό Εσωτερικής Λειτουργίας της, ο οποίος πρέπει να είναι σύμφωνος με τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ιβ) Καταρτίζει τον Κανονισμό οικονομικής διαχείρισης, ο οποίος υποβάλλεται αρμοδίως και εγκρίνεται από τον Υπουργό Οικονομικών.

ιγ) Εκδίδει κανονιστικές πράξεις που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με τις οποίες ρυθμίζεται κάθε διαδικασία και λεπτομέρεια σε σχέση με τις παραπάνω αρμοδιότητές της και την εν γένει διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών.

Άλλες αρμοδιότητες

Η ΑΔΑΕ μπορεί με απόφασή της να συγκροτεί μόνιμες και έκτακτες επιτροπές και ομάδες εργασίας για την εξέταση και την έρευνα ζητημάτων ειδικού ενδιαφέροντος τα οποία σχετίζονται με θέματα των αρμοδιοτήτων της. Σε αυτές μπορούν να συμμετέχουν και πρόσωπα που δεν αποτελούν μέλη ή προσωπικό της ΑΔΑΕ. Το έργο των επιτροπών ή των ομάδων εργασίας διευθύνεται από μέλη της Αρχής. Οι εισηγήσεις και οι γνωμοδοτήσεις των επιτροπών και των ομάδων εργασίας υποβάλλονται στα αρμόδια όργανα της ΑΔΑΕ, που αποφασίζουν για ενδεχόμενη δημοσιοποίηση των πορισμάτων.

Η Αρχή μπορεί, επίσης, να συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών για θέματα που άπτονται των σκοπών και της λειτουργίας της. Η σύναψη και η υλοποίηση αυτών των συμβάσεων διέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις διατάξεις περί προμηθειών του ελληνικού δημοσίου και από τους σχετικούς Κανονισμούς της Αρχής, οι οποίοι εγκρίνονται και τροποποιούνται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης.».

4.3 Συμπέρασμα

Ακόμα και από την απλή ανάγνωση της αποστολής και των αρμοδιοτήτων των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών προκύπτει το συμπέρασμα ότι λειτουργούν κατά κάποιο τρόπο ως «διαμεσολαβητές» για την εξισορρόπηση και αποκατάσταση των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους και πολιτών, όταν αυτές διαταράσσονται εξαιτίας προβλημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή νόμων και αφορούν στους προαναφερόμενους ευαίσθητους τομείς. Αποτελούν την ανταπόκριση της δημόσιας διοίκησης στις απαιτήσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής και άσκησης κάθε είδους ανθρώπινης δραστηριότητας, όπως έχουν διαμορφωθεί, μεταξύ άλλων, από την άνοδο του πνευματικού επιπέδου, την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, τη δράση διεθνών Οργανισμών προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή ρύθμισης σχέσεων Κράτους και πολιτών (π.χ. Ο.Η.Ε., Ε.Ε.), την πληροφόρηση κ.λπ.

Σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του σκοπού τους παίζει ο χαρακτηρισμός τους ως Ανεξάρτητων, που σημαίνει ότι δεν υπόκεινται σε κανενός είδους κυβερνητικό ή διοικητικό έλεγχο ή πιέσεις, ως προς την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους ή τη σκοπιμότητα και τη νομιμότητα των πράξεών τους. Εκτός από την ονομασία, το ίδιο προκύπτει και από την κατηγορηματική αναφορά στους ιδρυτικούς τους νόμους, ότι, τόσο οι Αρχές όσο και τα μέλη τους απολαμβάνουν πλήρους λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας. Ο μόνος έλεγχος νομιμότητας ασκείται από τα αρμόδια Δικαστήρια.

Επίσης, προκειμένου να μην υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με το βαθμό ανεξαρτησίας τους ή την αντίσταση σε κάθε είδους πιέσεις, που μπορούν να δημιουργηθούν λόγω του τρόπου επιλογής και διορισμού τους, τα μέλη γενικώς

των Αρχών αυτών έχουν συγκεκριμένο χρόνο θητείας, δεν μπορούν να παυθούν πριν από τη λήξη της, ενώ συνήθως προβλέπεται νομοθετικά σειρά ασυμβιβάστων και ασυλιών.

Παρ' όλα αυτά, δεν είναι τόσο γνωστή στο ευρύ κοινό η δράση και τα αποτελέσματα των Α.Δ.Α.. Αυτό οφείλεται μάλλον στο ότι τα Μ.Μ.Ε. δεν προβάλλουν στο βαθμό που πρέπει το έργο τους, με αποτέλεσμα ο κόσμος να αγνοεί ακόμα και την ύπαρξή τους. Ο ισχυρισμός αυτός προκύπτει από το αδιέξοδο που έχει δημιουργηθεί στα Δικαστήρια εξαιτίας της αθρόας προσφυγής των πολιτών σε αυτά, εφόσον δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει και άλλο μέσο επίλυσης ορισμένων διαφορών τους. Είναι βέβαιο, ότι αν οι πολίτες είχαν επαρκή γνώση του θεσμού των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών, πολλές υποθέσεις θα είχαν διεκπεραιωθεί από αυτές, προσφέροντας ταυτόχρονα μεγάλη βοήθεια στις Δικαστικές Αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

5.1α ΓΕΝΙΚΑ

Χάρη στο Διαδίκτυο, πολλές εργασίες, για τη διεκπεραίωση των οποίων ο κόσμος δαπανούσε ώρες ή και ημέρες, μπορούν να πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά σε λίγα λεπτά, από το χώρο εργασίας ή ακόμα και από το σπίτι. Επίσης, πλήθος πληροφοριών διακινούνται και ανταλλάσσονται καθημερινά μέσω Διαδικτύου, με ασύλληπτη ταχύτητα, χωρίς να απαιτείται η φυσική παρουσία των ενδιαφερομένων.

Ακόμα, μέσω Διαδικτύου, μπορεί κάποιος να δέχεται και να παρέχει υπηρεσίες, να ψυχαγωγεί και να ψυχαγωγείται, να εκπαιδεύει και να εκπαιδεύεται, να παρέχει και λαμβάνει ιατρική βοήθεια με το σύστημα της τηλειατρικής, να συνομιλεί, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), ιστοσελίδων (web pages), ιστοτόπων (web site ή Internet sites), blogs (ιστολόγια) ή chatrooms (δωμάτια συζήτησης).

Όμως, τα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα, που χάρη σε αυτά εκσυγχρονίζονται και βελτιώνονται οι κοινωνίες, αποτελούν και προϊόν εκμετάλλευσης, χρησιμοποιούμενα για τη διάπραξη αδικημάτων με νέα μορφή και τεχνικές. Το τηλέφωνο, π.χ., χρησιμοποιείται για απάτες, το αυτοκίνητο και γενικώς τα μεταφορικά μέσα για διάπραξη κλοπών και ληστειών κ.λ.π..

Συνεπώς, το νέο περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί από της εμφάνισης του Διαδικτύου, είναι μοιραίο να αποτελεί πρόκληση για τη διάπραξη αδικημάτων από κακόβουλους χρήστες. Τούτο οφείλεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, που τους δίνουν τη δυνατότητα να δράσουν ανωνύμως ή με ψεύτικα στοιχεία, με ταχύτητα τέτοιου βαθμού που δεν το αντιλαμβάνεται ούτε το θύμα και φυσικά χωρίς να απαιτείται η φυσική τους παρουσία. Σκοπός των επιθέσεων είναι κυρίως η αλλοίωση, υποκλοπή ή διαγραφή δεδομένων που είναι αποθηκευμένα στους υπολογιστές των θυμάτων, όπως αρχεία και πληροφορίες, προσωπικά στοιχεία, αριθμοί πιστωτικών καρτών, ταυτοτήτων κ.λ.π., τα οποία στη συνέχεια θα

χρησιμοποιηθούν σε άλλες παράνομες δραστηριότητες, είτε νέου τύπου είτε συμβατικές.

Σχεδόν καθημερινά, στα δελτία ειδήσεων των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών και στις καταχωρήσεις σε εφημερίδες και περιοδικά, γίνονται εκτενείς αναφορές περιστατικών σχετικά με συμπεριφορές χρηστών του Διαδικτύου. Οι πράξεις αυτές έχουν ως στόχο την πρόκληση δυσάρεστων καταστάσεων σε βάρος άλλων προσώπων, είτε άμεσα με την επέμβαση στην προσωπική, οικονομική ή επαγγελματική τους ζωή, είτε έμμεσα με την αχρήστευση οποιουδήποτε είδους και χρήσης ηλεκτρονικών συσκευών ή των δεδομένων που είναι αποθηκευμένα σε αυτές. Ακόμα, έχουν αναφερθεί τέτοιου είδους επιθέσεις και στα πληροφοριακά συστήματα, κρατικών Αρχών ή Οργανισμών, εθνικής ασφάλειας, πτήσεων κ.λ.π.

Πριν όμως προχωρήσουμε στην αναγραφή πράξεων τέτοιου είδους, κρίνεται σκόπιμο να εξετασθεί αν υπάρχει ορισμός ή περιγραφή τους, βασικά στοιχεία αντιμετώπισης κάθε είδους παραβατικής συμπεριφοράς.

5.1β Ορισμός Και Περιγραφή Διαδικτυακών Παρατατικών Συμπεριφορών

Σύμφωνα με το άρθρο 79 του Ποινικού Κώδικα ¹³⁰, προκειμένου να αντιμετωπισθεί νομικά οποιαδήποτε άδικη πράξη πρέπει να έχουν εντοπισθεί προηγουμένως, το άτομο που τη διέπραξε, ο τόπος και ο χρόνος τέλεσής της, καθώς και η φύση και το είδος της πράξης. Πάνω σε αυτή τη βάση στηρίζεται όλο το νομοθετικό πλαίσιο αντιμετώπισης των συμβατικών αδικημάτων, εφόσον διαπράττονται από συγκεκριμένα άτομα, σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο.

Στο διαδικτυακό περιβάλλον ο εντοπισμός αυτών των στοιχείων είναι δυσκολότατος αν όχι αδύνατος, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του. Ορισμένα από αυτά τα χαρακτηριστικά, όπως η ανωνυμία και η παγκοσμιότητα, όπου ο τόπος και ο χρόνος χάνουν τη σημασία τους, έρχονται σε αντίθεση με τα αντίστοιχα για τα συμβατικά αδικήματα.

¹³⁰ http://www.eayth.gr/misc/pd_fek106_85.pdf

Κατά καιρούς, έχουν γίνει πολλές προσπάθειες να διατυπωθεί τουλάχιστον ο ορισμός των διαδικτυακών αδικημάτων, ώστε να καταστεί δυνατή η κάλυψη του τομέα περιγραφής τους. Πλην όμως, οι προσπάθειες αυτές προσκρούουν στις αντιδράσεις των δύο σχετικών προς το θέμα κύκλων, των νομικών και των επιστημόνων της πληροφορικής, ως προς τη χρησιμοποίηση του όρου «ηλεκτρονικό». Οι πρώτοι υποστηρίζουν την άποψη ότι, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ένα τέτοιου είδους αδίκημα, απαιτείται να υπάρχει αυστηρός προσδιορισμός των όρων, όπως συμβαίνει με τα συμβατικά αδικήματα, πράγμα σχεδόν αδύνατο λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του μέσου τέλεσης του αδικήματος. Οι δεύτεροι υποστηρίζουν, ότι ο όρος «ηλεκτρονικό» δεν παραπέμπει αποκλειστικά στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ή του διαδικτύου, εφόσον μπορεί να συμπεριλαμβάνει και οποιαδήποτε άλλη συσκευή, με ενσωματωμένες ίδιες ή παρόμοιες λειτουργίες ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή, όπως π.χ. τα κινητά τηλέφωνα.

Προς το παρόν, επικρατέστερος είναι ο ορισμός των Forester και Morrison που διατυπώθηκε το 1994, οι οποίοι απέδωσαν στα αδικήματα αυτά τον όρο «computer crime» (ηλεκτρονικό έγκλημα) και τα χαρακτηρίζουν ως «*μια εγκληματική πράξη στην οποία ο ηλεκτρονικός υπολογιστής χρησιμοποιείται ως το κυριότερο μέσο τέλεσής της*»¹³¹ Ο ορισμός αυτός θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και για τα διαδικτυακά αδικήματα, με την πρόσθεση της φράσης «με ή χωρίς την ύπαρξη δικτύωσης», ώστε να συμπεριληφθεί και το Διαδίκτυο.

Όσο δύσκολο είναι να διατυπωθεί ένας ορισμός τέτοιου είδους αδικημάτων, ακόμα περισσότερο δύσκολη είναι και η περιγραφή τους. Η συνεχής εξέλιξη και χρήση των εφαρμογών του Διαδικτύου, δημιουργεί κάθε φορά καινούργια προβλήματα. Συνεπώς, η απόπειρα περιγραφής διαδικτυακών παραβατικών συμπεριφορών δεν θα είχε το αναμενόμενο αποτέλεσμα, αφού δεν μπορεί να γενικευθεί ώστε να συμπεριλάβει όλες τις δυνατές περιπτώσεις ούτε να τις προβλέψει, όπως συμβαίνει με τα συμβατικά αδικήματα.

Τούτο γίνεται αντιληπτό και από τις διάφορες ορολογίες που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή των αδικημάτων αυτών. Στην ελληνική γλώσσα συνήθως χρησιμοποιούνται οι όροι «ηλεκτρονικό έγκλημα», «διαδικτυακό

¹³¹ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ.9-10

έγκλημα» και «έγκλημα στον κυβερνοχώρο», από τους οποίους ο πρώτος είναι γενικότερος και οι δεύτερος και τρίτος ειδικότεροι, αφού περιλαμβάνουν και το στοιχείο του διαδικτύου. Οι αντίστοιχοι διεθνείς όροι, διατυπωμένοι στην αγγλική γλώσσα, είναι e-crime (ηλεκτρονικό έγκλημα), cybercrime (έγκλημα στον κυβερνοχώρο), computer-crime (έγκλημα με ηλεκτρονικό υπολογιστή), internet related crime (έγκλημα σχετικό με το διαδίκτυο) και hitech-crime (έγκλημα υψηλής τεχνολογίας).¹³²

Κατά τη γνώμη μας, κρίνοντας καθαρά από τεχνολογικής πλευράς, ο όρος «έγκλημα στον κυβερνοχώρο» (cybercrime), είναι ο καταλληλότερος να χρησιμοποιηθεί για τη διατύπωση του ορισμού και της περιγραφής των συγκεκριμένων αδικημάτων, για τους εξής λόγους: Ο όρος «έγκλημα» χρησιμοποιείται γενικώς για την περιγραφή μιας πράξης ως άδικης, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 14 του Ποινικού Κώδικα.¹³³ Ο όρος «κυβερνοχώρος» μπορεί να αποδώσει την έννοια του χώρου διάπραξης άδικης πράξης, παρ' όλο που πρόκειται για εικονική πραγματικότητα, δημιούργημα της επιστήμης της Κυβερνητικής, η οποία ασχολείται με την επικοινωνία μηχανικών και ηλεκτρονικών συσκευών, είτε μεταξύ τους είτε μέσω του διαδικτύου.¹³⁴

Βέβαια σε ένα τέτοιο «χώρο» δεν υπάρχουν τα σταθερά σημεία που απαιτούνται για τον προσδιορισμό ενός τόπου, όπως είναι π.χ. οι διαστάσεις, τα καθορισμένα γεωγραφικά όρια ή τα σημεία προσανατολισμού. Υπάρχουν όμως αποτυπωμένες σε μαγνητικό υλικό οι πράξεις των χρηστών του Διαδικτύου, όπως η ανταλλαγή μηνυμάτων ή πληροφοριών, οι «επισκέψεις» σε ιστοσελίδες κ.λ.π. Η ανίχνευση των κινήσεων στο Διαδίκτυο μπορεί να αποκαλύψει πληροφορίες σχετικές με τον τόπο και το χρόνο, αλλά και την ταυτότητα του ατόμου.

Σαφώς υπάρχει θέμα με τη λέξη «χώρος», αλλά ίσως όσα προαναφέρθηκαν να δώσουν την αφορμή να παραχθεί μια νέα έννοιά της, ο χώρος του παγκόσμιου ιστού, μέσα στον οποίο δραστηριοποιούνται οι άνθρωποι και αποτυπώνεται σε μαγνητικό υλικό το σύνολο των πράξεών τους. Άλλωστε, τα αποτελέσματα των πράξεων γίνονται κάποια στιγμή ορατά και χειροπιαστά, λόγω των συνεπειών τους

¹³² Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ.9-10

¹³³ ΣΗΜ.: Άρθρο 14 παρ.1 Π.Κ. «Έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστή στο δράστη της, η οποία τιμωρείται από το νόμο».

¹³⁴ <http://www.eeei.gr/interbiz/articles/cyberspace.htm>

στους άλλους ανθρώπους, θετικών ή αρνητικών. Με βάση τα στοιχεία αυτά, μπορεί ο κυβερνοχώρος να εκληφθεί ως ένα είδος «συγκεκριμένου» χώρου, στοιχείο που πιθανόν να διευκολύνει τη σκέψη για την εξεύρεση λύσης στο πρόβλημα ορισμού και περιγραφής διαδικτυακών αδικημάτων.

Ως εναλλακτική πρόταση είναι ο όρος «έγκλημα υψηλής τεχνολογίας» (hitech-crime), για τους ίδιους λόγους, αν και κάπως περιορισμένους, εφόσον για τη διάπραξη των παραπάνω πράξεων απαιτείται η χρησιμοποίηση μόνο συσκευών υψηλής τεχνολογίας, δηλαδή εκείνων στις οποίες έχουν ενσωματωθεί προηγμένα ηλεκτρονικά υπολογιστών.

5.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ-ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

Από την έρευνα της έντυπης και ηλεκτρονικής σχετικής βιβλιογραφίας, προέκυψε ότι υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες διαδικτυακών αδικημάτων. Η μια κατηγορία αφορά σε αδικήματα που δεν υπήρχαν πριν από το διαδίκτυο, χαρακτηριζόμενα ως «γνήσια» και η άλλη σε αδικήματα που υπήρχαν από πριν, του κοινού Ποινικού Δικαίου όπως χαρακτηρίζονται, αλλά πλέον τελούνται με τη χρήση του διαδικτύου.¹³⁵ Στην κατηγορία των γνήσιων διαδικτυακών αδικημάτων, τα σοβαρότερα που μέχρι στιγμής έχουν εντοπισθεί, είναι τα ακόλουθα:

α) Κακόβουλες εισβολές σε δίκτυα, το λεγόμενο χάκινγκ (hacking) και η παραλλαγή του το κράκινγκ (craking). Η συγκεκριμένη παραβατική συμπεριφορά παρουσιάζει ορισμένες ιδιαιτερότητες, που θα καταβληθεί προσπάθεια να παρατεθούν όσο το δυνατόν πιο απλά.

Στην περίπτωση του χάκινγκ, οι επιτιθέμενοι (hacker), έχοντας άριστες γνώσεις προγραμματισμού, δικτύων ηλεκτρονικών υπολογιστών και διαδικτύου, εισχωρούν στο σύστημα χρησιμοποιώντας προγράμματα που αναπτύσσουν οι ίδιοι,

¹³⁵ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ.39 και <http://www.e-crime.gr/crime.htm> και http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1414&Itemid=0&langENENENEN

με στόχο απλώς να εντοπίσουν τα αδύνατα σημεία της ασφάλειάς του, για τα οποία, στη συνέχεια, ενημερώνουν τους άλλους χρήστες, επιδεικνύοντας ταυτόχρονα τις γνώσεις τους. Οι χάκερς υποστηρίζουν ότι κινούνται από αγαθές προθέσεις, αφού δημοσιοποιώντας τα αποτελέσματα των ενεργειών τους, βοηθούν τους χρήστες του διαδικτύου να αντιληφθούν τους κινδύνους που διατρέχουν, θεωρούν δηλαδή τον εαυτό τους σύγχρονους «Ρομπέν των δασών». Είναι όμως έτσι; Ασφαλώς όχι, εφόσον και μόνο το γεγονός ότι επιλέγουν την εισβολή για να επιτύχουν το σκοπό τους, τους κατατάσσει στο χώρο των παραβατών. Ακόμη, η δημοσιοποίηση του «έργου» τους μπορεί να τους χαρακτηρίσει ως συμμετέχοντες στη διάπραξη αδικημάτων από άλλους χρήστες, εφόσον τους προσφέρουν την γνώση και τα μέσα να τα πραγματοποιήσουν. Η περίπτωση του κράκινγκ μοιάζει με την προηγούμενη, εφόσον οι επιτιθέμενοι (crackers) προέρχονται από τους χάκερς, με τη διαφορά ότι δεν σταματούν στην επίδειξη γνώσεων αλλά χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα των ενεργειών τους για την πρόκληση βλάβης ή αποκόμιση κέρδους από τα συστήματα στα οποία επιτίθενται.

β) Επιθέσεις άρνησης εξυπηρέτησης, που αποσκοπούν στην αχρήστευση των πόρων του υπολογιστή (μνήμη, ταχύτητα επεξεργαστή, χωρητικότητα δίσκου κ.λ.π.), ώστε να παρεμποδισθεί η μετάδοση δεδομένων στο δίκτυο, η σύνδεση μεταξύ δυο σημείων π.χ. πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες ή η αλλοίωση της ποιότητας της προσφερόμενης στο χρήση υπηρεσίας.

γ) Διασπορά κακόβουλου λογισμικού, ένα από τα πιο διαδεδομένα αδικήματα που τελούνται στο χώρο του διαδικτύου, το οποίο λειτουργεί με τη διασπορά κακόβουλων κωδίκων

ηλεκτρονικών υπολογιστών, που σκοπό έχουν την πρόκληση ζημιάς ή την εισχώρηση στις συσκευές αυτές, προκειμένου να υποκλαπούν, αλλοιωθούν ή ακόμα και να διαγραφούν δεδομένα και προγράμματα. Μερικά από τα πιο γνωστά είδη κακόβουλου λογισμικού είναι οι ιοί (viruses), τα σκουλήκια (worms), οι

Εικόνα 26: Εικόνα σχετική με το χάκινγκ-hacking

Δούρειοι Ίπποι (trojan horses), οι φάρσες (trolls). Θεωρείται ότι οι δημιουργοί των κακόβουλων λογισμικών προέρχονται από το χώρο των κράκερς.

δ) Ανεπιθύμητη αλληλογραφία (spamming), η αποστολή δηλαδή σε χρήστες του διαδικτύου μεγάλης και ενοχλητικής ποσότητας διαφημιστικών, κυρίως, μηνυμάτων (spams) μέσω e-mails. Η εξεύρεση των ηλεκτρονικών διευθύνσεων επιτυγχάνεται είτε μέσω των καταλόγων των ηλεκτρονικών καταστημάτων, είτε με τη χρησιμοποίηση εξειδικευμένου λογισμικού που σαρώνει όλο το διαδίκτυο, είτε με υποκλοπή από τους καταλόγους των εταιρειών παροχής υπηρεσιών διαδικτύου (internet).

ε) Επιθέσεις σε διαδικτυακούς τόπους, οι οποίες πραγματοποιούνται από τους Βάνδαλους (vandals), με ποικίλα κίνητρα και στρέφονται κυρίως εναντίον κυβερνητικών Οργανισμών και Υπηρεσιών. Οι επιθέσεις αυτού του τύπου, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη αύξηση τελευταία, έχουν να κάνουν με διαγραφές από τον βάνδαλο σελίδων ή γραφικών και ανάρτηση δικών του με χιουμοριστικό ή προπαγανδιστικό περιεχόμενο στις περισσότερες περιπτώσεις.

στ) Πειρατεία ονομάτων χώρου. Με τον όρο «όνομα χώρου» (Domain name) εννοείται ο χώρος που καταλαμβάνει στο διαδίκτυο η διεύθυνση μιας ιστοσελίδας (Web site address), που μπορεί να έχει διάφορες καταλήξεις, όπως .com, .eu, .gr, .net, .org, .info, .biz, .de, .it, .es κ.λ.π., ανάλογα με τη χρήση και τη χώρα προέλευσης. Η χρήση του συγκεκριμένου χώρου κατοχυρώνεται στο όνομα εκείνου που δημιουργεί την ιστοσελίδα, αφού καταβάλει τέλος κατοχύρωσης σε εγκεκριμένο καταχωρητή, ο οποίος για την Ελλάδα είναι το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.)¹³⁶

Η εν λόγω επίθεση εμφανίσθηκε και άνησε στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του διαδικτύου, επειδή τότε οι χρήστες του νέου χώρου δεν είχαν ακόμη πλήρως οργανωθεί σχετικά με τη διασφάλιση της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων τους. Το γεγονός αυτό εκμεταλλεύτηκαν διάφοροι επιτήδριοι, οι οποίοι κατοχύρωναν για τον εαυτό τους τα ονόματα χώρων των διαδικτυακών τόπων διάσημων εταιρειών, με σκοπό να αποκομίσουν σημαντικά χρηματικά ποσά από την παραχώρηση της διεύθυνσης στην συγκεκριμένη εταιρεία. Σε περίπτωση άρνησης, αναρτούσαν στη

¹³⁶ http://portal.tee.gr/portal/page/portal/tptee/TPTEE_SUPPORT_TECH_2/domain

ιστοσελίδα της εταιρείας προσβλητικό υλικό, με αποτέλεσμα την πρόκληση σημαντικής ζημίας.

ζ) Phising και Pharming. Οι δύο αυτές ονομασίες είναι παραφράσεις των αγγλικών λέξεων fishing που σημαίνει ψάρεμα και farming που σημαίνει καλλιέργεια. Στην περίπτωση του Phising ο επιτιθέμενος μέσω αποστολής παραπλανητικών e-mails, με υποτιθέμενο αποστολέα τη Διεύθυνση ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης κάποιας Τράπεζας, επιτυγχάνει την απόσπαση (Phising=«ψάρεμα») προσωπικών στοιχείων του θύματος, π.χ. τον αριθμό της πιστωτικής ή της χρεωστικής του κάρτας, κωδικούς πρόσβασης κ.λ.π. Με τη μέθοδο Pharming, που είναι μια παραλλαγή του Phising και συνήθως διαπράττεται από χάκερς (hackers), ο δράστης, εκμεταλλευόμενος μια ευπάθεια στην υπηρεσία του Συστήματος Ονομάτων Χώρου (DNS), καταφέρνει να «εκτρέψει» τους επισκέπτες ιστοσελίδων συναλλαγών σε άλλες, χρησιμοποιώντας προγράμματα παρέμβασης στο λογισμικό του υπολογιστή τους. Στη γλώσσα των ειδικών ο όρος «ευπάθεια» χαρακτηρίζει κάποιο αδύνατο σημείο στην ασφάλεια του λειτουργικού συστήματος του ηλεκτρονικού υπολογιστή, που οφείλεται είτε σε λάθος κατά την αρχική δημιουργία της είτε σε πλημμελή ή ελλιπή συντήρηση και διαχείριση από τον τεχνικό-διαχειριστή του συστήματος (administrator). Με αυτόν τον τρόπο υποκλέπονται τα προσωπικά στοιχεία που καταχωρούν οι επισκέπτες για τις συναλλαγές τους, νομίζοντας ότι έχουν επισκεφθεί κάποια επίσημη ιστοσελίδα, ενώ στην πραγματικότητα τα καταχωρούν στην ιστοσελίδα του επιτήδειου. Το ίδιο αποτέλεσμα έχει και η αποστολή κακόβουλων προγραμμάτων μέσω e-mail, τα οποία αφού εγκατασταθούν αυτόματα στον υπολογιστή του θύματος, συλλέγουν και αποστέλλουν στον αποστολέα-θύτη τα στοιχεία που τον ενδιαφέρουν. Εξυπακούεται ότι τα οποία στη συνέχεια θα χρησιμοποιήσει για την τέλεση άλλων παράνομων πράξεων.

η) Πειρατεία λογισμικού, που αφορά στην αντιγραφή, αναπαραγωγή και διάθεση προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή με προστατευμένα πνευματικά δικαιώματα, χωρίς τη γραπτή συναίνεση του δημιουργού τους. Η αντιγραφή επιτυγχάνεται με cracking (=σπάσιμο), που απενεργοποιεί τους κωδικούς, τα κλειδιά ή οτιδήποτε άλλο χρησιμοποιείται για την προστασία των προγραμμάτων.

Στην άλλη κατηγορία, δηλαδή στα αδικήματα που προυπήρχαν αλλά ο τρόπος διάπραξής τους άλλαξε μορφή με τη χρήση του διαδικτύου, περιλαμβάνονται η απάτη, η κλοπή ταυτότητας, το ξέπλυμα χρήματος, η δυσφήμιση, η παραγωγή, αναπαραγωγή και διακίνηση πορνογραφικού υλικού, η διαδικτυακή τρομοκρατία, οι επιθέσεις παρενόχλησης. Στη συμβατική τους μορφή, λίγο-πολύ, είναι γνωστοί οι τρόποι δράσης των παραβατών, οπότε έχει ενδιαφέρον μια έρευνα των μεθόδων που χρησιμοποιούν στο νέο περιβάλλον, αυτό του διαδικτύου.

Η απάτη στον διαδικτυακό χώρο διαπράττεται με τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και αποτελεί μια από τις συχνότερες μορφές επιθέσεως, με σκοπό την απόσπαση χρηματικών ποσών ή προσωπικών στοιχείων συμπεριλαμβανομένων και αριθμών τραπεζικών λογαριασμών. Επαγγελματίες του είδους κατορθώνουν, με διάφορες δικαιολογίες κοινωνικού ή οικονομικού περιεχομένου, να πείσουν ανυποψίαστους ανθρώπους και να επιτύχουν το σκοπό τους. Η επίθεση αυτή μοιάζει εκ πρώτης όψεως με το «γνήσιο» αδίκημα Phishing και Pharming, όμως είναι κάπως πιο απλή -γι' αυτό και πιο αποτελεσματική- λόγω του τρόπου δράσης των επιτήδειων.

Δύο από τις πιο γνωστές μεθόδους απάτης με τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είναι η νιγηριανή επιστολή και το ισπανικό λόττο, που έχουν και οι δύο μοναδικό σκοπό την απόσπαση από τα θύματα χρηματικών ποσών ή προσωπικών στοιχείων.

Στην περίπτωση της νιγηριανής επιστολής ή νιγηριανής απάτης, το θύμα λαμβάνει στην ηλεκτρονική του διεύθυνση μια επιστολή, με αποστολέα κάποιον, υποτίθεται υπήκοο αφρικανικής χώρας -ενδεχομένως η πρώτη να προήλθε από «νιγηριανό υπήκοο», γι' αυτό και ονομάστηκε έτσι η απάτη- ο οποίος ζητεί την βοήθειά του (θύματος) ώστε να μεταφέρει αρκετά μεγάλο χρηματικό ποσό από τη χώρα του στο εξωτερικό, επικαλούμενος διάφορους προσωπικούς ή ανθρωπιστικούς λόγους (φυσικές καταστροφές, θάνατος γονέων, εμφύλιος πόλεμος κ.λ.π.). Επίσης, ο «αποστολέας», προκειμένου να γίνει πιστευτός, υπόσχεται ως αντάλλαγμα, την καταβολή μεγάλου μεριδίου από το προς μεταφορά ποσό, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Η βοήθεια που ζητείται είναι συνήθως ή η αναγραφή του «αποστολέα» ως συνδικαιούχου, σε υπάρχοντα τραπεζικό λογαριασμό του θύματος ή το άνοιγμα νέου, πάλι με συνδικαιούχο τον

«αποστολέα», τα υποτιθέμενα στοιχεία του οποίου αναγράφονται στην επιστολή. Βασιζόμενο στα παραπάνω δεδομένα («στοιχεία του αποστολέα» και οικονομικό αντάλλαγμα), το θύμα πείθεται και προχωρεί στην υλοποίηση της «βοήθειας. Αποτέλεσμα όλων αυτών των ενεργειών είναι να ανακαλύψει κάποια στιγμή ότι ο τραπεζικός του λογαριασμός έχει αδειάσει, εφόσον ο απατεώνας, έχοντας καταφέρει στο ενδιάμεσο διάστημα να του αποσπάσει χρηματικά ποσά με διάφορες δικαιολογίες, έχει προβεί στο κλείσιμό του, μεταφέροντας ταυτόχρονα όποιο ποσό έχει απομείνει σε δικό του λογαριασμό.

Στη δεύτερη περίπτωση, αυτής του ισπανικού ΛΟΤΤΟ που μοιάζει με εκείνη της νιγηριανής επιστολής, τα θύματα λαμβάνουν ηλεκτρονική επιστολή εκ μέρους δήθεν υψηλού στελέχους επίσημης ισπανικής εταιρείας διεξαγωγής τυχερών παιχνιδιών, με την οποία τους αναγγέλλεται ότι έχουν κερδίσει στο ΛΟΤΤΟ, ένα αρκετά σημαντικό ποσό, παραθέτοντας μάλιστα στην επιστολή τα αριθμητικά στοιχεία της διαδικασίας ανάδειξης του τυχερού και, προκειμένου να μεταφερθεί το κέρδος στον τραπεζικό λογαριασμό τους, τους ζητείται να αποστείλουν τα προσωπικά τους στοιχεία και τον αριθμό του λογαριασμού αυτού. Στο μεταξύ και αφού τα θύματα έχουν πεισθεί και έχουν ενεργήσει σύμφωνα με τις υποδείξεις, οι απατεώνες, επικαλούμενοι λόγους διαδικασίας, τους ζητούν συνεχώς την καταβολή ποσών, με το γνωστό, όπως στη νιγηριανή επιστολή, αποτέλεσμα.

Παρόμοιο είδος είναι και η απάτη με πιστωτικές κάρτες. Οι επιτιθέμενοι, χρησιμοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία, μπορούν να αποκτήσουν τον αριθμό της πιστωτικής κάρτας οποιουδήποτε κατόχου και να πραγματοποιήσουν αγορές μέσω διαδικτύου. Μέσω διαδικτύου μπορούν να αγοράσουν αριθμούς πιστωτικών καρτών που έχουν υποκλαπεί ή να χρησιμοποιήσουν εφαρμογές λογισμικού που δημιουργούν αυτόματα αριθμούς πιστωτικών καρτών και διατίθενται ελεύθερα στο διαδίκτυο.

Η κλοπή ταυτότητας είναι από τα πλέον σοβαρά διαδικτυακά αδικήματα. Οι επιτιθέμενοι αποκτώντας μια ταυτότητα, με διάφορους συμβατικούς ή ψηφιακούς τρόπους (κλοπή πορτοφολιού, υποκλοπή ενημερωτικών σημειωμάτων πιστωτικών καρτών, εισβολή σε βάσεις δεδομένων εταιρειών ή Οργανισμών κ.λ.π.), χρησιμοποιούν τα στοιχεία του κατόχου της, για κάθε παράνομη δραστηριότητα τόσο μέσω διαδικτύου, όσο και εκτός αυτού, όπως π.χ. δημιουργία και

χρησιμοποίηση πλαστών πιστωτικών καρτών για αγορές μέσω διαδικτύου ή υποβολή ψευδών φορολογικών δηλώσεων και, μέσω διαδικτύου, είσπραξη επιστροφής φόρου.

Το ξέπλυμα χρήματος είναι μια διαδικασία εξαφάνισης χρήματος που προέρχεται από παράνομες δραστηριότητες και πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους. Ένας από αυτούς είναι και το διαδίκτυο. Η δυνατότητα της ανωνυμίας που προσφέρει, διευκολύνει τους ενδιαφερόμενους, αφού μπορούν να πραγματοποιούν μέσω διαδικτύου, αγορές αγαθών σε μεγάλες ποσότητες ή να καταθέτουν μικροποσά σε λογαριασμούς που έχουν φροντίσει να ανοίξουν σε διαφορετικές Τράπεζες παγκοσμίως.

Από το χώρο της διαδικτυακής παραβατικής συμπεριφοράς, δεν θα μπορούσε να λείπει και η τρομοκρατία. Τα χαρακτηριστικά του διαδικτύου, όπως η ευκολία πρόσβασης, η ταχύτητα μετάδοσης και λήψης πληροφοριών, η ανωνυμία της επικοινωνίας, το φθινό κόστος, η μη ύπαρξη χρονικών και τοπικών ορίων κ.λ.π., άλλαξαν τον παραδοσιακό τρόπο τρομοκρατικών επιθέσεων. Με τη χρήση του διαδικτύου μπορούν πλέον να πραγματοποιηθούν επιθέσεις, από οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη, ταυτόχρονα, εναντίον πολλών στόχων και, με την παραβίαση συστημάτων ελέγχου, να επέλθουν καταστροφικά αποτελέσματα στις υποδομές χωρών, όπως είναι π.χ. οι τηλεπικοινωνίες, τα δίκτυα διανομής νερού ή οι ενεργειακές εγκαταστάσεις.

Οι επιθέσεις παρενόχλησης (cyberbullying) αφορούν σε εκφοβισμούς, απειλές, εκβιασμούς και όποιο άλλο είδος προκαλεί φόβο ή δυσφορία σε αυτόν που τις υφίσταται. Τέτοιου είδους συμπεριφορά υπήρξε και στο παρελθόν, πλην όμως η χρήση του διαδικτύου παρέχει τη δυνατότητα στους παρενοχλούντες να δρουν αμέσως και, εξυπακούεται, ανωνύμως, με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο ποσοστό των αδικημάτων αυτών να τελούνται πλέον μέσω διαδικτύου. Το σύνηθες πεδίο δράσης των παραβατών του είδους, είναι ο χώρος της κοινωνικής δικτύωσης και κυρίως το facebook, όπου όσοι έχουν εγγραφεί και αποκτήσει τον προσωπικό τους λογαριασμό (προφίλ), εκτός από ανταλλαγή μηνυμάτων ή προσωπικών πληροφοριών, μπορούν να αναρτήσουν φωτογραφίες τους ή βίντεο. Οι εξυπηρετήσεις αυτές παρέχουν τη δυνατότητα στους επιτήδειους να εκφοβίσουν, να εκβιάσουν, να βλάψουν γενικώς τους χρήστες της συγκεκριμένης δικτύωσης,

είτε με την εκμετάλλευση των προσωπικών πληροφοριών ή με την, κατάλληλη για τους σκοπούς τους, επεξεργασία των φωτογραφιών, χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα επεξεργασίας γραφικών Photoshop.

Η παραγωγή και διακίνηση πορνογραφικού υλικού υπήρχε και πριν την εμφάνιση του διαδικτύου, αλλά με ελεγχόμενο τρόπο, δηλαδή ήταν επιλογή του καθενός να το δει είτε σε ορισμένες κινηματογραφικές αίθουσες είτε στο σπίτι του, ενοικιάζοντας ή αγοράζοντας βιντεοκασσέτες με τέτοιο περιεχόμενο. Το διαδίκτυο όμως, εξαιτίας του τρόπου λειτουργίας του που έχει προαναφερθεί, συνετέλεσε στην ανεξέλεγκτη διάδοσή του, ώστε σήμερα να θεωρείται μάλιστα των σύγχρονων κοινωνιών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το φαινόμενο αυτό παίρνει τραγικές διαστάσεις όταν αφορά σε εκμετάλλευση και σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων. Οι εγκληματίες του είδους αυτού, γιατί περί εγκληματιών πρόκειται και μάλιστα του χειρίστου είδους, χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει το διαδίκτυο, έχουν στήσει μια άριστα οργανωμένη «επιχείρηση» προώθησης των «προϊόντων» τους, δεδομένου ότι η πρόσβαση στο υλικό αυτό δεν παρέχεται δωρεάν, αλλά απαιτείται η καταβολή εκ μέρους των χρηστών αρκετά μεγάλου ύψους ποσών, ιδίως όταν πρόκειται για παιδική πορνογραφία.

Εξαιτίας της παρουσίας παιδιών στο παράνομο αυτό «προϊόν», ας μας επιτραπεί να αφιερώσουμε περισσότερο χρόνο και χώρο στην ανάλυσή του. Το συγκεκριμένο έγκλημα παρουσιάζει ορισμένες ιδιομορφίες, που αφορούν στη σχέση θύτη-ανήλικου θύματος, στο ανήλικο θύμα ως χρήστη-καταναλωτή παράνομου προϊόντος και στον ενήλικα χρήστη-αγοραστή του υλικού. Δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, οι χρήστες του διαδικτύου δεν είναι εκείνα τα θύματα, που εν αγνοία τους δέχονται διαδικτυακές επιθέσεις κάθε είδους, αλλά οι θύτες και, θύματα είναι παιδιά, που πληγώνονται ανεπανόρθωτα τόσο σωματικά όσο και ψυχικά. Τα παιδιά εκτός από το να αποτελέσουν «μέσο» ικανοποίησης σεξουαλικών ορέξεων ενηλίκων, διατρέχουν και έναν άλλο, όχι τόσο ορατό, αλλά εξίσου σοβαρό και με καταστροφικές συνέπειες κίνδυνο, να μετατραπούν σε καταναλωτές πορνογραφικού υλικού. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος αφορά σε παιδιά εφηβικής ηλικίας, δηλαδή μεταξύ 11-15 ετών, αγόρια και κορίτσια, που είναι ικανότατοι χρήστες υπολογιστών και συχνοί επισκέπτες του διαδικτύου. Αν στην

ικανότητα προστεθούν και στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ηλικία τους, όπως η έντονη περιέργεια ή το ατίθασο του χαρακτήρα, είναι σίγουρο ότι μπορεί να πέσουν σε παγίδες του διαδικτύου, απλώς κάνοντας κλικ π.χ. πάνω μια αστεία φωτογραφία ή σ' ένα τίτλο του τύπου «το πιο περίεργο ζώο του κόσμου». Αυτό το κλικ θα τα μετατρέψει, φυσικά χωρίς τη θέλησή τους, σε καταναλωτές πορνογραφικού υλικού και θα σημαδέψει ανεξίτηλα τη σεξουαλική τους ωρίμανση, αφού όταν ανοίξουν τις φαινομενικά αθώες καταχωρήσεις, αποκαλύπτεται το πραγματικό περιεχόμενό τους.¹³⁷ Πέραν όμως από αυτά, δεν πρέπει να παραβλεφθεί ο ρόλος που παίζει και ο χρήστης-αγοραστής στη διάπραξη του εγκλήματος. Μήπως, η νομική αντιμετώπιση του προβλήματος πρέπει να στραφεί κυρίως προς τον παράγοντα αυτό, γιατί είναι εκείνος που ουσιαστικά το προκαλεί, εφόσον αγοράζει το προϊόν της παράνομης δραστηριότητας, έναντι διόλου ευκαταφρόνητου τιμήματος, μόνο και μόνο για να ικανοποιήσει την προσωπική του διαστροφή βλέποντάς το;

Η προστασία των παιδιών, άλλωστε, έχει προκαλέσει την παγκόσμια κινητοποίηση τόσο των αρμόδιων Αρχών όσο των απλών πολιτών, είτε μεμονωμένων είτε οργανωμένων σε ομάδες, που έχουν καταστεί αμείλικτοι διώκτες των εγκληματιών αυτών, χρησιμοποιώντας όσα και όποια μέσα έχουν στη διάθεσή τους για τον εντοπισμό και τη δίωξή τους.

Από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα και ραδιοτηλεοπτικά, έγιναν γνωστές δυο δράσεις, από τις οποίες οφείλεται σε πρωτοβουλία Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης και η άλλη στην Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας, για την ίδρυση και την αποστολή της οποίας γίνεται λόγος σε επόμενο κεφάλαιο.

Η «Terre des Hommes International Federation»¹³⁸, είναι Διεθνής Ομοσπονδία δέκα εθνικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, με αποστολή τη διεκδίκηση, προώθηση και ανάπτυξη των δικαιωμάτων των παιδιών, χωρίς φυλετικές, θρησκευτικές, πολιτικές, πολιτιστικές διακρίσεις ή διακρίσεις με βάση το φύλο. Η πρωτοβουλία της εν λόγω Μ.Κ.Ο., πραγματοποιήθηκε με τη δημιουργία ενός ψηφιακού «κοριτσιού» με το όνομα Σουίτυ (Sweety), ηλικίας περίπου 10 ετών,

¹³⁷ http://artemis.cslab.ntua.gr/el_thesis/artemis.ntua.ece/DT2013-0020/DT2013-0020.pdf

¹³⁸ <http://www.terredeshommes.org>

από τις Φιλιππίνες, «διατεθειμένης» να ικανοποιήσει το πάθος των «συνομιλητών» της. Η «Σουίτυ» αφού περιηγήθηκε στα chat rooms ανά την υφήλιο, κατόρθωσε να εντοπίσει και να συλλέξει τα στοιχεία χιλίων ανδρών από τους είκοσι χιλιάδες, διαφόρων ηλικιών, που νόμιζαν ότι επικοινωνούσαν μαζί της, ενώ στην πραγματικότητα επικοινωνούσαν με την Οργάνωση. Τα στοιχεία αυτά παραδόθηκαν στην Ιντερπόλ, για τα περαιτέρω, η οποία ενημερώθηκε ταυτόχρονα από την Οργάνωση, ότι είναι διατεθειμένη να θέσει στη διάθεσή της τη διαδικτυακή τεχνολογία που έχει αναπτύξει¹³⁹. Η άλλη δράση αντιμετώπισης του φαινομένου της κατοχής και διακίνησης παιδικής πορνογραφίας μέσω διαδικτύου, αφορά στη διαδικτυακή αστυνομική επιχείρηση, με την κωδική ονομασία «HYDRA», που αναπτύχθηκε σε παγκόσμια εμβέλεια και ολοκληρώθηκε από την Υπ/νση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Σύμφωνα με το, από 15-5-2014, Δελτίο Τύπου του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, που βρίσκεται αναρτημένο στον επίσημο ιστότοπο του Σώματος (www.astynomia.gr), η επιχείρηση αυτή διήρκεσε επτά μήνες και πλέον, είχε δε ως αποτέλεσμα τον εντοπισμό των ηλεκτρονικών ιχνών 78 παιδόφιλων σε 32 χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας.

Ανάλογη δράση και αποτελέσματα έχει και η επιχείρηση «Ζέπελλιν» της Υπηρεσίας αυτής, σύμφωνα με το, από 28-7-2014, σχετικό δελτίου τύπου που έχει αναρτηθεί στον επίσημη ιστοσελίδα της Υποδιεύθυνσης¹⁴⁰. Ιδιαίτερης σημασίας και αξιοπρόσεκτη είναι, κατά τη γνώμη μας, η εμβληματική επιλογή της λέξης HYDRA (Ύδρα), ως κωδικής ονομασίας της επιχείρησης αυτής, που παραπέμπει στο μύθο της Λερναίας Ύδρας, που, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ήταν ένα τεράστιο και νερόφιδο με εννιά κεφάλια, αθάνατο αφού, αν κοβόταν ένα κεφάλι, φύτρωναν στη θέση του άλλα δύο¹⁴¹. Το ίδιο συμβαίνει, δυστυχώς, με το φαινόμενο της παιδικής πορνογραφίας, που συνεχώς παρουσιάζονται νέα και περισσότερα κρούσματα, στη θέση εκείνων που έχουν αντιμετωπισθεί.

139

<http://www.matrix24.gr/2013/11/%CF%85%CF%80%CF%8C%CF%80%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1-%CF%88%CE%AC/>

140

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=40295&Itemid=529&lang=

¹⁴¹ www.ebooks.edu.gr - Διαδραστικά σχολικά βιβλία-Βιβλίο Ιστορίας Γ' δημοτικού, Ενότητα 2-Βιβλίο μαθητή.

Εκτός όμως από τις επιχειρήσεις που αναπτύσσονται με πρωτοβουλία της Υπηρεσίας αυτής, όπως η HYDRA, συμμετέχει μαζί με τις περισσότερες ευρωπαϊκές διωκτικές αρχές, χρησιμοποιώντας το λογισμικό με την κωδική ονομασία «ΑΡΑΧΝΗ» που δημιουργήθηκε από το F.B.I., στη μεγαλύτερη διαδικτυακή επιχείρηση παγκοσμίως εναντίον των παιδόφιλων, την οποία οι Αμερικανοί έχουν ονομάσει «operation Fair Play»¹⁴².

Φυσικά, υπάρχουν και άλλες μορφές διαδικτυακών αδικημάτων, αλλά θεωρήθηκε χρήσιμο να αναφερθούν και, κατά κάποιο τρόπο, αναλυθούν, εκείνες που διαπράττονται πιο συχνά και μπορεί στόχο τους να αποτελέσει ακόμα και ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής οικιακής χρήσεως.

Εκτός όμως από τα διαδικτυακά αδικήματα υπάρχει και ένας άλλος τομέας που προκαλεί νομικά ζητήματα στο Διαδίκτυο και κατ' επέκταση στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Ο τομέας αυτός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ακριβώς ως αδίκημα, αλλά ως εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η Κοινωνία αυτή, μεταξύ των οποίων είναι η απουσία της έννοιας «χώρος», που, όπως έχει πολλές φορές αναφερθεί, αποτελεί μια από τις βασικές προϋποθέσεις εφαρμογής της νομοθεσίας.

Μια τέτοια περίπτωση, είναι η δημιουργία κέντρων άσκησης παράνομων δραστηριοτήτων, κυρίως οικονομικής φύσεως, σε εξωτερικά νησιά, επί το πλείστον, του Ειρηνικού Ωκεανού, που αναπτύσσονται μέσω της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Η επιλογή των νησιών, αν και καλύπτουν τον όρο «χώρος», οφείλεται στο γεγονός ότι, συνήθως, δεν δεσμεύονται από διεθνείς συμβάσεις. Έτσι, συχνά γίνεται λόγος για φορολογικούς παραδείσους, που αν και διαθέτουν δική τους σημαία, εκδίδουν διαβατήρια ή απονέμουν ιθαγένεια γιατί όπως υποστηρίζουν είναι αυτόνομα κράτη κ.λ.π., ουσιαστικά οφείλουν την

¹⁴²<http://www.kalamadata.gr/%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%A9%CE%A3%CE%97/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/2319-%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%9D-%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A7%CE%9D%CE%97%CE%A3-%CE%9F%CE%99-%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%9F%CE%A6%CE%99%CE%9B%CE%9F%CE%99>

αναγνωρισιμότητά τους κυρίως στον κυβερνοχώρο, επειδή μέσω αυτού διεξάγουν, κυρίως, διεθνείς οικονομικές δραστηριότητες πολύ μεγάλης αξίας.

Η άλλη περίπτωση αφορά σε τέτοιου είδους δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν και σε χώρους χωρίς κρατική εξουσία, όπως π.χ. στη ανοικτή θάλασσα, αρκεί να βρεθεί το κατάλληλο σημείο. Δεν πρόκειται για προϊόν επιστημονικής φαντασίας, αλλά για πραγματικό συμβάν που ονομάζεται «Πριγκιπάτο της Χώρας της Θάλασσας» (Principality of Sealand). Το «πριγκιπάτο» «ιδρύθηκε» το Σεπτέμβριο του 1967, από τον Άγγλο Πάντυ Ρού Μπέιτς, πρώην ταγματάρχη και ραδιοφωνικό παραγωγό πάνω σε μια εγκαταλελειμμένη πλατφόρμα, που βρίσκεται στη Βόρεια Θάλασσα, ανάμεσα στην Αγγλία και την Ολλανδία, σε απόσταση δέκα (10) χιλιομέτρων περίπου από τη βρετανική ακτή Σάλφολκ (Sulfolk). Η πλατφόρμα αυτή, γνωστή με το όνομα «Roughs Tower», είχε κατασκευασθεί από το βρετανικό στρατό την άνοιξη του 1941, ως φρούριο προστασίας της Αγγλίας από τις γερμανικές αεροπορικές επιθέσεις, εξοπλισμένο με ένα δυνατό αντιαεροπορικό όπλο και δύναμη διακοσίων (200) στρατιωτών.

Εικόνα 27: Πλατφόρμα «Principality of Sealand»

Το 1968 επιχειρήθηκε από τη βρετανική κυβέρνηση η νομική διεκδίκηση της «έκτασης» δίπλα από την πλατφόρμα, με την αποστολή ενός συνεργείου που θα τοποθετούσε μια σημαδούρα. Ο Μπέιτς έδωσε το συνεργείο με πυροβολισμούς, αλλά ακολούθησε η διεκδίκηση από τη δικαστική οδό αυτή τη φορά. Η διαδικασία αυτή πάλι δεν έφερε αποτέλεσμα, αφού, σύμφωνα με την απόφαση που εκδόθηκε, η βρετανική κυβέρνηση δεν είχε δικαιοδοσία διεκδίκησης, αφού η πλατφόρμα

βρίσκεται σε απόσταση τριών (3) ναυτικών μιλίων έξω από τα χωρικά ύδατα της Βρετανίας.

Κατόπιν αυτών και μετά από λίγους μήνες, ο Μπέιτς προχώρησε στην ίδρυση του «κράτους» του με το όνομα Πριγκιπάτο της Χώρας της Θάλασσας (Principality of Sealand), ανακηρύσσοντας τον εαυτό του πρίγκιπα. Στη συνέχεια παρουσίασε το Σύνταγμα του «κράτους» του, αποτελούμενο από επτά άρθρα, τη σημαία, το νόμισμα, τα διαβατήρια και τον εθνικό ύμνο, χωρίς λόγια αλλά με τίτλο «E Mare Libertas» (Από τη θάλασσα Ελευθερία). Ο τίτλος του εθνικού ύμνου αποτελεί και το μότο αυτού του «κράτους», που διοικείται από το 1974, με καθεστώς συνταγματικής μοναρχίας και πρωθυπουργό τον Αλεξάντερ Άκενμπαχ. Ακόμα, διαθέτει γραμματόσημο, ταχυδρομική και ηλεκτρονική διεύθυνση στο Διαδίκτυο (www.sealandgov.org), καθώς και ηλεκτρονική εφημερίδα (www.sealandnews.com).

Το 1978 ο «πρίγκιπας» αντιμετώπισε και πραξικόπημα που είχε οργανωθεί από τον πρωθυπουργό και κάποιους υπηκόους του, κυρίως γερμανικής και ολλανδικής καταγωγής και εκδηλώθηκε σε χρονικό διάστημα που απουσίαζε. Εντούτοις, κατάφερε να ανακαταλάβει την εξουσία, εξαπολύοντας αντεπίθεση με ελικόπτερα και τη βοήθεια απόστρατων ενόπλων. Αποτέλεσμα της όλης επιχείρησης ήταν να οδηγηθούν στη φυλακή οι στασιαστές και στη συνέχεια να απελαθούν, πλην ενός Γερμανού δικηγόρου, που παρέμεινε στη φυλακή, αφού είχε καταδικαστεί σε ισόβια δεσμά ή σε χρηματική ποινή 35.000 λιρών, για έσχατη προδοσία, λόγω του ότι διέθετε διαβατήριο του κράτους αυτού. Διπλωματικές διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και του «Πριγκιπάτου» κατέληξαν στην απελευθέρωση του Γερμανού δικηγόρου, με τον όρο της αναγνώρισης από τη Γερμανία του μορφώματος αυτού ως κράτους. Τη διπλωματική αυτή κίνηση της Γερμανίας εκμεταλλεύτηκε ο πρώην πρωθυπουργός του «πριγκιπάτου», για τον σχηματισμό στο έδαφός της «εξόριστης κυβέρνησης» με αρχηγό τον υπουργό του Γιοχάνες Σέιγκερ από το 1989, θεωρώντας τη ως αναγνώριση του «κράτους» και έναρξη διπλωματικών σχέσεων.

Άλλη μια περιπέτεια που αντιμετώπισε η οικογένεια Μπέιτς ήταν ο κίνδυνος εμπλοκής της σε σκάνδαλο αγοραπωλησίας όπλων αξίας 50.000.000 στην παράνομη κυβέρνηση της Ρουάντα. Ο κίνδυνος αυτός εμφανίστηκε όταν ο

δολοφόνος του Ιταλού σχεδιαστή μόδας Τζιάνι Βερσάτσε αυτοκτόνησε σε σκάφος, του οποίου ο ιδιοκτήτης του κατείχε διαβατήριο του «Πριγκιπάτου». Το γεγονός αυτό οδήγησε στην αποκάλυψη κυκλώματος αγοραπωλησίας όπλων, που χρησιμοποιούσε διαβατήρια του ενλόγω «κράτους». Τελικά ο κίνδυνος αποσοβήθηκε, ενώ ανακλήθηκαν όλα τα διαβατήρια που, όπως διαπιστώθηκε, κατείχαν εμπλεκόμενοι και σε άλλες εγκληματικές υποθέσεις.

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες της ιδιότυπης αυτής χώρας -για την ακρίβεια, της «δυναστείας Μπέιτς» (συνεχίζει να κυβερνά με επικεφαλής πλέον τον «πρίγκηπα Μιχαήλ», γιό του «ιδρυτή»)- δεν είναι και τόσο γνωστές, εντούτοις διαθέτει σημαντικό αλιευτικό στόλο, είναι αφορολόγητη ζώνη, αποτελεί ελεύθερο χώρο για κάθε είδους τυχερά παιχνίδια και πωλεί ακόμα και τίτλους ευγένειας. Το σημείο που βρίσκεται ευνοεί ιδιαίτερα της τηλεπικοινωνίες και λόγω αυτού από την χώρα-πλατφόρμα εκπέμπουν ένας ψηφιακός ραδιοφωνικός σταθμός και μερικά δορυφορικά κανάλια, καταβάλλοντας φυσικά αντίτιμο.

Οι κάτοικοι του «πριγκιπάτου» είναι ελάχιστοι, οι υπήκοοι όμως, δηλαδή αυτοί που τους έχει «απονεμηθεί» ιθαγένεια, ανέρχονται σε αριθμό πέραν των εκατό χιλιάδων και είναι κυρίως επιχειρηματίες. Πολλοί από αυτούς, σύμφωνα με το προαναφερόμενο Σύνταγμα, μπορούν να διαθέτουν και δεύτερη ιθαγένεια, που σημαίνει ότι η μόνιμη διαμονή τους βρίσκεται στο κράτος καταγωγής τους.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την απήχηση που έχει στους χρήστες του Διαδικτύου, δεν αποκλείεται στο μέλλον το υποτυπώδες αυτό κράτος να απολαύσει της πλήρους διεθνούς αναγνώρισής του¹⁴³.

Δίκαια τώρα μπορεί κάποιος να αναρωτηθεί, πώς οι παραπάνω περιπτώσεις δημιουργούν νομικά ζητήματα στο Διαδίκτυο και γενικά στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η απάντηση είναι ότι σε τέτοιου είδους χώρους, μπορεί όποιος θέλει να εγκαταστήσει την εικονική έδρα της δραστηριότητάς του, δημιουργώντας απλώς μια ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο. Ο λόγος που γίνεται αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι εκεί δεν ισχύουν διεθνείς συμβάσεις, όπως σε οποιαδήποτε άλλη Χώρα, οπότε δεν υπάρχει τοπικός ή διεθνής έλεγχος, ούτε ισχύουν κανόνες δικαίου για ορισμένες συμπεριφορές στον κυβερνοχώρο. Με αυτό τον τρόπο,

¹⁴³ Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Οκτώβριος 2012, σ. 137-139

αναπτύσσονται ελεύθερα κυρίως παράνομες δραστηριότητες, όπως το ξέπλυμα μαύρου χρήματος ή κέντρα από τα οποία εξαπολύονται διαδικτυακές επιθέσεις κάθε είδους και μορφής κ.λ.π.

5.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν αυτών, προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι το Διαδίκτυο, εκτός της διευκόλυνσης και ταχύτητας που προσφέρει σε κάθε έκφανση της ανθρώπινης δραστηριότητας, έχει και πτυχές που προκαλούν θέματα νομικής φύσεως. Τα θέματα αυτά αφορούν σε επιθέσεις ή απειλές κατά της ασφάλειας των πληροφοριακών συστημάτων ή των προσωπικών δεδομένων γενικώς, αλλά πάνω από όλα σε επιθέσεις που πληγώνουν τα σώματα και τις ψυχές παιδιών.

Οι επιθέσεις, όροι όπως χάκερ, χάκινγκ, σπαμ, ιοί κ.λ.π., που έχουν εισβάλει στην καθημερινότητα του κόσμου, θυμάτων και μη, έχουν δημιουργήσει ένα δυσάρεστο περιβάλλον, αντίθετο με την πραγματική σημασία του Διαδικτύου, που είναι η παγκόσμια επικοινωνία και πληροφόρηση.

Επίσης διαπιστώνεται ότι δεν έχει τέλος η εκμετάλλευση από επιτήδειους των δυνατοτήτων του κυβερνοχώρου. Η κατάσταση αυτή, αργά ή γρήγορα, θα οδηγήσει τα κράτη σε λήψη μέτρων διόλου ευχάριστων τόσο γι' αυτούς όσο και για εκείνους που χρησιμοποιούν το μέσο αυτό με επικοινωνιακό τρόπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

(COMPUTER FORENSICS)

6.1α ΓΕΝΙΚΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 79 του Ποινικού Κώδικα¹⁴⁴, προκειμένου να αντιμετωπισθεί νομικά οποιαδήποτε άδικη πράξη πρέπει να έχουν εντοπισθεί προηγουμένως, το άτομο που τη διέπραξε, ο τόπος και ο χρόνος τέλεσής της, καθώς και, μεταξύ άλλων, η φύση και το είδος της πράξης. Τα στοιχεία αυτά βέβαια αφορούν στη διάπραξη συμβατικών αδικημάτων και η συλλογή, ο έλεγχος και η ερμηνεία του σχετικού αποδεικτικού υλικού είναι έργο της Ανακριτικής. Η Ανακριτική αποτελεί κλάδο της εγκληματολογικής επιστήμης και το αποτέλεσμα του έργου της θα οδηγήσει στην αποκάλυψη του δράστη και θα χρησιμοποιηθεί σε ποινική δίκη συμβατικών αδικημάτων.

Στο Διαδίκτυο τα πράγματα περιπλέκονται και δυσκολεύουν, κάτι που οφείλεται κυρίως στο τρόπο λειτουργίας του. Αρχεία δεδομένων, πληροφορίες, απόψεις, σκέψεις, διακινούνται στον αέρα της υφηλίου με ασύλληπτη ταχύτητα, απλώς με το πάτημα ενός πλήκτρου στο πληκτρολόγιο του υπολογιστή ή με ένα κλικ του «ποντικιού». Οι δυνατότητες που παρέχει το Διαδίκτυο σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, αποτελούν πρόκληση για τη διάπραξη αδικημάτων, τη στιγμή μάλιστα που δεν απαιτείται η φυσική παρουσία του επιτιθέμενου στον τόπο τέλεσης του αδικήματος, καθώς μπορεί να το κάνει από το σπίτι ή από το χώρο εργασίας του, αρκεί να είναι συνδεδεμένος ο υπολογιστής του με το Διαδίκτυο. Ακόμα, στο Διαδίκτυο διατίθενται ελεύθερα εφαρμογές λογισμικού, που διευκολύνουν την εισβολή σε υπολογιστικά συστήματα και την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών επιθέσεων, εναντίον στόχων που βρίσκονται σε

¹⁴⁴ http://www.eayth.gr/misc/pd_fek106_85.pdf

οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη και που συνήθως είναι υπολογιστικά συστήματα επιχειρήσεων ή Οργανισμών ακόμα και Αρχών¹⁴⁵.

Επομένως ο εντοπισμός ατόμου, τόπου και χρόνου διάπραξης κάποιας δυσάρεστης συμπεριφοράς ή η περιγραφή της φύσης και του είδους της, είναι εξαιρετικά δύσκολο να πραγματοποιηθεί, εφόσον μπορεί ο καθένας να χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο όπως θέλει, με όποιο τρόπο θέλει, από όποιο σημείο του πλανήτη βρίσκεται, με την πεποίθηση ότι δεν διατρέχει οποιουδήποτε είδους κίνδυνο. Είναι όμως τα πράγματα έτσι; Θα διαπιστωθεί στη συνέχεια.

Επίσης, η συνεχής εξέλιξη της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου, έχει δημιουργήσει και άλλους παράγοντες που δυσκολεύουν περαιτέρω το έργο της ανίχνευσης και αντιμετώπισης παραβατικών συμπεριφορών. Κατά τον καθηγητή Peter Sommer, τέτοιοι παράγοντες είναι, *«η αύξηση σε χρήση και ισχύ των προσωπικών Η/Υ, η κίνηση στο σχεδιασμό των εταιρικών υπολογιστικών συστημάτων μακριά από τον κεντρικό μονολιθικό υπολογιστή προς την πολλαπλότητα μικρότερων αλλά ισχυρών μηχανημάτων τα οποία αλληλεπιδρούν και αλληλοσυνδέονται σε μία μορφή που ονομάζεται κατακεντρωμένη επεξεργασία, και η αύξηση δικτύων, τόσο των ιδιωτικών όσο και, στη μορφή του Διαδικτύου, παγκοσμίως δημοσίων. Όλες αυτές οι αλλαγές είχαν αντίκτυπο όχι μόνο στο τι θα μπορούσαν να μεταφέρουν οι υπολογιστές στους ιδιοκτήτες τους, αλλά και στους τύπους των αποδείξεων τις οποίες μπορεί να βρει κανείς εκεί μέσα»¹⁴⁶*. Από το συνδυασμό όλων των προαναφερομένων δεδομένων προέκυψε η ανάγκη διαμόρφωσης της Δικαστικής των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, όπως μεταφράζεται στα ελληνικά ο όρος «Computer Forensics». Η Δικαστική των Υπολογιστών είναι ένας νέος και συνεχώς αναπτυσσόμενος κλάδος που υπάγεται στην ανακριτική επιστήμη, για την οποία γίνεται λόγος στην αρχή του παρόντος Κεφαλαίου και ασχολείται με τη συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού που είναι απαραίτητο για μια ποινική δίκη σχετική με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και κατ' επέκταση το Διαδίκτυο. Επομένως, εφόσον η Δικαστική των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, έχει το ίδιο αντικείμενο με την Ανακριτική, αλλά σε

¹⁴⁵ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ.11-12.

¹⁴⁶ Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Οκτώβριος 2012, σ.145

σχέση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, είναι ορθότερο να ονομάζεται «Ανακριτική των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών»¹⁴⁷.

Όπως προαναφέρθηκε, έργο της Δικαστικής των Η/Υ είναι η αναγνώριση, διατήρηση, ανάλυση και παρουσίαση ψηφιακών αποδείξεων, αλλά με τρόπο που να είναι αποδεκτές από τα δικαστήρια. (Βλαχόπουλος, σ.158 με αναφορά σε Mc Kenmish, 1999) Αυτό σημαίνει ότι το αποδεικτικό υλικό μιας παραβατικής συμπεριφοράς, είτε αυτό είναι κρυμμένο σε Η/Υ, είτε στις δαιδαλώδεις διαδρομές του Διαδικτύου, είτε σε οποιοδήποτε άλλο μέσο αποθήκευσης δεδομένων (φλασάκια, CDs, DVDs, εξωτερικοί δίσκοι κ.λ.π.), πρέπει να τεκμηριωθεί νομικά και επιστημονικά ώστε να αποδειχθεί η αλήθεια. Παράλληλα, μέχρι το τέλος της δικαστικής διαδικασίας, πρέπει το υλικό αυτό να παραμείνει αναλλοίωτο και να παρέχεται η διαβεβαίωση ότι δεν έγινε κάποια παράλειψη, με αποτέλεσμα την καταστροφή αποδείξεων ενοχής ή αθωότητας του παραβάτη¹⁴⁸.

6.2 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Στη Δικαστική των Η/Υ χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές, εκτός Διαδικτύου ή μέσω αυτού, προκειμένου να συγκεντρωθεί το αποδεικτικό υλικό.

Αμέσως μόλις γνωστοποιηθεί κάποιο συμβάν, η πρώτη τεχνική εκτός Διαδικτύου αφορά στην κατάσχεση του εξοπλισμού πληροφορικής που βρίσκεται τον τόπο του συμβάντος, αφού προηγουμένως φωτογραφηθεί ο Η/Υ επιτόπου και καταγραφούν με ακρίβεια όλα τα εξωτερικά μέσα αποθήκευσης δεδομένων (π.χ. εξωτερικοί σκληροί δίσκοι, συσκευές USB, CDs κ.λ.π.), τα καλώδια και συνδέσεις τους, καθώς και ο χρόνος που σημειώθηκε το συμβάν, όπως εμφανίζεται στο εσωτερικό ρολόι του υπολογιστή.

Επίσης, όσο πιο σύντομα γίνεται, αν είναι δυνατόν αμέσως μετά την κατάσχεση και πριν απενεργοποιηθεί ο υπολογιστής, πρέπει να δημιουργηθεί ακριβές αντίγραφο κάθε σκληρού δίσκου σε εξωτερική συσκευή, διαδικασία που ονομάζεται «νομική αναπαράσταση». Η διαδικασία αυτή αποβλέπει στην αποτροπή του ενδεχόμενου μόλυνσης των αποθηκευμένων δεδομένων, οφειλόμενη στην αλλοίωσή τους, που μπορεί να συμβεί ακόμα και από την απενεργοποίηση ή

¹⁴⁷ Α. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ Μ.Μ.Ε., Οκτώβριος 2012, σ. 145, με παραπομπή σε «Σ. Αλεξιάδης, Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2006 σ.34»

¹⁴⁸ Κ. Βλαχόπουλος, Ηλεκτρονικό Έγκλημα, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ.158

ενεργοποίηση του Η/Υ. Μεταξύ των ουσιαστικών πλεονεκτημάτων που παρέχει η αντιγραφή σκληρού δίσκου είναι ότι δεν καταγράφονται μόνο τα εμφανή αρχεία, αλλά και μέρη του δίσκου που περιέχουν και άλλες χρήσιμες πληροφορίες (π.χ. ονόματα ή μεγέθη αρχείων, καταγραφές ώρας και ημερομηνίας). Ακόμα με τη μέθοδο αυτή μπορούν να ανακτηθούν και διαγραμμένα αρχεία ή τμήματά τους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος ανάκτησης. Χάρη σε εφαρμογές ασφαλείας που είναι ενσωματωμένες στα λειτουργικά συστήματα των σύγχρονων υπολογιστών, εμποδίζεται η τυχαία ή κατά λάθος διαγραφή αρχείων, τα οποία πολλές φορές. Αν, δηλαδή, επιλεγεί κάποιο αρχείο για διαγραφή, το περιεχόμενό του θα παραμείνει μέχρι η περιοχή που καταλάμβανε να καλυφθεί από νέο αρχείο. Η ίδια διαδικασία τηρείται και για τις περιπτώσεις συμβάντων σε μεγάλες εταιρείες ή Οργανισμούς, αλλά υπό διαφορετικές συνθήκες. Οι συνθήκες αυτές έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι σε ένα τέτοιο περιβάλλον υπάρχουν πολλοί Η/Υ που λειτουργούν σε συγκεκριμένα τμήματα ή σε όλο το χώρο και συχνά συνδέονται σε ευρύ δίκτυο, οπότε, για τη διαδικασία «αναπαράστασης», πιθανόν να ζητηθεί η βοήθεια κάποιου υπαλλήλου, που δεν κινεί υποψίες και έχει τις απαιτούμενες γνώσεις.

Αν κατά την έρευνα προκύψει ότι κάποια στοιχεία προέρχονται από το Διαδίκτυο, οι πηγές τους μπορούν να αναζητηθούν, εκτός από τον Η/Υ του υπόπτου και, από τον Πάροχο Διαδικτύου που έχει επιλέξει, όπου βρίσκεται καταγεγραμμένο το ιστορικό επικοινωνιών, από δεδομένα που βρίσκονται σε απομακρυσμένους ιστοτόπους, ακόμα και από το ιστορικό κλήσεων που διατηρεί η εταιρεία τηλεφωνίας την οποία χρησιμοποιεί ο ύποπτος.

Άλλη μια μέθοδος συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, είναι η παρακολούθηση της κυκλοφορίας στο Διαδίκτυο κατά τη διαμετακόμιση, που, μερικές φορές, αναφέρεται ως «μύρισμα» («sniffing»). Η διαδικασία αυτή είναι αρκετά δύσκολη επειδή σχετίζεται με την «ανταλλαγή πακέτων¹⁴⁹», τον βασικό τρόπο λειτουργίας του Διαδικτύου. Η συλλογή, λοιπόν, στοιχείων με τη χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου μπορεί να δημιουργήσει πρακτικά προβλήματα, επειδή, σύμφωνα με τον Peter Sommer «σε ορισμένα σημεία κατά μήκος της

¹⁴⁹ Με τον όρο «πακέτο» εννοείται, ότι κάθε μήνυμα, πριν σταλεί στον κυβερνοχώρο, «σπάει» σε κομμάτια που το καθένα περιέχει πληροφορίες για την προέλευση, τον προορισμό και το περιεχόμενό του. Τα κομμάτια αυτά, όταν φθάσουν στον προορισμό τους, επανασυναρμολογούνται.

διαδρομής θα υπάρχει συντριπτική ποσότητα διαδικτυακής κυκλοφορίας και δεν θα μπορέσουμε να την επεξεργαστούμε προκειμένου να εντοπίσουμε το αντικείμενο που ψάχνουμε• επίσης, σε κάθε περίπτωση, είναι θεμελιώδες για τον σχεδιασμό του Διαδικτύου το ότι, ακόμη και με τη μεταφορά ενός απλού ηλεκτρονικού μηνύματος, τα επιμέρους πακέτα μπορεί να ακολουθήσουν εντελώς διαφορετικές διαδρομές, δημιουργώντας έτσι το ενδεχόμενο να μην καταφέρουμε να απομονώσουμε όλη την σχετική κυκλοφορία». Αυτό σημαίνει ότι, προκειμένου η σχετική έρευνα να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα, πρέπει να εστιάζεται σε συγκεκριμένο σημείο του δικτύου, όσο πιο κοντινό στον αποστολέα ή τον παραλήπτη του μηνύματος¹⁵⁰.

6.3 ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Στην προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκαν τεχνικές συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία η Δικαστική των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών θα ερευνήσει ώστε να αποκαλυφθεί η αλήθεια.

Ο καθαρά τεχνικός τομέας της συλλογής των στοιχείων αυτών έχει ανατεθεί σε ειδικές Υπηρεσίες των Διοικητικών (Αστυνομικών) Αρχών, που έχουν ιδρυθεί για το σκοπό αυτό.

Ήδη, στις Η.Π.Α. λειτουργεί ο Τομέας αντιμετώπισης ηλεκτρονικού εγκλήματος του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Computer Crime & Intellectual Property Section - United States Department of Justice) με επίσημο ιστότοπο <http://www.cybercrime.gov/>, καθώς και Ομάδα Αντιμετώπισης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος του Ομοσπονδιακού Γραφείου Ερευνών (FBI's Computer Crime Squad), με επίσημους ιστότοπους αντιστοίχως, <http://www.fbi.gov> και <http://www.emergency.com/fbi-nccs.htm>

Στην Αυστραλία λειτουργεί το Κέντρο Αντιμετώπισης του Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (Australian High Tech Crime Centre), που αποτελείται από προσωπικό της ομοσπονδιακής αστυνομίας και αποστολή του είναι η αντιμετώπιση

¹⁵⁰ Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Οκτώβριος 2012, σ.145-149

σοβαρών μορφών εγκληματικής δραστηριότητας στο Διαδίκτυο, με επίσημο ιστότοπο www.ahtcc.gov.au¹⁵¹.

Στο χώρο της Ευρώπης, από τον Απρίλιο του 2001 άρχισε να λειτουργεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Εθνική Μονάδα Εγκλήματος Υψηλής Τεχνολογίας (NHTCU), που αποτελεί ένωση πολλών Υπηρεσιών και χρησιμοποιεί εξειδικευμένο και πεπειραμένο προσωπικό από την Εθνική Υπηρεσία Εγκληματικότητας, τα Τελωνεία και τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης της Αυτής Μεγαλειότητας, το Στρατό και από Υπηρεσίες Πληροφοριών¹⁵².

Στην Ελλάδα, λειτουργεί αρχικά από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 ως Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και στη συνέχεια, από τον Ιούλιο του 2011, η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Υπηρεσίας Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, ειδικής Κεντρικής Υπηρεσίας της ΕΛ.ΑΣ., που συστάθηκε με το Π. Δ. 9/2011 (ΦΕΚ 24 Α΄/21.2.2011)¹⁵³, με αποστολή την πρόληψη, έρευνα και καταστολή εγκλημάτων που διαπράττονται μέσω Διαδικτύου ή άλλων μέσων ηλεκτρονικής επικοινωνίας. Η Υ/νση αυτή στελεχώνεται με έμπειρα στελέχη της Ελληνικής Αστυνομίας, που προέρχονται κυρίως από Υπηρεσίες της Ασφάλειας, καθώς και Αξιωματικούς Ειδικών Καθηκόντων, πτυχιούχους ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, με μεταπτυχιακούς τίτλους στα γνωστικά αντικείμενα που αντιστοιχούν στην αποστολή της, όπως πληροφορικής, διερεύνησης ψηφιακών πειστηρίων, τηλεπικοινωνιών και δικτύων και μηχανικών ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η εσωτερική δομή της αποτελείται από τέσσερα τμήματα, που είναι το Τμήμα Γενικών Υποθέσεων και Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, το Τμήμα Προστασίας Ανηλίκων, το Τμήμα Προστασίας Λογισμικού και Πνευματικών Δικαιωμάτων και το Τμήμα Ασφάλειας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών¹⁵⁴.

Η μέχρι τώρα επιτυχής δράση της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος έχει αναγνωρισθεί διεθνώς και την κατατάσσει μεταξύ των καλύτερων του είδους της¹⁵⁵.

¹⁵¹ <http://www.e-crime.gr/links.htm>

¹⁵² Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Οκτώβριος 2012, σ.152

¹⁵³ http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/pd9_2011.htm

¹⁵⁴ <http://www.hellenicpolice.gr/> ή www.astynomia.gr.

¹⁵⁵ Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Οκτώβριος 2012, σ.152

Παράλληλα, αναπτύσσει και έντονη κοινωνική δραστηριότητα, σχετικά με την ενημέρωση των χρηστών του Διαδικτύου κάθε ηλικίας, τόσο με ανακοινώσεις μέσω των Μ.Μ.Ε., όσο και με την οργάνωση ημερίδων σε όλη την Ελλάδα, για την ενημέρωση των πολιτών στις νέες τεχνολογίες και ειδικότερα στους κινδύνους που διατρέχουν κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο¹⁵⁶.

Στα πλαίσια αυτής της δραστηριότητας έχει προχωρήσει στη δημιουργία ενός ιστότοπου με την ονομασία www.cyberkid.gov.gr, στον οποίο περιλαμβάνεται η ενότητα «Ψηφιακή Αλάνα», που απευθύνεται τόσο σε παιδιά ηλικίας 8-12 ετών, όσο και σε γονείς. Μέσω αυτής της «αλάνας», με το σύνθημα «Ναι στο διαδίκτυο», προβάλλεται η θετική πλευρά του διαδικτύου, όπως π.χ. η ανεύρεση χρήσιμων πληροφοριών και η ψυχαγωγία, παρέχονται βασικά στοιχεία της λειτουργίας του, οδηγίες προς τους γονείς και τα παιδιά για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο και λήψης μέτρων αποφυγής κινδύνων, ενώ έχουν ψηφιοποιηθεί 15 παραδοσιακά παιχνίδια καθώς και μαθήματα εκμάθησης αγγλικών, με τα οποία μπορούν να διασκεδάσουν μαζί γονείς και παιδιά.

6.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Συνοψίζοντας όλα τα προαναφερόμενα, προέκυψαν ορισμένες διαπιστώσεις, όπως ότι η προσέγγιση των ηλεκτρονικών-διαδικτυακών αδικημάτων απαιτεί λεπτότατους χειρισμούς από άτομα με εξειδικευμένη επιστημονική κατάρτιση και επαγγελματική εμπειρία, υψηλού νομικού και τεχνολογικού επιπέδου. Τα προσόντα αυτά είναι απαραίτητα, ώστε όλο το αποδεικτικό υλικό που θα συγκεντρωθεί να τεκμηριώνεται από όλες τις πλευρές και έτσι να γίνει αποδεκτό από τη Δικαιοσύνη.

Επίσης, η μεθοδολογία της Δικαστικής των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών για τη συλλογή και αξιοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων, παρομοιάζει με εκείνη που παραδοσιακά εφαρμόζεται από τις διωκτικές αρχές, όπως είναι π.χ. η παρακολούθηση των κινήσεων και των επαφών των υπόπτων («μύρισμα» στη

¹⁵⁶ <http://www.hellenicpolice.gr/> ή www.astynomia.gr.

διαμετακόμιση στο Διαδίκτυο) ή η κατάσχεση των πειστηρίων του εγκλήματος (κατάσχεση ηλεκτρονικών υπολογιστών και εξαρτημάτων τους). Ακόμη και η τεχνική της «νομικής αναπαράστασης» θυμίζει την «αναπαράσταση του εγκλήματος», μέθοδο της παραδοσιακής ανακριτικής.

Η Δικαστική των Υπολογιστών, εκ πρώτης όψεως, θεωρείται ότι δανείζεται μεθόδους και μηχανισμούς της Ανακριτικής των συμβατικών αδικημάτων. Όμως, η συνεχώς αναπτυσσόμενη ηλεκτρονική τεχνολογία και η χρήση του Διαδικτύου, επιδρούν στην εμφάνιση και παραβατικών συμπεριφορών που υπήρχαν προηγουμένως αλλά τώρα διαπράττονται με νέο τρόπο. Ενδέχεται λοιπόν και η Ανακριτική, να δανειστεί τα νομικά και τεχνικά εργαλεία της Δικαστικής, προκειμένου να διευκολυνθεί στο έργο της, όταν ερευνά τέτοιου είδους υποθέσεις. Ως εκ τούτου, η τυχόν συνεργασία των δύο αυτών κλάδων της εγκληματολογίας θα προσέφερε σημαντική βοήθεια στο ανακριτικό έργο με την ευρεία του έννοια.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από όλα όσα αναφέρονται και αναλύονται στην πτυχιακή αυτή εργασία, διαπιστώνεται το μέγεθος και η δύναμη των δυνατοτήτων που παρέχει το Διαδίκτυο. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, όπως η ταχύτητα, η αμεσότητα, η άνεση, η παγκοσμιότητα, είναι στοιχεία που συνέβαλαν στην εξέλιξή του σε κύριο ρυθμιστή σχεδόν όλων των εκφάνσεων της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας, από ένα ακόμη μέσο επικοινωνίας που ήταν όταν ξεκίνησε η λειτουργία του.

Δεν υπάρχει τομέας που να μην έχει επηρεαστεί από το Διαδίκτυο και αν τυχόν υπάρχει κάποιος σύντομα θα προσχωρήσει, εφόσον ακόμη και τα Κράτη αναγκάστηκαν να το εντάξουν στους μηχανισμούς τους, ανταποκρινόμενα στις απαιτήσεις των πολιτών για ανετότερη, ταχύτερη και γενικώς πιο αποτελεσματική διεκπεραίωση των υποθέσεών τους.

Εξίσου σημαντική όμως είναι και η κοινωνική προσφορά του Διαδικτύου, αφού παρέχει τη δυνατότητα σε όλους να συμμετέχουν στην Κοινωνία της Πληροφορίας, χωρίς τις διαχωριστικές γραμμές που υπάρχουν στον πραγματικό κόσμο και δημιουργούνται από φυλετικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή πολιτικές διακρίσεις. Παράλληλα, λόγω της ταχύτητας, ο χρόνος που εξοικονομεί ο κάθε πολίτης-χρήστης μπορεί να αξιοποιηθεί με τρόπο που να συμβάλλει στην καλύτερη ποιότητα ζωής.

Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά, που έχει να κάνει με εκείνους που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για παράνομες δραστηριότητες, όπως συμβαίνει άλλωστε με όλα τα επιστημονικά ή τεχνολογικά επιτεύγματα που τέθηκαν στη διάθεση του κοινού για την εξυπηρέτηση των αναγκών του.

Η προστασία λοιπόν των υπολοίπων πολιτών-χρηστών από τέτοιες συμπεριφορές, δημιούργησε την ανάγκη θέσπισης σχετικής νομοθεσίας, που όμως και αυτή δεν καλύπτει όλες τις περιπτώσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αφενός είναι αποσπασματική και διαφορετική σε κάθε χώρα, ανάλογα με τις πολιτικές ή και θρησκευτικές συνθήκες που επικρατούν και αφετέρου συνεχώς εμφανίζονται περιστατικά νέα ή παλιά αλλά με άλλη μορφή.

Παράλληλα, οι περιορισμοί που έχουν συμπεριληφθεί στο Σύνταγμα και σε ορισμένους νόμους περισσότερη σύγχυση προκαλούν παρά φέρνουν αποτέλεσμα. Ένα είδος περιορισμού επίσης έχει τεθεί και από τους παρόχους διαδικτυακής

σύνδεσης (ADSL) και ονομάτων χώρου, τόπου ή περιοχής (Domain names), αλλά αυτοί είναι οικονομικής φύσεως.

Εκτός της νομοθεσίας και λόγω του ιδιαίτερου τρόπου που πρέπει να αντιμετωπίζονται τα θέματα αυτά, σε πολλές Χώρες όπως και στην Ελλάδα, έχουν ιδρυθεί Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, με αποστολή και αρμοδιότητες εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών σχετικών και με το Διαδίκτυο, τόσο μεταξύ Κράτους και πολιτών όσο και πολιτών μεταξύ τους. Όμως, ακόμα και η ύπαρξή τους υπάρχει αμφιβολία αν είναι γνωστή στο ευρύ κοινό, το οποίο συνεχίζει να προσφεύγει στα Δικαστήρια και για την πιο ασήμαντη υπόθεση.

Το ιδανικό θα ήταν να συμφωνούσαν επιτέλους τα Κράτη για τη δημιουργία μιας παγκόσμιας διαδικτυακής νομοθεσίας που θα ίσχυε σε όλες τις χώρες του κόσμου. Κάτι τέτοιο δεν είναι καθόλου εύκολο, δεδομένων των διαφορετικών συνθηκών που ισχύουν σε κάθε χώρα και επηρεάζουν την νομοθεσία της. Αν όμως συνειδητοποιήσουν οι Κυβερνήσεις τον κίνδυνο που διατρέχουν οι ίδιες και οι πολίτες τους, αφήνοντας τα πράγματα να εξελίσσονται όπως είναι σήμερα, υπάρχει ελπίδα, με αμοιβαίο σεβασμό και υποχωρήσεις, να καταλήξουν σε μια κοινή απόφαση, Άλλωστε, αυτό θα βοηθούσε και στην εξιχνίαση εγκλημάτων στην περίπτωση που ο δράστης, προσπαθώντας να σβήσει τα «ίχνη» του, μετακινούνται διαδικτυακά από χώρα σε χώρα ή δρούσε παράνομα σε κάποια άλλη χώρα.

Στον αντίποδα της ύπαρξης μιας παγκόσμιας νομοθεσίας είναι η μηδενική ύπαρξη νομοθεσίας και κάθε είδους περιορισμός. Κάτι τέτοιο όμως θα οδηγούσε τελικά στη δημιουργία μιας ζούγκλας. Δεν υπάρχει οργανωμένη κοινωνία στην οποία όλοι να συμπεριφέρονται άριστα και με ευπρέπεια. Πάντα θα υπάρχουν κάποιοι που θα βλάψουν άλλους με διάφορους τρόπους. Το ίδιο συμβαίνει και στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Τα αδικήματα και τα εγκλήματα ποικίλουν και μεταλλάσσονται κάθε φορά προσπαθώντας να ξεγελάσουν την νομοθεσία και την δικαστική έρευνα για τον εντοπισμό τους, δυσκολεύοντας έτσι την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων στο δικαστήριο.

Το Διαδίκτυο είναι αποδεδειγμένα ένα μέσο παντοδύναμο που έχει εισχωρήσει στην καθημερινότητά μας σε τέτοιο βαθμό που δεν φανταζόταν κανείς όταν πρωτοεμφανίστηκε. Ένα τέτοιο μέσο πρέπει να είναι ελεύθερο, αλλά για να υπάρχει πραγματική ελευθερία πρέπει οι χρήστες του να γνωρίζουν ότι μαζί με τα δικαιώματα έχουν και υποχρεώσεις απέναντι στον εαυτό τους, στην οικογένειά τους, στους συνανθρώπους τους, στο Κράτος. Αυτό σημαίνει ότι εκεί που αρχίζει η

ελευθερία του κάθε χρήστη, σταματά η ελευθερία του άλλου, κατά το «εκεί που αρχίζει η ελευθερία η δική, σταματά η δική σου»..

Πέρα όμως από τους νόμους, τις διατάξεις, τους περιορισμούς, υπάρχει και άλλος τρόπος ρύθμισης της χρήσης του Διαδικτύου, η αυτορρύθμιση, για την οποία πολλές συζητήσεις γίνονται τα τελευταία χρόνια, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Μήπως έφτασε ο καιρός να οργανωθούν οι χρήστες του Διαδικτύου, είτε είναι αυτοί που απλώς ανταλλάσσουν μηνύματα, είτε είναι bloggers, είτε διαθέτουν ιστοσελίδες, είτε δραστηριοποιούνται επαγγελματικά μέσω αυτού, είτε τόσο άλλοι; Μήπως πρέπει να κινητοποιηθούν και να προβούν σε κινήσεις αυτορρύθμισης, συντάσσοντας και υιοθετώντας κανόνες δεοντολογίας, αποδεκτούς από όλους με τη θέλησή τους, προτείνοντας ταυτόχρονα και σχετικές κυρώσεις για τους ανυπάκουους; Η αυτορρύθμιση ταιριάζει περισσότερο στη φύση του Διαδικτύου και αποτελεί εναλλακτική λύση στην επιβολή οποιασδήποτε νομοθεσίας. Άλλωστε θα είναι και περισσότερο αποτελεσματική, εφόσον οι χρήστες που θα ασχοληθούν με τη σύνταξη των κανόνων γνωρίζουν καλύτερα από τον καθένα τους κινδύνους και μπορούν να εκτιμήσουν και να αποδεχθούν τις κυρώσεις που ίδιοι εκπόνησαν.

Αναμφίβολα ένα τέτοιο έργο δεν είναι καθόλου εύκολο, αλλά όπως έλεγαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας «τα καλά κόποις κτώνται». Στην προκειμένη περίπτωση «τα καλά» είναι να επανέλθει το Διαδίκτυο στις πραγματικές του διαστάσεις, του σπουδαιότερου, δηλαδή, επιστημονικού επιτεύγματος της σύγχρονης εποχής στο είδος του και ο κόσμος να το χρησιμοποιεί προς όφελός του και όχι να το φοβάται. Ο σκοπός του Sir Tim Berners-Lee, όταν παρουσίασε τον Παγκόσμιο Ιστό (www), ήταν η αμεσότερη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου και αν βρίσκονται και όχι ο χωρισμός τους σε καλούς και κακούς. Αρκεί, λοιπόν, πριν είναι αργά, κάποιος να θέσει τον εαυτό του επικεφαλής και είναι σίγουρο ότι αμέσως θα σχηματισθεί ομάδα εργασίας. Υπάρχουν πολλοί σύλλογοι ή ενώσεις χρηστών του Διαδικτύου, με διάφορους σκοπούς ίδρυσης, ας αρχίσει κάποιος από αυτούς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έντυπη Βιβλιογραφία

1. Εγκυκλοπαίδεια Υδρία Cambridge Ήλιος, Εκδόσεις ΤΕΣΣΕΡΑ ΕΨΙΛΟΝ, Αθήνα 1992
2. Κώστας Σμυρνής, *Αθύρματα των ΜΜΕ*, Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 2008
3. Κώστας Μάγερ, *Ιστορία του ελληνικού Τύπου*, Τόμος Α', Εκδότης Α. Δημόπουλος, Αθήνα 1957
4. Α. Π. Μανιάτης, ΔΙΚΑΙΟ ΜΜΕ, Οκτώβριος 2012
5. Τετράδια επικοινωνίας Νο6 - Το ραδιόφωνο στην Ελλάδα, Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, Αθήνα 2006
6. Τζακ Γκόλντσμινθ – Τιμ Γου, *Ποιος ελέγχει το Ίντερνετ*, Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ», Αθήνα 2007
7. Κ. Βλαχόπουλος, *Ηλεκτρονικό Έγκλημα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007
8. Α. Π. Μανιάτης, ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Διδακτικές σημειώσεις «Ανοικτού Ακαδημαϊκού μαθήματος ΤΕΙ Ιονίων νήσων», Λευκάδα Μάιος-2014

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

1. Το e-telescope.gr είναι ένα από τα παλιότερα ελληνικά ηλεκτρονικά περιοδικά, <http://e-telescope.gr/history-gr/greek-history/alexander-royal-journals/155-alexander-royal-journals> (Πρόσβαση 20/2/2014)
2. Ιστοσελίδα με ιστορικό περιεχόμενο:
<http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=1636>
(Πρόσβαση 17/3/2014)
3. The French Revolution, Ντοκιμαντέρ που είχε προβάλλει η ET1
https://www.youtube.com/watch?v=Zg_dsPreszU (Πρόσβαση 18/3/2014)
4. Επίσημη ιστοσελίδα της καθημερινής πρωινής εφημερίδας της Κρήτης:
http://www.patris.gr/articles/75917?PHPSESSID=8eedmlk80d23ejbnfuv3396gm0#.U-Kx7-N_v-t (Πρόσβαση 23/3/2014)
5. <http://web.archive.org/web/20040830221640/www.radiofono.gr/history.htm> (Πρόσβαση 18/3/2014)
6. Ιστοσελίδα αφιερωμένη στην ιστορία του ραδιοφώνου
<http://www.olderadiorepairs.com/history-of-radio> (Πρόσβαση 25/3/2014)
7. Ηλεκτρονική εφημερίδα της Δράμας
<http://www.psithiri.gr/magazine/article/67/> (Πρόσβαση 12/3/2014)
8. <http://archive.org/stream/pgcommunitytexts28018gut/28018-0.txt>
(Πρόσβαση 13/2/2014)
9. Σ' αυτό το δικτυακό τόπο παρουσιάζεται εν συντομία η ιστορία της τηλεόρασης: <http://pacific.jour.auth.gr/tv/page3.htm> (Πρόσβαση 13/2/2014)
10. Ιστολόγιο που σκοπό έχει να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό αλλά και τον μαθητή: http://egpaid.blogspot.com/2010/01/blog-post_3044.html(Πρόσβαση 25/3/2014)
11. Η ιστορία της τηλεόρασης:
<http://www.tvhistory.tv/timeline3.htm>(Πρόσβαση 24/3/2014)
12. Εθνικό Τυπογραφείο:http://www.et.gr/idosc-nph/pdfimageSummaryviewer.html?args=sppFfdN7IQP5_cc--m0e1-x2bAKBowzCpXH04JxHzJ68rzSZFfgk-dotcSnDhCIMkAYi3ORfmaqS1aSSEa7ywXkxcPQvNBMtY9T3IvMHxXpABIQE1JCW9FiNMrQQT-

Ek_FKIm_8xYoxZQweFC_9Wi8Wa3qxENx70BF4NKFcAPPF_d0xWzxx
5LQ.. (Πρόσβαση 23/3/2014)

13. Το BIBΛΙΟ είναι η ηλεκτρονική και ανανεωμένη συνέχεια της έντυπης έκδοσης "Το Βιβλίο των Ελληνικών Ρεκόρ " που κυκλοφόρησε το 2008:
<http://www.tovivlio.gr/index.php?article=302>(Πρόσβαση 02/3/2014)
14. Ηλεκτρονικό περιοδικό: <http://www.thetoc.gr/media/article/ert-adoksi-apokathilwsi-mias-endoksis-istorias> (Πρόσβαση 01/3/2014)
15. Ηλεκτρονικό περιοδικό <http://www.pame.gr/istoria/afieromata/istoria-tileorasis-tv.html>(Πρόσβαση 16/3/2014)
16. Κέντρο διάδοσης ερευνητικών αποτελεσμάτων Αριστοτελείου πανεπιστημίου:<http://www.uth.gr/main/help/help-desk/internet/internet3.html>(Πρόσβαση 22/3/2014)
17. Ηλεκτρονικό περιοδικό: <http://www.wired.com/2012/09/larry-roberts/>(Πρόσβαση 22/3/2014)
18. Επίσημη ιστοσελίδα της εφημερίδας «Το Βήμα»
<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=143502>(Πρόσβαση 24/3/2014)
19. Διαδικτυακή εκπαιδευτική πύλη του Υπουργείου παιδείας:
http://www.e-yliko.gr/htmls/pc_use/internetstory.aspx#2.
(Πρόσβαση 24/3/2014)
20. Ιστοσελίδα με την ιστορία του Διαδικτύου:
http://www.livinginternet.com/r/ri_irc.htm(Πρόσβαση 24/3/2014)
21. Webopedia είναι ένα online λεξικό τεχνολογίας για επαγγελματίες IT και εκπαιδευτικούς, παρέχοντας ορισμούς σε λέξεις, φράσεις και συντημήσεις που σχετίζονται με την πληροφορική και την τεχνολογία των πληροφοριών:
http://www.webopedia.com/TERM/W/World_Wide_Web.html(Πρόσβαση 29/3/2014)
22. Το Internet Hall of Fame είναι ένα πρόγραμμα αναγνώρισης και εικονικό μουσείο που γιορτάζει τη ζωντανή ιστορία του Internet και τα άτομα των οποίων οι έκτακτες εισφορές έχουν κάνει το Internet, σε όλο τον κόσμο διαθέσιμότητα και τη χρήση του, και τις πιθανές μετασχηματιστική φύση της:
<http://internethalloffame.org/inductees/tim-berners-lee>
(Πρόσβαση 15/3/2014)

23. <http://comminfo.rutgers.edu/~ssaba/550/Week05/History.html>(Πρόσβαση 15/3/2014)
24. Ιστολόγιο-βοήθημα για μαθητές λυκείου:
http://tassos-filologos.blogspot.gr/2011/07/blog-post_12.html
(Πρόσβαση 10/3/2014)
25. Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:
http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf
(Πρόσβαση 27/3/2014)
26. Η Βικιπαίδεια ή Wikipedia είναι ένα συλλογικό εγκυκλοπαιδικό εγχείρημα που έχει συσταθεί στο Διαδίκτυο:
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE#.CE.95.CE.BB.CE.BB.CE.AC.CE.B4.CE.B1>(Πρόσβαση 27/3/2014)
27. Ιστολόγιο κοινωνικού περιεχομένου:
http://stoxasmos-politikh.blogspot.gr/2012/07/blog-post_7699.html?m=1(Πρόσβαση 12/3/2014)
28. Ιστοσελίδα του Κέντρου Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών Φλώρινα:
<http://dide.flo.sch.gr/Plinet/Nomothesia-Internet/Nomothesia-Internet.html>(Πρόσβαση 05/3/2014)
29. Επίσημη Ιστοσελίδα της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων:
http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic_Communications/DigitalSignatures/IntroEsign.html(Πρόσβαση 02/3/2014)
30. Ηλεκτρονικό Λεξικό:
<http://www.lexigram.gr/lex/enni/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82#Hist1>
(Πρόσβαση 15/3/2014)
31. Ιστότοπος συζητήσεων σχετικά με το Διαδίκτυο:
<http://www.webvistas.org/topic/138-%CE%B4%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7-%CF%87%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B7->

- %CF%84%CE%BF%CF%85-
%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9/(Πρόσβαση 14/3/2014)
32. Επίσημη ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:
<http://www.pischools.gr/download/publications/epitheorisi/teykos12/evaggelou.pdf> (Πρόσβαση 04/4/2014)
33. Εργασία συνταγματικού δίκαιου της Καλυψώς Πεσκετζη, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών:
<http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/971.pdf> (Πρόσβαση 04/4/2014)
34. www.greeklaws.com/pubs/uploads/word/441.doc(Πρόσβαση 04/4/2014)
35. Βουλή των Ελλήνων: Έκθεση Επί Του Σχεδίου Νόμου "Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας:
www.parliament.gr/UserFiles/.../NOM_NOM_EPE_2225_HA23.doc
(Πρόσβαση 06/4/2014)
36. Επίσημη ιστοσελίδα της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:
http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,14957&_dad=portal&_schema=PORTAL (Πρόσβαση 03/4/2014)
37. Επίσημη Ιστοσελίδα της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών: <http://www.adae.gr/i-adae/paroysiassi/>(Πρόσβαση 10/4/2014)
38. Επίσημη ιστοσελίδα της Ένωσης Αστυνομικών Υπαλλήλων Θεσσαλονίκης:http://www.eayth.gr/misc/pd_fek106_85.pdf
(Πρόσβαση 12/4/2014)
39. Ελληνική Ένωση Επαγγελματιών Internet:
<http://www.eeei.gr/interbiz/articles/cyberspace.htm>(Πρόσβαση 09/4/2014)
40. Ιστοσελίδα σχετικά με τις πτυχές του ηλεκτρονικού εγκλήματος:
<http://www.e-crime.gr/crime.htm> (Πρόσβαση 13/4/2014)
41. Επίσημο Site της Ελληνικής Αστυνομίας:
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1414&Itemid=0&lang=ENENENEN(Πρόσβαση 13/4/2014)
42. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας:
http://portal.tee.gr/portal/page/portal/tptee/TPTEE_SUPPORT_TECH_2/domain
(Πρόσβαση 02/4/2014)

43. ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ- ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ της
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ Π. ΛΙΑΝΟΥ, ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
http://artemis.cslab.ntua.gr/el_thesis/artemis.ntua.ece/DT2013-0020/DT2013-0020.pdf(Πρόσβαση 15/4/2014)
44. Ηλεκτρονικό περιοδικό: <http://www.terredeshommes.org>(Πρόσβαση 15/4/2014)
45. Ηλεκτρονικό Περιοδικό:
<http://www.matrix24.gr/2013/11/%CF%85%CF%80%CF%8C%CF%80%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1-%CF%88%CE%AC/>(Πρόσβαση 27/4/2014)
46. www.ebooks.edu.gr - Διαδραστικά σχολικά βιβλία-Βιβλίο Ιστορίας Γ' δημοτικού, Ενότητα 2-Βιβλίο μαθητή (Πρόσβαση 27/4/2014)
47. Ηλεκτρονικό Περιοδικό:
<http://www.kalamadata.gr/%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%A9%CE%A3%CE%97/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/2319-%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%9D-%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%A7%CE%9D%CE%97%CE%A3-%CE%9F%CE%99-%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%9F%CE%A6%CE%99%CE%9B%CE%9F%CE%99>(Πρόσβαση 23/4/2014)
48. Τράπεζα νομικών πληροφοριών:
http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/pd9_2011.htmH (Πρόσβαση 27/4/2014)